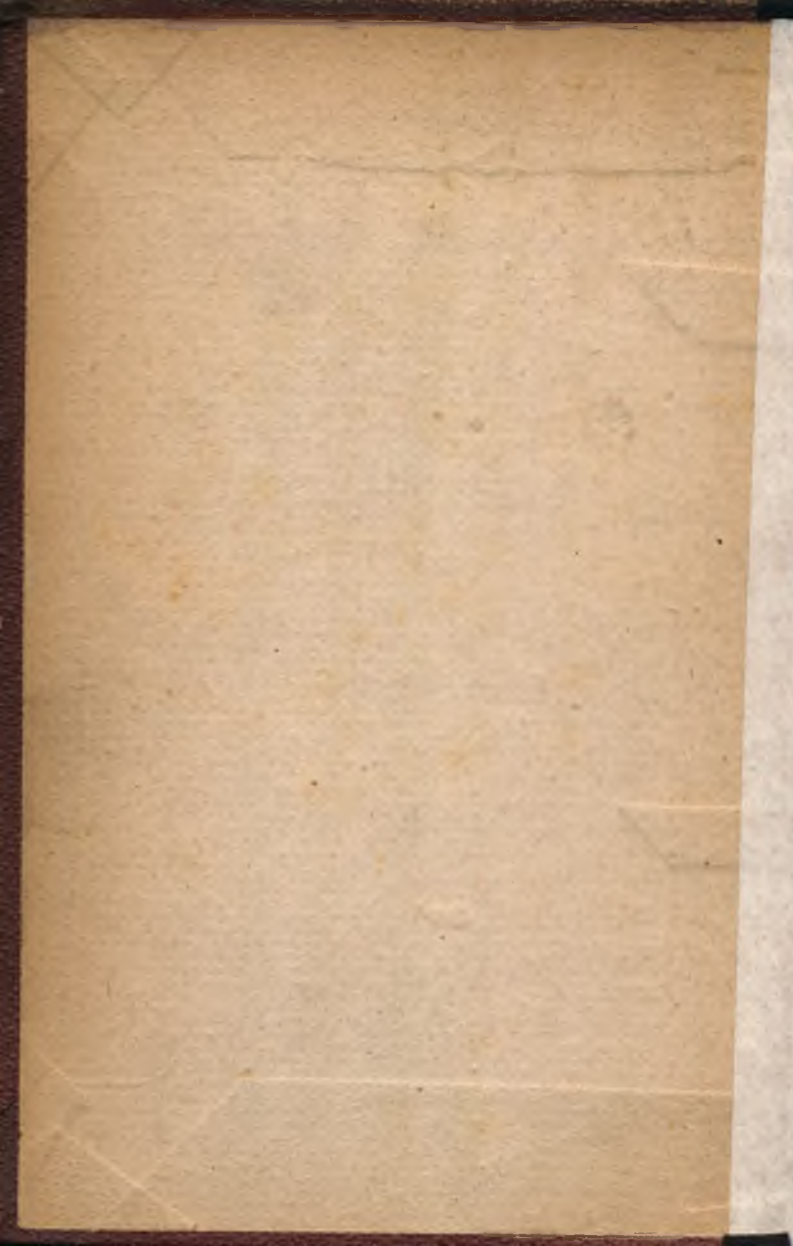
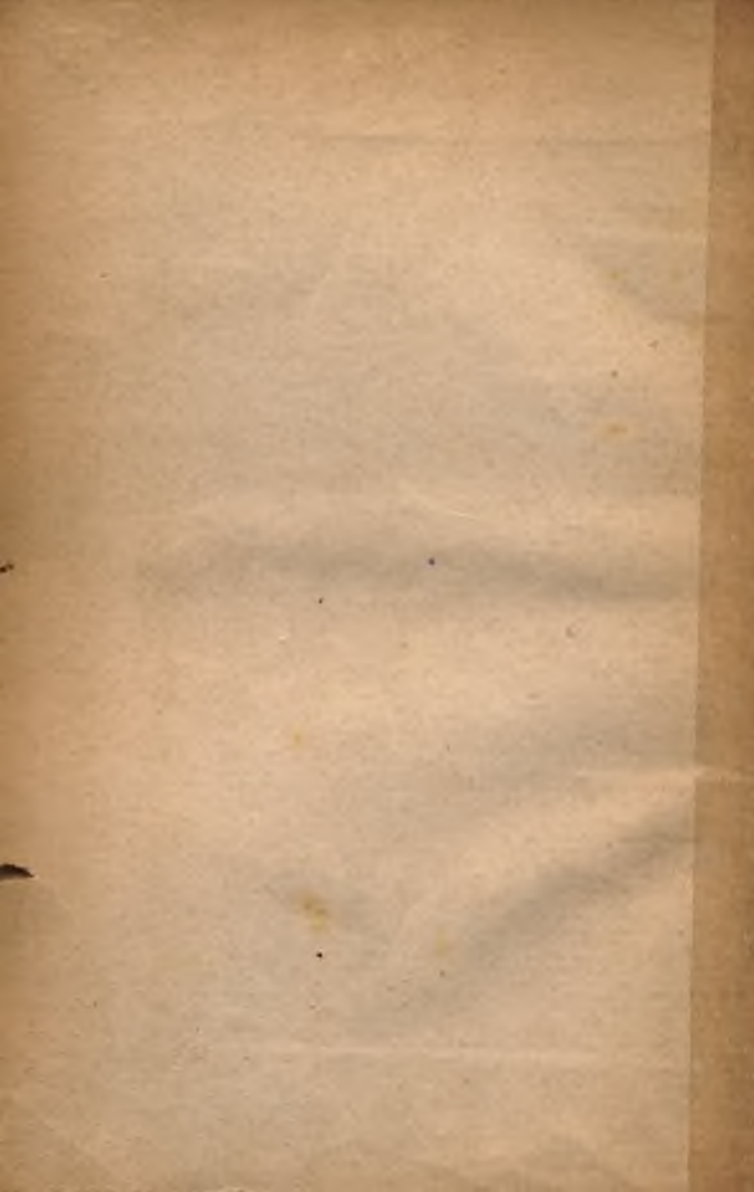

1511
IV 12

84

9570.

B.8024

U S T A W Y
i najważniejsze
R O Z P O R Z A D Z E N I A
dla szkół ludowych

w królestwie Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem
Księstwem Krakowskiem

TOWARZYSTWO
BIBLIOTEKI POLSKIEJ
WE WIEDNIU

PROFESSOR
FRANCISZEK HABURA

N° 1511

IV.

WE LWOWIE
NAKŁADEM E. WINIARZA

1879

A 8024

61-

BZ 12336

635177 I

SPIS RZECZY.

Strona

Ustawa z dnia 2. maja 1873:

O zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci:

<i>Tytuł I.</i> O zakładaniu, kategoriach i po- dziale publicznych szkół ludowych . . .	1
<i>Tytuł II.</i> O kosztach zakładania i utrzymy- wania szkół ludowych i o funduszach szkół ludowych	6
<i>Tytuł III.</i> O uczęszczaniu do szkoły	17

Ustawa z dnia 2. maja 1873:

O stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego
w publicznych szkołach ludowych:

<i>Tytuł I.</i> O mianowaniu nauczycieli	22
<i>Tytuł II.</i> O płacach nauczycieli i innych służbowych korzyściach	28
<i>Tytuł III.</i> O karach dyscyplinarnych i wy- daleniu ze służby	32
<i>Tytuł IV.</i> O przenoszeniu nauczycieli w stan spoczynku, wyznaczaniu im pensyj wysłu- żonych i zaopatrywaniu wdów i sierot po nauczycielach	36

Ustawa z dnia 25. marca 1873 :

O władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych:

<i>Tytuł I.</i> Rada szkolna miejscowa . . .	46
<i>Tytuł II.</i> Rada szkolna okręgowa . . .	56

Ustawa z dnia 18. marca 1879 :

O uregulowaniu stosunków osobistych i służbowych osób stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych, należących do siły zbrojnej . . .

69

Instrukcja dla miejscowych Rad szkolnych w myśl §. 20 krajowej ustawy szkolnej z dnia 2 maja 1873., wydana rozporządzeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 5 sierpnia r. 1874., L. 6110.

77

Instrukcja dla okręgowych Rad szkolnych wydana w myśl §. 31. krajowej ustawy szkolnej z dnia 2 maja 1873 r.:

I. Zarząd okręgowego funduszu szkolnego . . .	89
II. Nadzór i kontrola nad miejscowymi funduszami szkolnymi	104

Instrukcja tycząca się stawiania i urządzania budynków dla publicznych szkół pospolicznych i ludowych, z dnia 13. kwietnia 1875. 111

Instrukcja dla c. k. Urzędów podatkowych, tycząca się obrotu gotówką i walorami funduszy szkolnych okręgowych w myśl krajowej ustawy szkolnej z dnia 2 maja 1873 r.

124

Regulamin dla szkół ludowych wszelkiej
kategorji w królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

<i>Tytuł I.</i> Uczęszczanie do szkoły . . .	131
<i>Tytuł II.</i> Czas trwania nauki szkolnej . . .	135
<i>Tytuł III.</i> Uwolnienie od obowiązku uczęsz- czania do szkoły	137
<i>Tytuł IV.</i> Karność szkolna	140
<i>Tytuł V.</i> Obowiązki nauczyciela	144
<i>Tytuł VI.</i> Konferencye nauczycielskie	151
<i>Tytuł VII.</i> Podział na klasy	153
<i>Tytuł VIII.</i> Zakres nauki	157
<i>Tytuł IX.</i> Popisy i zaświadczenia	159
<i>Tytuł X.</i> Przybory naukowe	161
<i>Tytuł XI.</i> Nauka niedzielna	163
<i>Tytuł XII.</i> Roboty ręczne kobiece i nauka gospodarstwa domowego	166

U S T A W A

z dnia 2. maja 1873

o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych, i obowiązku posyłania do nich dzieci.

(Dziennik ustaw krajowych z dnia 1. lipca 1873 Nr. 250.)

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

Tytuł I.

O zakładaniu, kategoriach i podziale publicznych szkół ludowych.

Art. 1.

Szkoła publiczna ludowa ma być wszędzie zaprowadzona, gdzie w obwodzie jednej godziny drogi, po przeciętnem z pięciu lat obliczeniu, znajdzie się przynajmniej 40 dzieci w wieku do pobierania nauki szkolnej obowiązany będących, któreby w razie przeciwnym musiały chodzić do szkoły więcej niż pół mili od miejsca ich pobytu oddalonej.

Art. 2.

Szkoły ludowe w myśl niniejszej ustawy urządzone są etatowymi, i dzielą się na pospolite i wydziałowe.

Wydziałowe są albo osobne albo w połączeniu ze szkołą pospolitą.

Art. 3.

W razie gdy tego wymaga miejscowa potrzeba, można ze szkołą ludową połączyć zakład wychowawczy dla dzieci niedoszłych jeszcze do wieku szkolnego (ochronkę, ogródek Freblowski i t. p.), jak niemniej kursa, w których udzielać się będzie wiadomości w zawodach praktycznych, jako to rękodzielniczym, rolniczym itd. powszechnie potrzebnych.

Art. 4.

Liczba nauczycieli w każdej szkole ludowej stosować się będzie do liczby jej uczniów. Jeżeli liczba uczniów przez trzy po sobie następujące lata dosięga 80, należy bezwarunkowo postarać się o drugiego nauczyciela, o trzeciego, gdy ta liczba dojdzie do 160 i w tym stosunku dalej. Wolno jednakże gminie podnieść w swej szkole liczbę nauczycieli poza ten wymiar, byle przyjęła na siebie obowiązek opędzenia z własnych środków w całości stąd wynikającej zwyczajki nakładu.

Art. 5.

Na każde dwa okręgi szkolne ma być przynajmniej jedna zupełna szkoła wydziałowa o ośmiu klasach, a w każdym okręgu szkolnym tyle szkół pospolitych o czterech najmniej nauczycielach, ile politycznych powiatów wcielono do okręgu szkolnego.

Art. 6.

Oprócz szkół ludowych etatowych zakładać można szkoły filialne. W tych naukę udzielać będą nauczyciele szkoły sąsiedniej lub jej nauczyciele młodszy, nauczyciele nadetatowi albo też nauczyciele dochodzący. Na utworzenie takich szkół dane być może pozwolenie w dwóch tylko wypadkach, a mianowicie :

- a) jeżeli najbliższa szkoła ludowa nie jest wprawdzie więcej nad pół mili odległa, lecz w skutek miejscowych przeszkód, czy to stale, czy też na dłuższy przeciąg czasu mniej dostępna, majątkowe zaś środki mieszkańców nie wystarczają na założenie osobnej szkoły etatowej;
- b) jeżeli odległość od najbliższej szkoły przenosi wprawdzie pół mili, a témsamém należałoby w myśl art. 1 osobną założyć szkołę, lecz ani liczba dzieci nie jest stosunkowo znaczna, ani zasoby gminy potemu, przeznaczone zaś na cele szkolnictwa ludowego fundusze okręgowe i krajowe nie wystarczają, aby z nich można tam utrzymać osobną szkołę.

Art. 7.

Szkoła filialna winna być w związku z jedną z najbliższych szkół etatowych, i pod nadzorem jej kierownika. Do tego związku należeć może kilka szkół filialnych, zwłaszcza, jeżeli tensam nauczyciel dochodzący w nich udziela naukę.

Gdzie tylko fundusze miejscowe wystarczają, mają dziewczęta oddzielnie pobierać naukę lub urządzić się osobne szkoły żeńskie.

Podział taki nastąpić musi w szkołach, w których więcej niż sześciu nauczycieli jest zatrudnionych.

Niemniej podzielona ma być szkoła na dwie osobne, dla chłopców i dziewcząt, jeżeli napływ uczniów i uczennic do niej w pięciu ostatnich po sobie następujących latach był tak wielki, że musiano z większej połowy klas tworzyć po dwa współrzędne oddziały.

Nauczycielki tylko na najniższym stopniu nauki szkolnej ludowej, pierwsze trzy lata obejmującym, pełnić mogą obowiązki nauczycielskie w klasach, w których chłopcy, bądź osobno, bądź łącznie z dziewczętami, pobierają naukę.

Art. 9.

Rada szkolna okręgowa ma obowiązek prowadzić potrzebne w sprawie zakładania szkół ludowych rokowania i podawać wnioski o sposobach zabezpieczenia ich trwałego i pomyślnego bytu.

Art. 10.

Wszystkie okoliczności założenia lub urządzenia szkoły dotyczące, sprawdzi komisya po wysłuchaniu stron interesowanych, a jeżeli tego

wymagać będzie potrzeba, przez oględziny na miejscu; wywód słowny (protokół) komisji będzie podstawą następnych orzeczeń.

Art. 11.

Rady szkolne okręgowe mają opisać dokładnie wszystkie szkoły ludowe swych okręgów, przeświadczyć się o ich stanie, sprawdzić jakie jest ich uposażenie, uzdolnienie nauczycieli i liczba będących w wieku szkolnym jakoteż uczęszczających do szkoły dzieci, zbadać zasoby majątkowe każdej gminy szkolnej, aby można na tej podstawie oznaczyć, ile gmina jest w stanie łożyć na szkołę, a w końcu wskazać, gdzie i jakiej kategorii szkoły zachodzi potrzeba, a gdzieby należało gminy lub ich części połączyć ze sobą w taki sposób, aby każda gmina lub osada do pewnej należała szkoły.

Art. 12.

Rady szkolne i władze wykonawcze będą zawsze miały na uwadze, iż nie należy powiększać liczby szkół z uszczerbkiem lepszego urządzenia już istniejących, i że pomiędzy szkołami tejsamej kategorii takiej należy przyznać pierwszeństwo, której utrzymywanie najmniej obarcza fundusze okręgowe lub krajowe, na cele szkół ludowych przeznaczone. Jedynie ważne stosunki miejscowe usprawiedliwić mogą wyjątki od powyższego pravidła.

Wogóle zakładane będą nowe szkoły w miarę przybywania uzdolnionych nauczycieli.

Art. 13.

Etatowa szkoła ludowa zwiniętą być może jedynie za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej.

Tytuł II.

O kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych i o funduszach szkolnych.

Art. 14.

Obowiązek zakładania i utrzymywania publicznych szkół ludowych ciąży w pierwszym rzędzie na gminach miejscowych do obrębu jednej szkoły wcielonych.

Obszary dworskie, należące z nimi lub z jedną z pomiędzy nich do tejsamej gminy podatkowej, przyczyniają się tak do zakładania jakoteż utrzymywania szkół gminnych, w stosunku niniejszą ustawą bliżej określonym, jeżeli nie utrzymują w swym obrębie własnym nakładem publicznej szkoły ludowej.

W razie gdy zasoby miejscowe nie wystarczają, przychodzi im w pomoc powszechność okręgu szkolnego, a względnie całego kraju.

Każda gmina winna utworzyć swój własny fundusz szkolny miejscowy, aby sobie ułatwić utrzymanie swój szkoły.

Również każdy okręg szkolny będzie miał swój osobny fundusz szkolny okręgowy, a prócz tego ma być także fundusz szkolny krajowy.

Art. 15.

Do miejscowego funduszu szkolnego należą grunta nadane szkole, zabudowania szkolne, kapitały, zapisy i darowizny prywatne.

Do tego funduszu wpływają:

- a) wszystkie dochody z majątku szkolnego;
- b) ofiary, do których się zobowiązały kiedykolwiek na rzecz szkoły miejscowej gminy, korporacye, instytucye, lub osoby prywatne, jakoteż datki dobrowolne;
- c) kary pieniężne, ściągane od rodziców za opieszałość w posyłaniu dzieci do szkoły;
- d) dodatki pieniężne od gmin, obszarów dworskich, czyli wogóle od stron konkurujących na utrzymanie nauczycieli.

Art. 16.

Dawniejsze zobowiązania gmin, korporacyj, instytucyj, lub osób prywatnych do ofiar na rzecz szkoły miejscowej pozostają nadal w swej mocy.

Ofiary wyznaczone na utrzymanie nauczyciela w naturze zamienione być mogą na ofiary pieniężne, a to na zasadzie dobrowolnego układu pomiędzy stronami obowiązany a Radą szkolną okręgową.

Art. 17.

Nauka w szkołach ludowych udziela się bezpłatnie.

Art. 18.

Jeżeli dochody miejscowego funduszu szkolnego wymienione w artykule 15, *a, b, c*, nie wystarczają na opłacanie nauczycieli, obowiązane są gmina i obszar dworski do wnoszenia na ten cel do miejscowego funduszu szkolnego dodatków pieniężnych, a to gmina aż do wysokości 12% podatków bezpośrednich w gminie opłacanych, a obszar dworski aż do wysokości 3% podatków bezpośrednich z obszarów opłacanych, każdy z nich o tyle, o ileby to, co na mocy dawniejszych zobowiązań, bądź to w naturze, bądź też w gotowych pieniądzach na utrzymanie nauczyciela już uiszcza, nie dorównywało oznaczonym powyżej procentom.

W każdym jednak razie obszar dworski przyczynia się do pokrycia niedoboru tylko w trzeciej części tego, do czego by w miarę swych podatków bezpośrednich był na mocy ustaw obowiązany, gdyby należał do związku gminy miejscowej.

Dodatki pieniężne od gminy pokrywane być mają w takisam sposób, w jaki się pokrywają inne wydatki pieniężne na gminie ciążące.

Art. 19.

Zasiłku z funduszków szkolnych okręgowych
a względnie krajowych na pokrycie niedoboru
w dochodach na utrzymanie nauczycieli przezna-

(x) Ustawa z d. 28. grud. 1882. o zmianie podatków
wzrostła w art. 18° 19. 28. minijęcej ustawy mi-
szajac 12%, 4% na 9% i 3%.

czonych, Rada szkolna miejscowa żądać dopiero wtenczas ma prawo, gdy wykaże, że to, co gmina na ten cel bądźto na mocy dawniejszych zobowiązań do corocznych datków w pieniądzach lub w naturze, bądźto na mocy niniejszej ustawy już opłaca, wynosi przynajmniej ~~12~~¹²% podatków bezpośrednich, a to co obszar dworski na ten cel bądźto na mocy dawniejszych zobowiązań do corocznych datków w pieniądzach lub w naturze, bądźto na mocy niniejszej ustawy już opłaca, wynosi przynajmniej 3% podatków bezpośrednich.

Co do tych miast i miasteczek, które posiadają własny majątek zakładowy, orzeka Rada szkolna okręgowa a względnie Rada szkolna krajowa po wysłuchaniu zdania Wydziału powiatowego a względnie Wydziału krajowego, czyli i jaki zasiłek ma im być przyznany z funduszu szkolnego okręgowego lub funduszu szkolnego krajowego.

Art. 20.

Rada szkolna miejscowa zarządza miejscowym funduszem szkolnym, pobiera wszystkie dochody, czuwa nad ich regularnem wpływaniem, wypłaca należitości, jeżeli do tego jest upoważniona, i układa jego roczny preliminarz.

Kasowość i rachunki załatwia kasa gminna, jeżeli ją do tego wezwie Rada szkolna okręgowa.

Nadzór i kontrolę nad miejscowymi funduszami mają Rady szkolne okręgowe i Rada szkolna krajowa, która wyda potrzebne w tej mierze instrukcje i przepisze sposób, w jaki Rady szkolne miejscowe winny funduszami zarządzać.

Art. 21.

Czynności wymienione w artykule poprzednim ustępu 1. lub niektóre z nich może Rada szkolna okręgowa na jakiś czas odjąć Radzie szkolnej miejscowej i bądź powierzyć je innej Radzie szkolnej miejscowej, bądź załatwić z własnego ramienia.

Art. 22.

Z dochodów miejscowego funduszu szkolnego ma się przedewszystkiem opłacać nauczycieli. Na inne cele szkolne można ich użyć jedynie za przyzwoleniem Rady szkolnej okręgowej, gdy się okaże nadwyżka w dochodach, albo w razie, gdy część ich już na mocy zapisu lub ustawy była na inne cele przeznaczona.

Art. 23.

Dochody miejscowego funduszu szkolnego, przeznaczone na płace nauczycielskie, należy w terminach przepisanych odsyłać do kasy funduszu szkolnego okręgowego, albo do innej, którą oznaczy Rada szkolna okręgowa.

Wyjątkowo może Rada szkolna okręgowa upoważnić Radę szkolną miejscową do wypłacania nauczycielom należności wprost z miejscowego

funduszu szkolnego, w którym to razie ustaje obowiązek odsyłania jego dochodów do kas innych.

Art. 24.

Wszystkie wydatki na wystawienie lub najem, na utrzymanie, wewnętrzne urządzenie, opał, oświetlenie i obsługę budynków szkolnych, jakoteż na wystawienie i utrzymywanie albo najem pomieszczeń dla nauczycieli, o ile nauczycielom służy do tego prawo, wreszcie na zakupno lub dostarczenie gruntu pod budynki i pola na szkołkę owocową lub pasiekę, a niemniej miejsca na ćwiczenia gimnastyczne ponoszą właściwe gminy, o ile te wydatki nie są pokryte na podstawie prawomocnych zobowiązań trzecich osób, korporacyj lub funduszków, albo zapisów.

Obszar dworski w obrębie gminy położony przyczynia się do opędzenia tych wydatków w stosunku w artykule 18. za zasadę przyjętym.

Zasiłki na nie mogą w razach wyjątkowych udzielane być gminom z funduszu szkolnego okręgowego lub krajowego w formie zaliczek, które po upływie pewnego czasu naraz lub ratami mają być zwrócone.

Dochodów miejscowego funduszu szkolnego można użyć na ten cel tylko pod warunkami w artykule 22 wymienionymi. Zresztą Rady szkolne okręgowe wpływać będą na gminy, aby te starały się zebrać na takie wydatki osobne fundusze, z któ-

rych się utworzy odrębny dział miejscowego funduszu szkolnego, wyłącznie na ten cel przeznaczony.

Art. 25.

Jak należy stawiać i urządzać i w jakie sprzęty zaopatrywać budynki szkolne, przepiszą osobne instrukcje Rady szkolnej krajowej, (patrz str. 110) która ku temu zażądać może w razie potrzeby pomocy technicznych urzędników państwa, kraju i gmin, w których obrębie szkoła się znajduje.

Instrukcje te układane będą z uwzględnieniem miejscowych sposobów budowania.

Art. 26.

Utrzymanie konfesyjnych albo innych szkół prywatnych nie uwalnia od obowiązków, które niniejsza ustawa wkłada na wszystkich mieszkańców kraju bez różnicy wyznania i obrządku.

Art. 27.

Nauczyciele szkół ludowych pobierają swe płace z funduszu szkolnego okręgowego, który nadto dostarczać będzie środków na przybory szkolne, biblioteki, na opędzenie wydatków konferencyj nauczycielskich okręgowych i na inne wydatki, których wymaga wspólne dobro szkół całego okręgu.

Do tego funduszu wpływają:

- a) dochody pieniężne miejscowych funduszy szkolnych przeznaczone na płace nauczycieli;
- b) zapisy i darowizny;

- c) zasiłki z funduszu szkolnego krajowego;
- d) dodatki do podatków przez Rady powiatowe na cele szkolne uchwalone.

W gminie stanowiącej przez się okręg szkolny, fundusz szkolny miejscowy jest oraz funduszem szkolnym okręgowym.

Art. 28.

Do zasiłków na rzecz pojedynczych powiatów z funduszu szkolnego krajowego ma fundusz szkolny okręgowy dopiero wtenczas prawo, jeżeli powiat, dla którego szkół potrzeba zasiłku, wnosi do niego ogół dodatków przynajmniej 2°/_o podatków bezpośrednich wynoszący.

Art. 29.

Które kasy i kiedy w zastępstwie kasy szkolnej okręgowej zająć się mają pobieraniem dochodów i wypłatą należności im wyłącznie przekazanych, określa ustawa państwowa z dnia 11. maja 1871 r. (D. U. P. Nr. 47.)

Art. 30.

Darowizn, zapisów i fundacyj prywatnych, przeznaczonych na pewne tylko szkoły lub uczynionych pod wyraźnie zastrzeżonymi warunkami, nie wolno używać w inny sposób, lub na inne cele i dlatego należy je wliczać do prestacyj w art. 27. lit. b. wymienionych, wyjąwszy, gdyby dawca lub fundator rozporządził inaczej.

Art. 31.

Funduszem szkolnym okręgowym zarządza Rada szkolna okręgowa pod nadzorem krajowej i według jej instrukcyi.

Fundusz szkolny okręgowy ma wszelkie prawa funduszu publicznego, a należytości jego wpływające z ustawy, można ściągać drogą egzekucyi politycznej.

Art. 32.

Fundusz szkół normalnych, rozdzielony dotąd na galicyjski i krakowski, tworzyć będzie od 1. stycznia roku po wejściu w wykonanie niniejszej ustawy następującego, wspólny fundusz szkolny krajowy królestwa Galicyi i Lodomeryi, łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

To połączenie nie ma jednakowo uwłaczać prawom i obowiązkom wpływającym ze specjalnych tytułów jednego lub drugiego funduszu.

Art. 33.

Do funduszu szkolnego krajowego wpływają:

- a) dochody z majątku zakładowego;
- b) dodatek do byłego funduszu szkół normalnych ze skarbu państwa wypłacany;
- c) zasiłek z funduszu krajowego, jaki na ten cel zamieszczany będzie rocznie w budżecie krajowym;
- d) dochody z innych źródeł na to osobnymi ustawami przeznaczonych;

- c) zapisy i darowizny osób prywatnych, korporacyj lub instytucyj.

Art. 34.

Wydział krajowy zarządza funduszem szkolnym krajowym, a Rada szkolna krajowa rozporządza jego dochodami w granicach corocznym preliminarzem zakreślonych.

Art. 35.

Z dochodów funduszu szkolnego krajowego mają się załatwiać takie wydatki na szkoły ludowe, do których według niniejszej ustawy nie są obowiązane ani fundusze gminne ani fundusze szkolne okręgowe.

Do tych należą:

- a) dodatki do płacy, przyznawane co lat pięć nauczycielom szkół ludowych;
- b) zasiłki udzielane funduszowi emerytalnemu, z którego wypłacać się będą emerytury i zapomogi nauczycielom, a oraz pensye ich wdowom i sierotom;
- c) potrzeby szkół całego kraju ogólnej natury;
- d) zasiłki udzielane funduszom szkolnym okręgowym.

Art. 36.

Krajowy fundusz szkolny wypłacać będzie szkolnemu funduszowi emerytalnemu coroczny zasiłek w kwocie równającej się przynajmniej przeciętnemu wydatkowi, jaki w trzech ostatnich

latach ponosił fundusz szkół normalnych na cele tego rodzaju.

Art. 37.

Rada szkolna krajowa użyje corocznie z funduszu szkolnego krajowego sumy stosownej na potrzeby szkół ludowych ogólnej natury, jakoto: na zakupno mających służyć za wzór książek, przyborów i okazów szkolnych, na nadzwyczajne nagrody i zapomogi, na koszta podróży dla nauczycieli wysyłanych w celach naukowych za granicę, na wynagradzanie wędrownych nauczycieli sadownictwa, pszczelnictwa, jedwabnictwa i t. d., na krajowe konferencye nauczycielskie i t. p.

Art. 38.

Rada szkolna krajowa, uwzględniwszy potrzeby pojedynczych okręgów szkolnych, udziela im stosownego zasiłku w razach ustawą przepisanych.

Celem uzyskania takiego zasiłku, winna każda z Rad szkolnych okręgowych ułożyć wcześniej preliminarz roczny swych dochodów i wydatków i przesłać go Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia. Dokładniejsze w tej mierze szczegóły wskaże instrukcyja Rady szkolnej krajowej.

W przypadkach, szczególnie na uwzględnienie zasługujących, Rada szkolna krajowa może z funduszu szkolnego krajowego udzielać nadzwyczajnych zapomóg funduszom szkolnym miejscowym.

Art. 39.

Równocześnie z utworzeniem funduszków szkolnych okręgowych, ustaną wszelkie dotychczasowe zaliczki, stale udzielane gminom, zakładom, korporacyom i osobom z rozporządzenia władz centralnych i krajowych lub na mocy ustawy o konkurencyi szkolnej.

Tytuł III.

O uczęszczaniu do szkoły.

Art. 40.

Obowiązek uczęszczania do szkoły poczyną się z ubiegłym szóstym, a ustaje z upłynionym dwunastym rokiem życia.

Wszystkie dzieci, będące w tym wieku, winny uczęszczać do szkoły publicznej.

Wolne są od tego dzieci, które

- a) albo uczęszczają do szkół wyższych,
- b) albo dla ułomności, czy to cielesnych, czy też umysłowych, nie mogą korzystać z nauki udzielanej w szkole publicznej,
- c) albo pobierają stosowną naukę w domu lub jakim zakładzie prywatnym.

Jeżeli w tym względzie zachodzą jakie wątpliwości, ma je sprawdzić Rada szkolna miejscowa i postąpić według przepisów art. 43 i 44 niniejszej ustawy.

Art. 41.

Obowiązek uczęszczania do szkoły ludowej ustaje z ukończonym 12 rokiem życia jedynie pod warunkiem, jeżeli uczeń udowodni dostateczną biegłość w przepisanych dla szkół ludowych gałęziach nauki. Wolno jednak każdemu także po upłynionym 12 roku życia uczęszczać do szkoły, chociaż dopełnił powyższego warunku.

Po ukończeniu szkoły ludowej winien każdy jeszcze przez dwa lata uczęszczać na naukę niedzielną.

Art. 42.

Przed rozpoczęciem roku szkolnego sporządza Rada szkolna miejscowa wykaz dzieci w wieku szkolnym będących, i to bez względu na ich przynależność do gminy lub na różnicę wyznania albo obrządku, i zestawia w nim osobno te, które według art. 40 są uwolnione od uczęszczania do szkoły. Do wykazu należy zaciągnąć także te dzieci, które skończyły wprawdzie rok 12 lecz nie uzyskały potrzebnego z nabytych nauk szkoły ludowej świadectwa.

Najdalej w cztery tygodnie po rozpoczęciu roku szkolnego, nauczyciel przedłoży odpis tego wykazu Radzie szkolnej okręgowej i będzie czuwał nad ściśłym przestrzeganiem dotyczących uczęszczania do szkoły przepisów.

Art. 43.

Rodzice, ich zastępcy i opiekunowie, winni posyłać dzieci do publicznej szkoły ludowej; przeciw tym, którzyby nie dopełniali tego obowiązku należy użyć przymusu, a opornych karać grzywnami, lub wrazie ich ubóstwa aresztem, a w szczególności:

- a) kto ukrywa dziecko przed spisem lub podaje okoliczności nieprawdziwe, aby je uwolnić od uczęszczania do szkoły, ulegnie grzywnom od 1 do 10 zł. w. a. albo karze aresztu od 1 do 3 dni;
- b) kto w przeciągu 14 dni po rozpoczęciu roku szkolnego nie postara się o przyjęcie swego dziecka do szkoły, zwłaszcza gdy tegoż nie umieszczono w rubryce uwolnionych, tego doniesie nauczyciel do Rady szkolnej miejscowej, która go naprzód upomni, a jeżeli to nie odniesie skutku, skaże go po upływie trzech dni na zapłacenie grzywny 1 do 10 zł. w. a. lub na areszt od 1 do 3 dni; w razie zaś dalszego oporu na grzywny aż do 50 zł. w. a. lub areszt do dni 14. W przypadkach w §. 176 i 177 ustawy cywilnej przewidzianych, należy do właściwych sądów uczynić doniesienie;
- c) kto w ciągu roku szkolnego bez słuszych powodów nie posyła dziecka do szkoły, tego należy upomnieć; a za każdą nieusprawiedli-

wioną następną w uczęszczaniu jego dziecka do szkoły przerwę, karać grzywnami od 50 krajcarów do 5 zł. w. a., albo aresztem od 1 do 2 dni, którą to karę podwoić można, jeżeli przerwy powracają częściej w témsamém półroczu szkolném.

Stanowi się wyjątek na przypadek, jeżeli rodzice dziecka w ciągu roku szkolnego przesiedlą się do innéj gminy. W tym razie należy dzieci wciągnąć do spisu gminy, w której się osiedlili właśnie ich rodzice, i uwiadomić o tem Radę szkolną gminy, w której mieszkali przedtem.

Art. 44.

Nauczyciel winien raz przynajmniej w miesiąc przedłożyć wykaz dzieci szkołę zaniedbujących Radzie szkolnej miejscowej, która przekonawszy się o winie rodziców lub opiekunów, karze ich w myśl artykułu 43 grzywnami lub aresztem.

Wykonanie kary na winnych należy do zwierzchności gminnej.

Co dwa miesiące przynajmniej zdaje Rada szkolna miejscowa o tem sprawę Radzie szkolnej okręgowej z dołączeniem powyżéj wspomnianego wykazu, a oraz wykazu kar wymierzonych i wykonanych.

Rada szkolna okręgowa bada te sprawozdania i wraze, gdyby władze gminne zaniedbywały

swe obowiązki, zarządza stosowne przeciw nim kroki.

Art. 45.

Rekurs wniesiony przeciw orzeczeniom, w sprawie nierozpoczętego, zaniedbanego lub przedwcześnie przerwanoego uczęszczania do szkoły zapadłym, nie ma odraczającego skutku, jeżeli nie jest przeciw nałożeniu kar wymierzony.

Art. 46.

Z wejściem niniejszej ustawy w wykonanie tracą moc obowiązującą wszystkie dawniejsze ustawy i przepisy, które z jej postanowieniami nie są zgodne, albo których miejsce ona ma zająć.

Art. 47.

Polecam Mojemu Ministrowi Wyznań i Oświecenia wykonanie niniejszej ustawy.

Wiedeń, 2 maja 1873.

Franciszek Józef, m. p.

Stremayr, m. p.

USTAWA

z dnia 2. Maja 1873

o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

(Dziennik ustaw krajowych z dnia 1. lipca 1873 Nr. 251.)

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje :

Tytuł I.

O mianowaniu nauczycieli.

Art. 1.

Rada szkolna krajowa nadaje posady rzeczywistych tak nauczycieli wogóle, jak i młodszych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych na podstawie prezenty Rad szkolnych miejscowych, gmin albo osób do tego uprawnionych.

Prawo prezentowania nie może jednak uwłaczać zastrzeżeniom artykułu 8, przyznającego Radzie szkolnej krajowej prawo przenoszenia nauczycieli z jednej posady na drugą, jeżeli się to ze względu na dobro szkół okazuje potrzebném.

Tymczasowe nadawanie posad nauczycielskich należy do Rad szkolnych okręgowych.

Art. 2.

Gmina, obszar dworski, korporacja, instytucja lub inna osoba prywatna, jeżeli utrzymuje szkołę wyłącznie własnym nakładem, ma też wyłączne prawo prezentowania nauczycieli.

Nauczycieli utrzymywanych całkowicie z funduszu szkolnego krajowego mianuje bezpośrednio Rada szkolna krajowa. We wszystkich przeciwnych razach służy prawo prezentowania Radzie szkolnej miejscowej.

Jednakże korporacje, instytucje, obszary dworskie i osoby prywatne, przyczyniające się stałą prestacją roczną do utrzymywania szkoły, mają wspólnie z Radą szkolną miejscową udział w prezentowaniu nauczycieli, chociażby do tej Rady nie należały i rozporządzają przy udzielaniu prezenty taką ilością głosów, jaka odpowiada stosunkowi wartości pieniężnej ich prestacyi do sumy wszelkich nakładów na szkołę.

Każdy zaś z uczestników, który zalega od dwóch lat z uiszczeniem należitości swojej, traci prawo powyższe, dopóki zaległej należitości nie uiszczy, albo też uwolnienia od niej w drodze właściwej sobie nie wyjedna.

Wszelkie inne prawa prezentowania, wynikające z jakichbądź tytułów, ustają z wejściem w wykonanie niniejszej ustawy, z wyjątkiem praw tych osób, które na mocy aktu fundacyjnego

przyczyniły się do zakładowego majątku, albo też przyczyniają się przynajmniej w $\frac{1}{10}$ części do ogólnych rocznych na szkołę wydatków.

Art. 3.

Skoro zawakuje posada nauczycielska w jakiej publicznej szkole ludowej, winna Rada szkolna miejscowa bezzwłocznie zawiadomić o tém Radę szkolną okręgową, która zajmie się ogłoszeniem konkursu.

Obwieszczenie konkursowe powinno być zamieszczone w dzienniku urzędowym, a niemniej w jedném z czasopism szkolnych, jeżeli Rada szkolna okręgową i to uzna za potrzebne.

W konkursie należy:

- a) wyrazić miejsce i kategorię posady, połączone z nią korzyści, nakonec stopień uzdolnienia wymaganego, którego dowody wraz z podaniem mają być wniesione do Rady szkolnej okręgowej;
- b) oznaczyć termin przynajmniej sześciotygodniowy, licząc od pierwszego umieszczenia konkursu w dzienniku urzędowym;
- c) oznajmić, że kandydaci będący już w służbie, mają podania swoje wnosić za pośrednictwem swych przełożonych i tych Rad szkolnych okręgowych, pod których są zwierzchnictwem.

Podają spóźnionych lub nieopatrzonych w potrzebne dowody nie będzie się uwzględniać.

Art. 4.

Rada szkolna okręgowa zbiera wszystkie podania. Jeżeli się znajdują takie pomiędzy nimi, które nie są zaopatrzone w potrzebne dowody lub też pochodzą od kandydatów, przeciw którym świadczą udowodnione postęпки niemoralne lub zdrożności, narażające mianowanego nauczyciela na usunięcie z posady, to podania takie przedewszystkiem odrzuca. Resztę podań najdalej w trzy tygodnie po upływie konkursowego terminu udziela wykonawcom prawa prezenty (art. 2) do wyboru, wymieniając tych kandydatów, których uznaje za najgodniejszych opróźniej posady.

Jeżeliby się o jaką posadę nie zgłosiło dwóch nawet kandydatów uzdolnionych, należy się odnieść do Rady szkolnej krajowej z zapytaniem, czy można przystąpić do prezentowania nauczyciela, czy przeciwnie nowy ogłosić konkurs.

Art. 5.

Gmina, Rada szkolna miejscowa lub pojedyncze osoby prawo prezentowania mające, powinny najdalej w cztery tygodnie przesłać Radzie szkolnej okręgowej prezentę wraz z wszystkimi podaniami sobie doręczonymi, poczem akta te niezwłocznie przedkładają się Radzie szkolnej krajowej.

Art. 6.

Rada szkolna krajowa wyda patent nominacyjny przedstawionemu kandydatowi, jeżeli nie ma przeciw niemu nic do zarzucenia i poleci równocześnie, aby nowomianowany nauczyciel wykonał przysięgę przed delegatem Rady szkolnej okręgowej według przepisanej roty, i aby mu wypłacano należytość. Przewodniczący zaś Rady szkolnej miejscowej lub jego zastępca wprowadzi go do szkoły.

Jeżeli zaś Rada szkolna krajowa uzna, że dokonany wybór nie jest odpowiedni, w takim razie zwróci akta Radzie szkolnej okręgowej z przytoczeniem powodów, dla których przedstawionemu patentu nominacyjnego odmawia, i wezwie Radę szkolną okręgową, by zażądała przedstawienia godniejszego kandydata spośród ubiegających się. Gdy powtórnie czy to tensam, czy też inny mniej uzdolniony na tę posadę zostanie przedstawiony, natenczas Rada szkolna krajowa zamianuje jednego z poleconych przez Radę szkolną okręgową.

Art. 7.

Jeżeli ci, którzy mają prawo prezentowania, nie oświadczą się w terminie przepisanym (art. 5.), może Rada szkolna krajowa na przedstawienie okręgowej zamianować i bez prezenty jednego z kandydatów.

Art. 8.

Każde mianowanie nauczyciela, jakiegokolwiek kategorii, dokonane w sposób powyższy, jest stałym. Nie wyklucza to przecież możliwości przenoszenia nauczycieli ze względów służbowych na inne posady, byleby przytém (w razie, jeżeli to przeniesienie nie jest skutkiem ich winy art. 23.) nie ponosili nauczyciele uszczerbku w pobieranej przez nich płacy.

Przy przenoszeniach z urzędu przestrzegać należy, równie jak przy mianowaniu, praw przedstawiania i prezentowania.

Art. 9.

Powyższe zasady mianowania nauczycieli tyczą się także nauczycielek.

Art. 10.

Nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych mianuje Rada szkolna okręgowa w opisany powyżej sposób, lecz bez poprzedniego ogłoszenia konkursu. Taksamo mianuje nauczycielki robót ręcznych tam, gdzie albo nie ma osobnej szkoły żeńskiej, albo ją powierzono osobom płci męskiej.

Bez konkursu również przyznaje się nauczycielom i nauczycielkom co lat 5 dodatki do płacy i posuwa się ich na wyższe stopnie płacy w szkołach tejsamej kategorii.

Tytuł II.

Art. 11. *)

O płacach nauczycieli i innych służbowych korzyściach.

Roczne płace nauczycieli szkół ludowych dzielą się na następujące klasy :

A. W szkołach pospolitych :

- I. klasa we Lwowie i Krakowie 700 zł. w. a.
- II. klasa w gminach z ludnością ponad 10.000, 600 zł. w. a.
- III. klasa z ludnością od 6.000 do 10.000, 500 zł.
- IV. klasa z ludnością od 2.000, do 6.000 :
 - a) w gminach miejskich 450 zł. w. a.
 - b) w gminach wiejskich 400 zł. w. a.
- V. klasa z ludnością niżej 2.000, 300 zł. w. a.

B. W szkołach wydziałowych osobnych i w wyższych trzech klasach szkół wydziałowych połączonych z pospolitymi :

- I. klasa we Lwowie i Krakowie 900 zł. w. a.
- II. klasa w gminach z ludnością ponad 10.000, 800 zł. a. w.
- III. klasa z ludnością od 6.000 do 10.000, 700 zł.
- IV. klasa z ludnością niższą niż 6.000, 600 zł.

Wszystkie powyższe kwoty uważać należy za minimum rocznych stałych płac nauczycielskich.

*) Artykuły 11, 12 i 13 podajemy już zmienione Ustawą z dnia 6. Marca 1875. (D. U. P. 1875 Nr. 32)

Podział ten uskutecznia Rada szkolna krajowa i co lat 10 rewiduje, uwzględniając zmiany ludności w gminach.

Art. 12.

Oprócz powyższej płacy będzie Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rad szkolnych okręgowych przyznawać z funduszu szkolnego krajowego nauczycielom za każde pięć lat nienagannej przy publicznych szkołach ludowych służby osobny dodatek pięcioletni, który dla wszystkich rzeczywistych nauczycieli szkół wydziałowych bez różnicy, tudzież dla nauczycieli szkół ludowych pospolitych, objętych wyżej w klasie I. i II. ustanawia się na 50 zł., dla nauczycieli w gminach klasy III. na 40 zł., dla nauczycieli w gminach klasy IV. na 30 zł., nakoniec dla nauczycieli gmin klasy V. na 25 zł.

Przyznawanie dodatku pięcioletniego powtarza się tylko do lat 30 służby na posadzie rzeczywistego nauczyciela, a wymierza się według tej kategorii, do której nauczyciel w ostatnim roku pięciolecia, za którą dodatek ma się przyznać, posadą swoją należy.

Osobom stanu nauczycielskiego, już przed wprowadzeniem tej ustawy w wykonanie stale zamianowanym, przyznaje się pierwszy 5-letni dodatek wtedy jedynie, jeżeli już przez 15 lat w publicznej szkole ludowej nieprzerwanie i nienagannie służyły. Wszystkim innym już dawniej stale zamia-

nowanym nauczycielom przyznany on będzie dopiero z ukończonym piętnastym rokiem służby.

Art. 13.

Niemniej pobiera oprócz stałej płacy nauczycielskiej dyrektor szkoły wydziałowej połączonej ze szkołą pospolitą dodatek do płacy w ilości 200 zł.; kierownik każdej szkoły wydziałowej osobnej, jakoteż starszy nauczyciel szkoły ludowej pospolitej, powyżej w klasie I. i II. objęty, dodatek w ilości 100 zł. a. w., tudzież nauczyciel klasy III. i następnych 50 zł. a. w. rocznie, a to z funduszu szkolnego miejscowego.

Dodatek ten wlicza się tylko rzeczywistym dyrektorom, względnie starszym nauczycielom, przy wymierzaniu emerytury.

Art. 14.

Każda szkoła ludowa, w której nauka religii wymaga przynajmniej 17 godzin tygodniowo, będzie miała osobnego katechetę.

Rada szkolna krajowa wyznaczy mu, stosownie do zajęć jego, wynagrodzenie roczne.

Art. 15.

Płaca młodszego nauczyciela, bądź stale, bądź tymczasowo umieszczonego, wynosi 60% płacy nauczyciela rzeczywistego szkoły, przy której młodszy ten nauczyciel pełni służbę. W żadnym jednak razie nie może być niższą od 200 zł.

Płacę młodszego nauczyciela, zawiadującego stale szkołą filialną, ustanawia się na 250 zł. a. w. rocznie.

Art. 16.

Każdemu dyrektorowi, starszemu nauczycielowi, tudzież nauczycielowi, który sam jeden w szkole naucza, należy się wolne stosowne pomieszkanie, ile możliwości w budynku szkolnym.

W braku pomieszkania należy im się z funduszu szkolnego miejscowego wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna okręgowa w każdym szczególnym wypadku.

Art. 17.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycielki robót ręcznych będą pobierać stale wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna okręgowa w każdym szczególnym wypadku.

Art. 18.

Osobom zajmującym posady nauczycielskie tak stałe jak i tymczasowe, nie wolno przyjmować takich zajęć ubocznych, któreby uwłaczały ich stanowi lub czyniły uszczerbek ich obowiązkom służbowym.

Organistostwo, diakostwo, pisarstwo gminne i pokątne, a niemniej udzielanie korepetycyj szkolnych, jest im bezwarunkowo wzbronione.

Rada szkolna okręgowa wyznaczy przekraczającym ten zakaz termin 6-tygodniowy, w któ-

rym mają porzucić zatrudnienie wzbronione albo ustąpić z posady.

Art. 19.

Czysty dochód z pól ornych, łąk, pastwisk i innych gruntów przydanych do użytku nauczycielowi, wykazany według zasad katastralnych, wlicza się po strąceniu podatku gruntowego wraz z dodatkami do płacy nauczyciela.

Dopóki oszacowanie katastralne nie będzie przeprowadzone, ma Rada szkolna okręgowa przy zakładaniu szkół lub przeistaczaniu ich w etatowe obliczać te dochody według orzeczenia znawców.

Art. 20.

Płace wraz z dodatkami pobierają nauczyciele i dyrektorowie z góry, emerytury zaś z dołu.

Art. 21.

Powyższe zasady o płacach nauczycieli tyczą się także nauczycielek.

Tytuł III.

O karach dyscyplinarnych i wydaleniu ze służby.

Art. 22.

Nauczyciela wykraczającego w czémkolwiek przeciw swym obowiązkom skarci sam kierownik szkoły ustnie, a w ważniejszych wypadkach Rada szkolna okręgowa piśmiennie, przyczem należy mu wskazać następstwa, na jakie by się naraził po-

wtórnie przewinieniem, Rada zaś szkolna krajowa karze nauczycieli według okoliczności w drodze dyscyplinarnej.

Art. 23.

Kary dyscyplinarne są następujące :

- a) nagana ;
- b) odjęcie kierownictwa szkoły lub przeniesienie na inną posadę i
- c) oddalenie od służby.

Art. 24.

Naganę należy dawać na piśmie z groźbą użycia surowszych środków w razie ponownej przewiny. Po upływie 3 lat dobrego zachowania się nauczyciela, traci ona mu nagana swoje znaczenie.

Art. 25.

Za karę może także urzędowanie dyrektora albo starszego nauczyciela być odjęte, przez co ukarany zostaje na powrót zaliczony do kategorii zwykłych nauczycieli.

Art. 26.

Tak w tym wypadku, jak niemniej w razie przeniesienia za karę na inną posadę, należy oznaczyć w orzeczeniu stopień, jaki ma zająć skazany w etacie szkoły, do której go przeniesiono.

Art. 27.

Zanim zapadnie orzeczenie w sprawie dyscyplinarnej, należy zbadać dokładnie istotę czynu.

Uskuteczni to bądź Rada szkolna okręgowa, jużto z własnej inicjatywy, już z polecenia Rady szkolnej krajowej, bądź wydelegowana przez ostatnią komisya śledcza.

Sprawdzoną istotę czynu należy przedstawić obżałowanemu.

Usprawiedliwienie się jego ustne ma się wciągnąć do protokołu, a gdyby je podał na piśmie, załączyć do aktów.

Jeżeli usprawiedliwienie się to będzie uznane za dostateczne, należy go uwiadomić na piśmie, że jest niewinny co do zarzuconego mu przestępstwa.

Art. 28.

W sprawach dyscyplinarnych stale lub tymczasowo zamianowanych dyrektorów i starszych nauczycieli, tudzież nauczycieli rzeczywistych wszelkiej kategorii a niemniej w sprawach dotyczących przyznania, odroczenia lub odmówienia dodatków pięcioletnich, orzeka Rada szkolna krajowa.

Wszelkie zaś sprawy dyscyplinarne nauczycieli tymczasowych należą do zakresu Rad szkolnych okręgowych.

Art. 29.

Na usunięcie z posady skazać można tylko nauczyciela, który mimo poprzedniego w drodze dyscyplinarnej ukarania, dopuścił się ponownie opieszałości lub innych wykroczeń w służbie.

Jednak nauczyciel, dopuszczający się czynów, wywołujących publiczne zgorszenie, może być skazany na usunięcie z posady bez poprzednich kar dyscyplinarnych. *)

Art. 30.

Nauczyciela skazanego sądownie na karę, połączoną z utratą prawa obieralności do reprezentacyi gminnej, usunie Rada szkolna krajowa z posady bez śledztwa dyscyplinarnego.

Art. 31.

Gdyby tego wymagała powaga stanu nauczycielskiego, może Rada szkolna krajowa odjąć obwinionemu nauczycielowi podczas śledztwa dyscyplinarnego urządowanie i płacę.

Taksamo należy postąpić, jeżeli nauczyciel jest w śledztwie o zbrodnię lub przestępstwo hańbiące.

Odwołanie się przeciw temu postanowieniu nie wstrzymuje wykonania.

Art. 32.

W ciągu takiego odjęcia urzędowania wyznacza się nauczycielowi na utrzymanie $\frac{1}{3}$ do $\frac{2}{3}$ płacy przedtém pobieranej, przyczém należy

*) Ustawą z d. 2. Marca 1879. (D. U. P. 1879 Nr. 64.) artykuł 29. uzupełniony został alinea drugą, jak wyżej, počawszy od słów: „Jednak nauczyciel i t. d.“

uwzględnić stosunki jego rodzinne i lata służby. Uniewinnionemu ma się zwrócić cała niewypłacona należytość.

Art. 33.

O każdym oddaleniu ze służby szkolnej ma się donieść Ministrowi wyznań i oświecenia celem uwiadomienia o tem władz innych krajów, reprezentowanych w Radzie Państwa.

Tytuł IV.

O przenoszeniu nauczycieli w stan spoczynku, wysnaczaniu im pensyj wysłużonych, i zaopatrywaniu wdów i sierot po nauczycielach.

Art. 34.

Nauczyciela (nauczycielkę) można przenieść w stan spoczynku na jego własną prośbę albo z urzędu, jeżeli po nienagannej służbie dla podszłego wieku, ciężkich ułomności fizycznych lub umysłowych, albo téż z innych powodów ważnych okaże się niezdolnym do dalszego pełnienia swych obowiązków.

Po 40-letniej nienagannej służbie nie można żadnemu nauczycielowi odmówić stałego przeniesienia w stan spoczynku na jego własne żądanie.

Art. 35.

Dobrowolne zrzeczenie się posady lub samowolne jej opuszczenie pozbawia prawa do emerytury.

Do zawarcia ślubów małżeńskich przez starszą nauczycielkę lub nauczycielkę wogóle i przez nauczyciela nie mającego stałej posady, potrzeba przyzwolenia Rady szkolnej okręgowej. Śluby bez takiego przyzwolenia zawarte, będą uważane za dobrowolne zrzeczenie się posady.

Art. 36.

Tylko z końcem kursu lub roku szkolnego można dobrowolnie zrzec się posady albo przejść w stan spoczynku, wyjąwszy, gdyby Rada szkolna krajowa w szczególnych wypadkach osobnem pozwoleniem zarządziła inaczej.

Równocześnie z tém ma się odbyć oddanie budynków i gruntów należących do uposażenia szkoły.

Co do pożytków niezebranych z pól i ogrodów należy postąpić jak w razie śmierci nauczyciela (art. 46).

Art. 37.

Stale umieszczeni nauczyciele, nauczycielki i młodsi nauczyciele mają prawo do emerytury, a wdowy i sieroty po nauczycielach i młodszych nauczycielach prawo do zaopatrzenia.

Art. 38.

Wymiar emerytury zależy z jednej strony od wysokości płacy, a z drugiej od lat służby. Co do pierwszego będzie skalą płaca wraz z wszyst-

kimi dodatkami pięcioletnimi, jakoteż dodatkami za kierownictwo (art. 13.), które nauczyciel pobiera w chwili przeniesienia w stan spoczynku. Co do drugich policzy mu się wszystkie lata spędzone przy szkołach etatowych, poczynawszy od pierwszego, choćby tymczasowego mianowania na posadę nauczyciela lub młodszego nauczyciela.

Przerwa w służbie zaszła bez powodu ze strony nauczyciela nie pozbawia go prawa policzenia wszystkich lat wysłużonych.

Art. 39.

Nauczyciel rzeczywisty i młodszy nauczyciel rzeczywisty, który nie wysłużył lat jeszcze dziesięć, nie ma prawa do emerytury i dlatego otrzyma jedynie odprawę, równającą się półtorarocznej należitości, obliczonej według artykułu poprzedniego. Po wysłużonych dziesięciu latach dostaje emeryt $\frac{1}{4}$ część, a za każdy rok dalszy jeszcze $\frac{1}{40}$ część należitości, obliczonej jak wyżej.

Art. 40.

Przeniesienie w stan spoczynku jest albo stałe albo czasowe.

W ostatnim razie, jeżeli przyczyna, dla której przeniesienie to nastąpiło, została uchylona, powinien ten, którego to dotyczy, na wezwanie Rady szkolnej krajowej albo wstąpić nanowo do służby szkolnej, albo też musi zrzec się emerytury.

Art. 41.

Wdowy i sieroty tak po rzeczywistych nauczycielach jak i rzeczywistych młodszych nauczycielach mają wtedy tylko prawo do zaopatrzenia, jeżeli ich mężowie lub ojcowie mieli prawo do emerytury.

Wdowy przeto i sieroty po nauczycielach lub młodszych nauczycielach, którzy nie wysłużyli jeszcze lat 10, dostaną tytułem odprawy $\frac{1}{4}$ część, a jeżeli wdowa ma dzieci otrzyma połowę należności męża, obliczonej według art. 39.

Art. 42.

Wdowie po nauczycielu, który służył lat 10, albo więcej, należy się roczne zaopatrzenie, wynoszące $\frac{1}{3}$ część rocznej płacy jego ostatniej, o ile takowa miała się liczyć przy wymiarze emerytury.

Jeżeli zaś małżeństwo było zawarte już po przeniesieniu w stan spoczynku nauczyciela, lub z winy żony nastąpił rozwód sądowy, nie ma wdowa prawa do zaopatrzenia.

W razie ponownego małżeństwa może sobie wdowa albo zastrzec zaopatrzenie na wypadek powtórnego owdowienia albo żądać tytułem odprawy wypłaty dwuletniego zaopatrzenia swego.

Art. 43.

Wdowa, mająca prawo do zaopatrzenia, otrzyma na każde po zmarłym mężu pozostałe

dziecko dodatek na wychowanie, który tak należy wymierzać, aby zaopatrzenie wdowy wraz z wszystkimi dodatkami nie przewyższało połowy ostatniej płacy męża.

Wysokość dodatku na wychowanie każdego dziecka oznacza Rada szkolna krajowa.

Dodatek na wychowanie ustaje, gdy dziecko skończy lat 20 lub inne uzyska utrzymanie.

Art. 44.

Jeżeli żona zmarłego nauczyciela także już nie żyje lub nie ma prawa do zaopatrzenia, wówczas należy się dzieciom zmarłego, które nie skończyły jeszcze lat 20 i nie mają innego utrzymania, zasiłek na wychowanie, obliczony według tego, czy wdowie dostałaby się tylko odprawa, czy też zaopatrzenie.

W pierwszym wypadku dostają dzieci taką samą odprawę, a w drugim pobierają wszystkie razem corocznie $\frac{1}{6}$ część ostatniej płacy ojca według wymiaru art. 39.

Udzielanie tego zasiłku ustaje wtedy dopiero, gdy już nie ma ani jednego w inny sposób niezaopatrzonego dziecka, które nie doszło lat 20.

Powyższe zasady stosują się i do sierót po nauczycielce mającej prawo do emerytury.

Art. 45.

Jeżeli wdowa po nauczycielu pójdzie ponownie za mąż, dostają dzieci zamiast dodatku na wychowanie zaopatrzenie według wymiaru art. 44.

Art. 46.

Wdowy i sieroty po nauczycielu zmarłym w czynnej służbie zatrzymują przez kwartał jeszcze pomieszkanie jego, lub dostają kwartalną ratę pobieranej przezeń spłaty za pomieszkanie.

Jeżeli do uposażenia szkoły należą grunta, dostają się pożytki z nich spadkobiercom zmarłego w czynnej służbie nauczyciela wtedy jedynie, gdy śmierć zaszła między 1 czerwca a 31 października. W każdym innym czasie należy im się tylko zwrot wydatków poniesionych dla osiągnięcia owych pożytków.

Art. 47.

Jeżeli ostatnia płaca nauczyciela wraz z dodatkami pięcioletnimi nie przenosi 600 zł. w. a., a spadek nie wystarcza na opędzenie kosztów choroby i potrzeby na pogrzeb, należysię spadkobiercom $\frac{1}{4}$ część owej płacy jako kwartał pozgonny.

Art. 48.

Nauczyciele, którzy z powodu przeistoczenia dotychczasowych szkół w etatowe utracą swe posady, a niemniej ich wdowy i sieroty, mają prawo do takich jedynie zapomóg, jakie im się należą według ustaw lub przepisów dotąd obowiązujących.

Art. 49.

Nauczyciele dotychczasowi, którzy po przeistoczeniu teraźniejszych szkół w etatowe przejdą na nowy etat, uważać się będą pod względem prawa emerytury i zaopatrzenia ich wdów i sierot z funduszu emerytalnego tak zupełnie, jak gdyby byli odrazu pod tym etatem służbę swoją rozpoczęli. Zapłacić jednakże mają funduszowi owemu jednorazową kwotę, równającą się 2 procentom od każdorocznej płacy przez wszystkie lata poprzedniej służby nauczycielskiej. Spłata tej kwoty uiszczana być może ratami za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej.

Art. 50.

Celem uzyskania środków na emerytury dla nauczycieli szkół ludowych i na zaopatrywanie wdów i sierót po nich pozostałych, utworzy się osobny krajowy fundusz szkolny emerytalny do którego będą wpływać :

- a) dochody z majątku zakładowego ;
- b) stały corocznie udzielany dodatek z funduszu szkolnego krajowego ;
- c) zapisy i darowizny na ten cel przeznaczone ;
- d) interkalaria od opróżnionych posad, o ile nie przypadną spadkobiercom zmarłego dyrektora, starszego nauczyciela lub nauczyciela wogóle (art. 46 47), albo też nie zostaną użyte na wynagrodzenie dla zastępcy nauczyciela ;

jednak nie dłużej jak przez trzy miesiące od dnia opróżnienia posady nauczyciela ludowego *).

- e) spłaty kwot dwuprocentowych powyżej oznaczonych w art. 49;
- f) stałe wkładki samych nauczycieli, które w pierwszym roku po zamianowaniu wynoszą 10⁰/₀ pobieranej przez nich płacy, a przy każdym podwyższeniu tejże, 10-procentowe nadwyżki, oprócz tego corocznie 2⁰/₀ od rocznej płacy;
- g) dodatek z funduszu krajowego, o ile wpływy z powyższych źródeł nie starczą na pokrycie rocznych wydatków.

Art. 51.

Jeżeli nauczyciel przed ukończeniem dziesięciu lat służby, do emerytury dającej prawo, umrze, albo też odprawiony zostanie, należy jemu lub spadkobiercom jego zwrócić wkładki, jakie do funduszu emerytalnego uiścił.

Art. 52.

Zarząd funduszu emerytalnego należy do Rady szkolnej krajowej, która wyda szczegółowe instrukcje o wybieraniu należytości funduszowych i o ich obrocie.

*) Ustawą z d. 2 Marca 1879 (D. U. P. 1879 Nr. 63.) ustęp ten uzupełniony został jak wyżej, począwszy od słów: „jednak nie dłużej i t. d.“

Zarząd winien zbierającym się co 3 lata krajowym konferencyom nauczycielskim przedkładać wykaz stanu majątkowego i obrotu funduszu emerytalnego, i ogłaszać co rok zamknięcie rachunków.

Art. 53.

Miasta rządzące się własnym statutem mogą zaprowadzić u siebie swój własny fundusz szkolny emerytalny, mają jednakże przy wymierzaniu odpraw i emerytur nauczycieli, jakoteż zaopatrzeń pozostałych po nich wdów i sierot postępować w myśl artykułów powyższych.

W takim razie wpływy w art. 50 od c do f wymienione, mają się wnosić do ich własnej kasy.

Art. 54.

Dochody funduszu emerytalnego należy przede wszystkim obracać na wydatki bieżące, do których fundusz ten w myśl niniejszej ustawy jest obowiązany, resztę kapitalizować i wcielać do majątku zakładowego.

Art. 55.

Ustawa niniejsza staje się prawomocną równocześnie z ustawą o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych.

Z wniściem w wykonanie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą wszystkie dotychczasowe

ustawy i rozporządzenia, odnoszące się do przedmiotów w tej ustawie objętych, o ile się orzeczeniom jej sprzeciwiają lub też nimi zostały zastąpione.

Art. 56.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Ministrowi wyznań i oświecenia.

Wiedeń, 2. maja 1873.

Franciszek Józef, w. r.

Stremayr, w. r.

U S T A W A

z dnia 25. Czerwca 1873

o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych.

(Dziennik ustaw krajowych z dn. 3. sierpnia 1873 Nr. 255.)

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Tytuł I.

Rada szkolna miejscowa.

§. 1.

Szkoły ludowe, utrzymywane w całości lub częściowo z funduszków Państwa, kraju, powiatu lub gminy, zostają pod nadzorem Rad szkolnych miejscowych.

§. 2.

Nadzór nad jedną lub kilku szkołami w jednej miejscowości może wykonywać jedna Rada szkolna miejscowa.

Rada szkolna okręgowa może utworzyć dla szkół kilku gmin jedną Radę szkolną miejscową.

§. 3.

Rada szkolna miejscowa składa się z reprezentantów kościoła, szkoły i gminy. Osoba, ma-

jąca prawo prezentowania nauczyciela i właściciela obszaru dworskiego, jeśli przynajmniej w jednej dziesiątej części przyczynia się do corocznych zwyczajnych wydatków na utrzymanie szkoły i nauczyciela, mają prawo wstąpić jako członkowie do Rady szkolnej miejscowej, i brać udział w obradach z prawem głosowania, (czy to osobiście, czy przez swych zastępców).

§. 4.

Reprezentantami kościoła w Radzie szkolnej miejscowej są duszpasterze młodzieży szkolnej.

Gdzie się znajduje dwóch lub więcej duszpasterzy tegosamego wyznania i obrządku, tam wyższa władza kościelna wyznacza tego, który ma być członkiem Rady szkolnej miejscowej.

W celu strzeżenia religijnych interesów młodzieży izraelickiej, wstępuje do Rady szkolnej miejscowej reprezentant, wyznaczony przez zwierzchność konfesyjną.

§. 5.

Kierownik szkoły jest jej reprezentantem w Radzie szkolnej miejscowej (nauczyciel szkoły, a w razie gdy w tejsamej szkole jest kilku nauczycieli, dyrektor lub starszy nauczyciel).

W razie gdy kilka szkół podlega Radzie szkolnej miejscowej, to wstępuje do niej jako członek przewodniczący szkoły najwyższej co do

stopnia, albo jeżeli szkoły są tegosamego stopnia, przewodniczący najstarszy w służbie.

Przewodniczący innych szkół biorą wszakże udział w obradach, dotyczących się ich szkół, z głosem doradczym.

§. 6.

Reprezentantów gminy wybiera do Rady szkolnej miejscowej reprezentacja gminna; w razie zaś, gdy do tejsamej szkoły należy gmin więcej, w całości lub częściowo, wybiera ich zgromadzenie wszystkich reprezentacyj gminnych, które w tej Radzie szkolnej miejscowej udział brać mają, zwołane przez naczelnika gminy, w której jest szkoła i pod jego przewodnictwem.

Reprezentantów gminy lub gmin w Radzie szkolnej miejscowej może być najmniej dwóch, najwięcej pięciu. Ilość ich oznacza Rada szkolna okręgowa z uwagą na to, by każde wyznanie miało swego reprezentanta w Radzie szkolnej miejscowej. Oprócz członków Rady szkolnej miejscowej, wybiera także reprezentacja gminna dwóch ich zastępców.

Wybór dokonywa się absolutną większością głosów na lat sześć. Po 3ch latach wszakże ustępuje z Rady szkolnej miejscowej połowa reprezentantów gminy i ich zastępców, a to za pierwszym razem losem, następnie kolejną; jeżeli liczba ich jest nieparzystą, występuje pierwszym razem większa połowa. Wybór ponowny jest dozwolony.

§. 7.

Wybrany do Rady szkolnej miejscowej może być każdy, komu służy to samo prawo względem jednej z reprezentacyj tych gmin, które przydzielono do szkoły. Utrata prawa wyborczego pociąga za sobą wykluczenie z Rady szkolnej miejscowej.

Od obowiązku przyjęcia wyboru do Rady szkolnej miejscowej może się uchylić tylko ten, komu służy to prawo względem wyboru reprezentacji gminnej, albo kto przez przeciąg ostatnich sześciu lat był członkiem Rady szkolnej miejscowej. Za nieusprawiedliwione nieprzyjęcie wyboru karze Rada szkolna okręgowa grzywnami od 20 do 100 zł., któreto grzywny użyte być mają na cele szkolne.

§. 8.

Reprezentacja gminy może za zezwoleniem Rady szkolnej okręg. podzielić miejscowości w których jest kilka szkół, na kilka dzielnic szkolnych.

W tym razie dla każdej dzielnicy szkolnej należy utworzyć osobną Radę szkolną miejscową, zachowując powyższe przepisy.

§. 9.

Rada szkolna miejscowa ma dbać o dokładne wykonywanie ustaw szkolnych i rozporządzeń wyższych władz szkolnych.

W szczególności winna Rada szkolna miejscowa:

1. przestrzegać, aby nauczyciele odbierali płacę w odpowiedni sposób, w należytych czasie,

i bez uszczerbku, przyjmować zażalenia nauczycieli o zatrzymywanie lub nieregularne uiszczanie płacy, sprawdzać ich słuszość, a wyczerpnąwszy środki pojednawcze, popierać te zażalenia u właściwych władz;

2. zarządzać funduszem szkolnym miejscowym, jeżeli takowy istnieje, tudzież majątkiem zakładowym szkolnym, o ile co do tego niema innych postanowień w aktach fundacyjnych;

3. przestrzegać, aby strony, do utrzymania szkoły i nauczyciela konkurujące, w należytych czasie i w zupełności zobowiązania konkurencyjne wypełniały;

4. nadzorować budynek szkolny, grunta i sprzęty szkolne, utrzymywać potrzebny inwentarz własności szkolnej;

5. rozstrzygać o uwolnieniu od opłaty szkolnej;

6. starać się o książki szkolne i inne środki pomocnicze dla ubogich uczniów, o zakupno i utrzymanie sprzętów szkolnych, jakoteż rekwizytów i innych przyborów naukowych;

7. układać roczny preliminarz potrzeb szkolnych, o ile do tego innych władz ustanowionych niema, przedstawiać, preliminarz reprezentacyi gminnej, i składać rachunek z otrzymanych pieniędzy;

8. rozkładać wydatki szkolne wedle obowiązujących przepisów na strony, konkurujące do utrzymania szkoły i nauczyciela;

9. przechowywać papiery wartościowe, dokumenta, fasye itp., własnością szkoły będące;

10. sporządzić corocznie wykaz dzieci obowiązanych do uczęszczania do szkoły, a porównywając go z wykazem dzieci rzeczywiście uczęszczających, który to wykaz nauczyciel co tydzień ma podawać, wpływać drogą zachęty i rady na rodziców i opiekunów, aby dzieci do szkoły posyłali; przyjmować i sprawdzać wniesione w tym względzie tłumaczenia, na trwających zaś w nieusprawiedliwionej niedbałości lub niechęci wzywać pomocy władz właściwych;

11. naznaczać czas nauki z przestrzeganiem przepisanej ilości godzin;

12. czuwać nad udzielaniem przepisanej nauki;

13. czuwać nad prowadzeniem się nauczycieli, nad szkolną karnością, jakoteż nad zachowaniem się młodzieży poza szkołą;

14. wspierać ile możności nauczycieli w ich urzędowém działaniu;

15. godzić spory nauczycieli bądź to pomiędzy nimi samymi, bądź między nimi a gminą lub pojedynczymi członkami gminy, (o ile spory te wynikają ze stosunków szkolnych), popierać wszelkimi sposobami troskliwie i z oględnością, tak interesa, jak i powagę szkoły i nauczyciela;

16. prezentować nauczycieli na opróżnione posady w razach, w których ją do tego ustawy upoważniają;

17. podawać wyjaśnienia i opinie swe do reprezentacyi gminnej i władz przełożonych, którym Rada szkolna miejscowa wnioski swe każdego czasu przedstawiać ma prawo.

Rada szkolna miejscowa jest organem uchwalającym i nadzorującym; jej przewodniczący organem wykonawczym.

§. 10.

Zpod władzy Rady szkolnej miejscowej wyjęte są szkoły ćwiczeń, połączone z seminaryami nauczycielskimi; tam tylko gdzie szkoły takie w całości lub częściowo utrzymywane są z środków gminnych, ma nad nimi Rada szkolna miejscowa władzę określoną w §. 9. ustęp 1—9.

§. 11.

Członkowie Rady szkolnej miejscowej wybierają z pomiędzy siebie absolutną większością głosów przewodniczącego i jego zastępcę na przeciąg lat trzech.

Dyrektorowie i nauczyciele szkół, podlegający Radzie szkolnej miejscowej, nie mogą jej przewodniczyć.

Gdyby przewodniczący lub jego zastępca z powodu jakiejkolwiek przeszkody nie mógł przewodniczyć na posiedzeniu, kieruje obradami najstarszy wiekiem z obecnych członków Rady szkolnej miejscowej.

Rada szkolna miejscowa, skoro się ukonsty-

tuowała, donieść o tem winna reprezentacyi gminnej i Radzie szkolnej okręgowej.

§. 12.

Rada szkolna miejscowa zbiera się najmniej raz w miesiąc na posiedzenia zwyczajne.

Przewodniczący może jednak każdego czasu zwołać nadzwyczajne posiedzenie, winien zaś zwołać je, jeżeli dwóch członków Rady tego zażąda.

§. 13.

Do ważności uchwał potrzebna jest obecność przynajmniej trzech członków i absolutna większość głosów.

Przy równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który ma także prawo zawiesić przeprowadzenie uchwał sprzeciwiających się według jego zdania ustawie albo interesom szkoły, i sprawę przedstawić do rozstrzygnięcia Radzie szkolnej okręgowej.

Zażalenia przeciw uchwałom i rozporządzeniom Rady szkolnej miejscowej idą do Rady szkolnej okręgowej. Wnosić je należy w Radzie szkolnej miejscowej, i mają moc odraczającą, o ile są wniesione w czternastu dniach po ogłoszeniu uchwały, przeciw której strona się żali.

§. 14.

Zaden członek Rady szkolnej miejscowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami dotyczącymi się jego własnych interesów.

§. 15.

W sprawach tak pilnych, że nie można z nimi czekać do przyszłego posiedzenia zwyczajnego, a nadzwyczajnego zwołać nie można, może przewodniczący sam wydać rozporządzenie; musi jednak bezzwłocznie i najpóźniej na następném posiedzeniu zasięgnąć zatwierdzenia Rady szkolnej miejscowej.

§. 16.

Do nadzorowania dydaktyczno - pedagogicznego stanu szkoły, Rada szkolna okręgowa ustanowi jednego członka Rady szkolnej miejscowej dozorcą szkolnym.

Dozorca szkolny miejscowy ma się znosić z przewodniczącym szkoły.

Jeżeli powstanie między nimi różnica zdań, to każda strona ma prawo udać się do Rady szkolnej okręgowej po rozstrzygnięcie.

W szkołach, gdzie jest więcej nauczycieli, dozorca szkolny miejscowy ma prawo być obecnym na konferencyach nauczycielskich.

W miejscowościach, gdzie dwie lub kilka szkół Radzie szkolnej miejscowej podlega, może być dwóch dozorców szkolnych, wyznaczonych do nadzorowania dydaktyczno - pedagogicznego.

Inni członkowie Rady szkolnej miejscowej mają także prawo odwiedzania szkół, aby się przekonać o ich stanie. Prawo wydawania potrzebnych

zarządzeń nie służy wszakże pojedynczemu członkowi, tylko całej Radzie.

§. 17.

Członkowie Rady szkolnej miejscowej nie mają prawa do wynagrodzenia za sprawowanie swych czynności.

Połączone z niēm wydatki zwrócone im będą gotówką z funduszków gminnych, z których także opędzać się będą niezbędne koszta kancelaryjne.

§. 18.

Duszpasterze, należący do Rad szkolnych miejscowych, prócz wspólnego z innymi członkami Rady szkolnej miejscowej prawa nadzorowania, nie uwłaczając postanowieniu zawartemu w §. 2. ustawy Państwa z dnia 25. maja 1868 r. (Dz. praw Państwa nr. 48.) mają szczegółowe prawo nadzorowania nauki religii, w szkole udzielanej.

§. 19.

W razie opróżnienia posady nauczyciela w szkole miejscowej, Rada szkolna miejscowa zarządzi bezzwłocznie tymczasowe zastępstwo. Równocześnie o tymczasowēm zarządzeniu swojēm da wiadomość Radzie szkolnej okręgowej, do dalszego urzędowego postąpienia.

Po rozpisaniu konkursu na posadę nauczyciela i po upływie terminu nastąpi z listy ukwalifikowanych kandydatów, przez Radę szkolną okręgową Radzie szkolnej miejscowej udzielonej, wybór sta-

łego nauczyciela, przez uprawnionych do tego dokonać się mający. O wyborze tym zawiadomi Rada szkolna miejscowa Radę szkolną okręgową, i podda go pod zatwierdzenie Rady szkolnej krajowej.

Tytuł II.

Rada szkolna okręgowa.

§. 20.

Bezpośrednio wyższy nadzór nad szkołami ludowymi sprawuje Rada szkolna okręgowa.

§. 21.

Kraj dzieli się na trzydzieści siedm następujących okręgów szkolnych :

1. Okręg szkolny miasta *Lwowa*.
2. " " " *Krakowa*.
3. *Krakowski* (pow. pol. Kraków, Chrzanów),
4. *Wadowicki* (pow. pol. Wadowice, Biała, Żywiec).
5. *Myślenicki* (pow. pol. Myślenice, Nowy Targ).
6. *Nowo Sąddecki* (pow. pol. Nowy Sącz, Limanowa).
7. *Gorlicki* (pow. pol. Gorlice, Grybów).
8. *Bocheński* (pow. pol. Bochnia, Wieliczka).
9. *Tarnowski* (pow. pol. Tarnów, Brzesko).
10. *Piłźnieński* (pow. pol. Pilzno, Dąbrowa).
11. *Jasielski* (pow. pol. Jasło, Krosno).
12. *Mielecki* (pow. pol. Mielec, Tarnobrzeg).
13. *Ropczycki* (pow. pol. Ropczyce, Kolbuszowa).
14. *Rzeszowski* (pow. pol. Rzeszów, Łańcut, Nisko).
15. *Sanocki* (pow. pol. Sanok, Brzozów, Lisko).

16. *Przemyski* (pow. pol. Przemyśl, Bircza).
17. *Jarosławski* (pow. pol. Jarosław, Cieszanów).
18. *Mościski* (pow. pol. Mościska, Jaworów).
19. *Samborski* (pow. pol. Sambor, Stare Miasto).
20. *Drohobycki* (pow. pol. Drohobycz, Turka).
21. *Stryjski* (pow. pol. Stryj, Żydaczów).
22. *Kałuński* (pow. pol. Kałusz, Dolina).
23. *Gródecki* (pow. pol. Gródek, Rudki).
24. *Lwowski* (pow. pol. Lwów, Bóbrka).
25. *Sokalski* (pow. pol. Sokal, Kamionka Strumiłłowa).
26. *Żółkiewski* (pow. pol. Żółkiew, Rawa).
27. *Złoczowski* (pow. pol. Złoczów, Brody).
28. *Brzeżański* (pow. pol. Brzeżany, Podhajce).
29. *Rohatyński* (pow. pol. Rohatyn, Przemyślany).
30. *Tarnopolski* (pow. pol. Tarnopol, Skałat, Zbaraż).
31. *Husiatyński* (pow. pol. Husiatyn, Trembowla).
32. *Zaleszczycki* (pow. pol. Zaleszczyki, Borszczów).
33. *Czortkowski* (pow. pol. Czortków, Buczacz).
34. *Śniatyński* (pow. pol. Śniatyn, Horodenka).
35. *Kołomyjski* (pow. pol. Kołomyja, Kossów).
36. *Nadwórniański* (pow. pol. Nadwórna, Bohorodczany).
37. *Stanisławowski* (pow. pol. Stanisławów, Tłumacz).

Siedziba każdej Rady szkolnej okręgowej jest w tém mieście, od którego okręg szkolny nosi nazwisko.

Miasta, które otrzymają własny statut, mogą tworzyć osobne okręgi szkolne z osobnymi Radami szkolnemi okręgowymi.

§. 22.

Rada szkolna okręgowa składa się:

- a) z przewodniczącego, którym jest naczelnik tej władzy politycznej powiatowej, której siedziba jest oraz siedzibą Rady szkolnej okręgowej;
- b) z duchownego każdego wyznania i obrządku, liczącego w okręgu więcej niż 2.000 dusz.

Mianowanie duchownego członka Rady szkolnej okręgowej należy do wyższej władzy kościelnej. Reprezentanta religii izraelskiej wybierają przełożenia gmin konfesyjnych w okręgu;

- c) z dwóch reprezentantów zawodu nauczycielskiego: jednego z nich wybiera zgromadzenie nauczycieli okręgu szkolnego, drugim jest dyrektor seminarium nauczycielskiego, jeżeli się zakład taki w okręgu znajduje; w przeciwnym razie dyrektor jednej ze szkół średnich, w okręgu szkolnym znajdujących się, a gdy i szkoły średniej nie ma, kierownik jednej ze szkół ludowych, którego wyznaczy Rada szkolna krajowa;
- d) z delegatów Rad powiatowych, okręgiem szkolnym objętych, a mianowicie po jednym reprezentancie każdej Rady powiatowej;

e) z inspektora szkolnego okręgowego, a względnie inspektorów szkolnych okręgowych.

Zastępcę przewodniczącego wybiera Rada szkolna okręgowa bezwzględną większością głosów ze swego grona.

§. 23.

Reprezentanci zawodu nauczycielskiego będą obierani na trzy lata. Duchowni (§ 22 b) pozostaną na swoim urzędzie dopóty, dopóki nie zostaną odwołani przez swoich mocodawców.

§. 24.

Dla miast rządzących się własnym statutem, stanowią się co do składu Rady szkolnej okręgowej (miejskiej) następujące wyjątki od przepisów, objętych §. 22:

- a) przewodniczącym jest prezydent miasta (burmistrz);
- b) każde wyznanie i obrządek, który liczy więcej jak 500 dusz w mieście, ma być reprezentowane w Radzie szkolnej okręgowej przez swego delegata;
- c) postanowienie §. 22. lit. d) nie ma tutaj zastosowania. Natomiast wybiera reprezentacya gminna z pośród siebie, albo z pośród innych osób wybieralnych do reprezentacyi gminnej dwóch członków do Rady szkolnej okręgowej. Utrata wybieralności do reprezentacyi gminnej pociąga za sobą wystąpienie z Rady szkolnej okręgowej.

O ile w okręgach miejskich mają być oddzielne Rady szkolne miejscowe urządzone, lub tylko dozorczy dla poszczególnych szkół ustanowieni, orzeka Rada szkolna krajowa.

§. 25.

Do strzeżenia religijnych interesów tych mieszkańców szkolnego okręgu, do których wyznania żaden z członków Rady szkolnej okręgowej nie należy, wybiera też Rada dla każdego z wyznań osobnego doradcę.

§. 26.

Wszystkie w §§. 22., 24., i 25. wyszczególnione mianowania i wybory potrzebują zatwierdzenia Rady szkolnej krajowej.

§. 27.

Rada szkolna okręgowa ma, ze względu na wszystkie szkoły ludowe publiczne, i wszystkie należące do jej okręgu zakłady naukowe prywatne, niemniej na szkoły specjalne początkowe, i na znajdujące się w okręgu ochronki dla dzieci ten sam zakres działania, jaki według dotychczasowych przepisów służył politycznym władzom powiatowym i okręgowym nadzorcom szkolnym.

W szczególności ma Rada szkolna okręgowa:

1. zastępować na zewnątrz sprawy okręgu szkolnego, mieć dokładny przegląd stanu szkół w okręgu, tudzież starać się o prawem przepisany porządek w szkołach, i o polepszenie, o ile

to być może, tak wogóle jak co do każdej szkoły z osobna;

2. starać się o ogłaszanie ustaw i rozporządzeń wyższych władz szkolnych, w przedmiocie spraw szkolnych, tudzież o przeprowadzenie tych ustaw i rozporządzeń;

3. prowadzić pertraktacje co do regulowania i rozszerzania szkół istniejących, tudzież co do zakładania nowych szkół; rozstrzygać w pierwszej instancji o przyłączeniach do związku i wyłączeniach ze związku szkolnego, nadzorować budowlę szkolne, sprawiać sprzęty i inne potrzeby, sprawdzać i potwierdzać fasy szkolne;

4. opiekować się funduszami i fundacyami szkolnymi miejscowymi, o ile do tego nie są przeznaczone osobne władze, albo o ile te czynności dla wyższej władzy nie są zastrzeżone; prowadzić pertraktacje o subwencyonowanie pojedynczych szkół z funduszków powiatowych i krajowych;

5. opiekować się nauczycielami, niemniej pod względem ekonomicznym i policyjnym szkołami; rozstrzygać w pierwszej instancji zażalenia w sprawach dotacyj i opłat emerytalnych, o ile tych opłat nie ponosi skarb Państwa lub kraju, tudzież w sprawach środków pomocniczych do nauki, preliminarzów szkolnych i reparacyj konkurencyjnych;

6. używać środków przymusowych w razach ustawą oznaczonych, przyczém winni jej być pomocni c. k. starostowie powiatowi.

7. tymczasowo obsadzać opróżnione posady przy szkołach; współdziałać w stanowczém obsadzeniu posad, względnie zaś w posuwaniu nauczycieli na wyższe płace;

8. przeprowadzać śledztwa w przekroczeniach dyscyplinarnych nauczycieli i co do usterek w szkole; rozstrzygać o tém w pierwszej instancji, albo w razie potrzeby czynić wnioski do Rady szkolnej krajowej;

9. starać się o dalsze kształcenie nauczycieli, urządzać konferencye nauczycielskie, i czuwać nad ich postępem; nadzorować biblioteki szkolne i biblioteki dla nauczycieli;

10. zawiązywać Rady szkolne miejscowe, oznaczać ich granice i siedzibę, wspierać je i czuwać nad ich działaniem;

11. zarządzać nadzwyczajne inspekcye szkół;

12. po wysłuchaniu Rady szkolnej miejscowej, naznaczać odpowiedni miejscowym okolicznościom czas do prawem przepisanych wakacyj w szkołach elementarnych;

13. udzielać objaśnień i opinii, robić wnioski i peryodyczne sprawozdania do wyższych władz szkolnych.

§. 28.

Rada szkolna okręgowa zbiera się przynajmniej raz w miesiąc na zwyczajne obrady. Przewodniczący może według potrzeby, a winien na wniosek dwóch członków w przeciągu ośmiu dni, zwołać nadzwyczajne posiedzenie.

Wszystkie sprawy, o których trzeba rozstrzygać, przedkładać sprawozdania lub wnioski, mają być kolegialnie traktowane.

W porozumieniu z Radą szkolną krajową nada sobie Rada okręgowa regulamin czynności, i określi bliżej kompetencją wydziału wykonawczego.

§. 29.

Do stanowienia uchwał potrzeba jest obecność więcej niż połowy członków.

Uchwały zapadają absolutną większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który ma także prawo wstrzymać przeprowadzenie uchwał, sprzeciwiających się według jego zdania ustawie, i zasięgnąć natychmiast decyzji Rady szkolnej krajowej.

Przy obradach i głosowaniu nad sprawami dotyczącymi się osobistych interesów jednego z członków, członek ten udziału mieć nie może.

Zażalenia przeciw uchwałom Rady szkolnej okręgowej idą do Rady szkolnej krajowej.

Wnosić je należy w Radzie szkolnej okręgowej, i mają moc odraczającą, jeżeli zostały

wniesione w czternastu dniach po ogłoszeniu uchwały, przeciw której strona się żali.

§. 30.

W sprawach wymagających pospiechu, chociażby te sprawy kolegialnie miały być traktowane, może przewodniczący wydać bezpośrednio rozporządzenia, winien jednak bezzwłocznie, a najpóźniej na najbliższém posiedzeniu zasięgnąć zatwierdzenia Rady szkolnej okręgowej.

§. 31.

Dla każdego okręgu szkolnego mianuje Minister wyznań i oświecenia na podstawie ternu, przez Radę szkolną krajową przedłożonego, osobnego inspektora okręgowego, a w razie potrzeby dwóch lub więcej inspektorów; inspektorowie mają zazwyczaj powołani być na ten urząd z grona nauczycieli.

Naukę religii pod względem dogmatycznym, nadzoruje władza duchowna.

§. 32.

Okręgowy inspektor ma obowiązek peryodycznie odbywać wizytacyą szkół.

Jest on upoważniony w dydaktyczno-pedagogicznym względzie udzielać rad i zaradzać spostrzeżonym w tej mierze niedostatkom przez udzielanie na miejscu ustnych wskazówek. Jemu także służy przewodnictwo na okręgowych konferencyach nauczycielskich.

Podczas wizytacyi powierzonych sobie szkół publicznych. ma inspektor okręgowy przede wszystkim uważać:

1. na dozorcę szkolnego miejscowego, czy wypełnia swe obowiązki służbowe;

2. na przestrzeganie przepisów prawnych przy przyjmowaniu i uwalnianiu dzieci ze szkoły;

3. na biegłość, pilność, na zachowanie się nauczycieli wogóle, na panującą w szkole karność, porządek i ochędństwo;

4. na przestrzeganie planu nauk, na metodę naukową i na postępy dzieci wogóle, . i w pojedynczych przedmiotach;

5. na zaprowadzone środki do nauki służące, i na przybory pomocnicze, tudzież na wewnętrzne urządzenie szkoły;

6. na stosunki ekonomiczne szkoły, w szczególności na dotacyą nauczycieli, czy nauczyciel otrzymuje regularnie zapewniony mu dochód, czy i jakim trudni się uboczném zajęciem.

Przy wizytacyi prywatnych zakładów szkolnych i wychowawczych, winien inspektor szkolny okręgowy na to uważać, czy zakłady te odpowiadają warunkom, pod którymi były założone, i czy nie przekraczają granic swego uprawnienia.

§. 33.

Inspektorowie szkolni okręgowi mają robić sprawozdania o swych czynnościach do Rady

szkolnej okręgowej z dołączeniem potrzebnych wniosków i wskazówek, których na miejscu udzielili.

Sprawozdania te mają być przedłożone wraz z uchwałami wskutek nich zapadłemi, Radzie szkolnej krajowej, która uwzględnia je w sprawozdaniach szkolnych do Ministerstwa wyznań i oświaty przesyłanych.

§. 34.

Doradcy Rady szkolnej okręgowej (§. 25.) mają prawo zwiedzać znajdujące się w okręgu szkoły swojego wyznania, aby się przekonać o ich stanie, tudzież mają prawo być obecnymi przy peryodycznych wizytacjach tychże przez inspektorów szkolnych okręgowych; wreszcie mają prawo donosić Radzie szkolnej okręgowej o zrobionych przez siebie spostrzeżeniach, i czynić wnioski w celu polepszenia rzeczonych szkół.

Rada szkolna okręgowa ma zasięgać zdania doradców we wszystkich przedmiotach, zostających w związku z ich powołaniem, doradcy zaś mogą uczestniczyć w dotyczących obradach Rady szkolnej okręgowej z głosem stanowczym.

§. 35.

Przewodniczący w Radzie szkolnej okręgowej przydziela członkom Rady wpływające sprawy do referowania.

Polityczna władza powiatowa dostarcza Radzie szkolnej okręgowej potrzebnych ubikacyj i sił pomocniczych, opędza także jej potrzeby kancelaryjne.

W miastach rządzących się własnym statutem gminnym, daje radzie szkolnej okręgowej ubikacje i niezbędne siły pomocnicze reprezentacja gminna; potrzeby kancelaryjne opędzane będą z funduszków gminnych.

§. 36.

Etat i płaca inspektorów szkolnych okręgowych ustanowione będą na właściwej drodze.

§. 37.

W imieniu Rady szkolnej okręgowej załatwiać będzie bieżące jej czynności wydział wykonawczy, do którego należą:

- a) prezes,
- b) jego zastępca,
- c) inspektor szkolny okręgowy.

Nieobecność któregoś z członków wydziału wykonawczego, o ile nie była spowodowana winą przewodniczącego, nie wstrzymuje czynności tegoż wydziału.

§. 38.

Prezes i członkowie Rady szkolnej okręgowej mają prawo zwiedzać osobiście szkoły ludowe, a to: prezes szkoły całego okręgu, delegaci rad powiatowych szkoły swego powiatu, duchowni szkoły służące dzieciom ich wyznania lub obrządku.

Mogą oni z poczynionych spostrzeżeń swoich zdawać sprawę swoim mocodawcom, nie mają atoli prawa udzielać ich bezpośrednio nauczycielom.

§. 39.

Członkowie Rady szkolnej okręgowej sprawują swoje czynności bezpłatnie, i mają tylko prawo do zwrotu kosztów podróży z powodu posiedzeń tejże Rady.

O zwrocie kosztów podróży dla reprezentantów zawodu nauczycielskiego w Radzie szkolnej okręgowej stanowi ustawa państwowa z dnia 19. kwietnia 1872 Dz. pr. p. Nr. 63.

Delegaci Rad powiatowych mogą żądać zwrotu tychże kosztów z funduszków powiatowych.

§. 40.

Sprzeciwiające się tej ustawie przepisy o nadzorze nad szkołami ludowymi, tudzież niezgodne z nią postanowienia ustawy o konkurencyi szkolnej z dnia 12. sierpnia 1866 znoszą się.

Postanowienia dodatkowe.

§. 41.

Komitety szkolne konkurencyjne, istniejące na mocy ustawy z dnia 12. sierpnia 1866, mają być rozwiązane, a czynności ich przechodzą na Rady szkolne miejscowe.

Schönbrunn, dnia 25 czerwca 1873.

Franciszek Józef m. p.

Stremayr m. p.

USTAWA

z dnia 18. marca 1879

o uregulowaniu stosunków osobistych i służbowych osób stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych, należących do siły zbrojnej.

(Dziennik ustaw kraj. z dnia 21. kwietnia 1879 Nr. 67.)

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

§. 1.

Niniejsza ustawa tyczy się osób stanu nauczycielskiego, które na podstawie uzyskanej kwalifikacyi nauczycielskiej albo też zaświadczenia dojrzałości nauczycielskiej, dla publicznych szkół ludowych wszelkich kategorii czy to stale, czy też tymczasowo zamianowane są, nareszcie nauczycieli bądź stale, bądź czasowo w stan spoczynku przeniesionych.

§. 2.

Obowiązek stawienia się, wyjąwszy przypadek stawienia z urzędu, stosownie do §. 46, ustawy z dnia 5. Grudnia 1868 (Dziennik u. pr. Nr. 151), o służbie wojskowej, dobrowolne wstą-

pienie w randze oficera do obrony krajowej nieczynnej, tudzież okoliczność, że jednoroczna służba pod bronią w obronie krajowej lub przez jednorocznego ochotnika nie została jeszcze rozpoczęta, jako téż, że po wysłużeniu czasu przepisanego pod bronią obowiązek do służby wojskowej jeszcze nie ustał, nie stanowią przeszkody przyjęcia do służby nauczycielskiej w szkołach ludowych.

§. 3.

Jeżeli nauczyciel szkół ludowych, wstąpi dobrowolnie w skład armii, z obowiązkiem służenia pod bronią dłużej niż rok, zrzeka się tém samém służby nauczycielskiej.

Atoli jeżeli to uczyni w razie wojny i na czas jej trwania, może zatrzymać posadę nauczycielską, pod warunkiem jednak, że otrzyma przyzwolenie właściwej władzy szkolnej, które nie może być odmówione, chyba że tego wymagają niezbędnie stosunki służbowe.

§. 4.

Nauczyciele szkół ludowych, należący do siły zbrojnej, nie potrzebują urlopu, jeżeli zostaną powołani do czynnej służby (do czynnej służby w pospolitem ruszeniu.) Jeżeli powołany znajduje się na urlopie, udzielonym mu przez władzę szkolną, ustaje urlop natychmiast w skutek powołania.

§. 5.

Podczas czynnej służby wojskowej, która się odbywa:

- a) w celu własnego wykształcenia wojskowego, w okresie wyznaczonym ustawą na wykształcenie rekrutów,
- b) z powodu peryodycznych ćwiczeń wojskowych,
- c) w razie uruchomienia i
- d) w razie powołania pospolitego ruszenia, zatrzymuje każdy nauczyciel szkół ludowych swą posadę nauczycielską i stopień w tej służbie.

Służba wojskowa tego rodzaju, nie przeszkadza dostąpieniu wyższej posady w służbie nauczycielskiej i nie przerywa pięciolecia, które wysłużyć ma, dla otrzymania wyższej płacy.

Na czas ustawą przepisanej czynnej służby wojskowej pod bronią zabezpiecza się każdemu nauczycielowi posadę nauczyciela téjsaméj kategorii i tegosamego stopnia jaką zajmuje, służba taka przerywa jednak, z wyjątkiem wymienionego (pod c) czasu uruchomienia, pięciolecie potrzebne do otrzymania wyższej płacy.

Przepis §. 10. ustawy z dnia 27. Grudnia 1875 r. (Dz. u. p. Nr. 158) co do roku wojennego, będzie miał zastosowanie w obliczeniu czasu służby wogóle, nie zaś przy obliczeniu pięciole-

cia potrzebnego do uzyskania wyższej płacy w służbie nauczycielskiej.

§. 6.

Do nauczycieli szkół ludowych, powołanych do czynnej służby wojskowej, zastosowane będą przepisy o należytościach, wydane dla wojska stałego, marynarki wojennej i obrony krajowej, jakoteż na wypadek pospolitego ruszenia.

Co do płac przywiązanych do ich służby nauczycielskiej, obowiązują następujące przepisy:

1. Na czas czynnej służby wojskowej wymienionej w §. 5. pod *a)*, *b)* i *d)* płace do służby nauczycielskiej przywiązane, jeżeli nie są zależne od pełnienia pewnych specjalnych obowiązków, nie będą ani w całości ani częściowo wstrzymane.

Co do płac pobieranych za pełnienie pewnych szczegółowych obowiązków, będą zastosowane przepisy o nauczycielach, będących na urlopie.

2. Na czas służby wojskowej pod bronią, która w mocy ustawy trwać ma rok jeden lub dłużej, ustają wszelkie pobory do posady nauczycielskiej przywiązane.

3. W razie uruchomienia (§. 5. lit. *c.*), nauczyciele do czynnej służby wojskowej powołani, pobierać będą dopóki należą do stanu żołnierzy

nie oficerów w całości płace, przywiązane do ich posady nauczycielskiej, które policzone być mają do emerytury; zastępcy i praktykanci należyłości za zastępstwo i adjuta.

Żonatym, którzy ntrzymują rodzinę i dom, zabezpiecza się pobór wszystkich płac niezależnych od pełnienia pewnych specjalnych obowiązków, natomiast nie mają prawa do zaopatrzenia swych rodzin w myśl przepisów o płacach wojskowych. Od tych korzyści wyjęci są tylko ci, którzy nie uczynili jeszcze zadość przepisaniem ustawą obowiązku jednorocznej, lub dłuższej trwać mającej służby pod bronią.

4. Nauczyciele, należący do rzędu tych, którzy pobierają gażę wojskową, pobierać będą podczas czynnej służby wojskowej, na przypadek uruchomienia:

a) w każdym razie trzecią część płac nauczycielskich, które do emerytury liczone być mają, a względnie należyłości za zastępstwo lub adjutów.

b) Jeżeli płaca wojskowa (bez dopłat), nie licząc trzeciej części płacy nauczycielskiej, z tej ostatniej taką kwotę, jaka potrzebną jest do wyrównania różnicy.

Jeżeli płaca wojskowa wynosi tyle co nauczycielska lub więcej, wypłata tej ostatniej ustaje

na czas poboru pierwszej, z wyjątkiem pozostawionej trzeciej części.

- c) Ci nauczyciele, którzy są żonaci, utrzymując rodzinę i dom, pobierać będą oprócz tego dodatek służbowy, dodatek na mieszkanie, i należitości w naturze, a natomiast nie mają dla rodzin prawa do zaopatrzeń, ustanowionych przepisami o płacach wojskowych.

Nauczycielom w tym przypadku będącym, może być w myśl lit. b) strąconą część płacy nauczycielskiej, należitości za zastępstwo lub adjutum tylko wtedy i tylko o tyle, o ile te należitości nauczycielskie razem z wojskową płacą wynoszą więcej niż 1200 zł. w. a. rocznie.

§. 7.

Nauczyciele w stanie stałego lub czasowego spoczynku, pobierać będą podczas czynnej służby wojskowej, należące się im podług regulaminu płace wojskowe i nadto swoją emeryturę bez żadnego uszczuplenia.

§. 8.

Jeżeli nauczyciel pełniąc bez przerwy służbę wojskową jako pobierający gażę, otrzymał wyższą płacę wojskową, nie wywiera to żadnego wpływu na wymiar należitości, przypadającej podług §. 6 z tytułu jego nauczycielstwa.

§. 9.

O prawach do zaopatrzenia nauczycieli szkół ludowych z powodu ich służby wojskowej, równie jak o prawach sług rządowych cywilnych, stanowi ustawa z dnia 27. Grudnia 1875 r. (Dz. u. p. 158). Nauczyciele szkół ludowych, którzy nie wysłużyli jeszcze całkowitych lat 10 i podczas czynnej służby wojskowej stali się nietylko niezdatnymi do służby wojskowej i nauczycielskiej, lecz także niezdatnymi do zarabkowania w stanie cywilnym (§. 6. i 82. ustawy powyższej), otrzymają miasto odprawy (art. 39. ust. z dnia 2. maja 1873. Dz. ust. i rozp. kraj. l. 251) emeryturę, którą w każdym poszczególnym wypadku oznaczy c. k. krajowa Rada szkolna za porozumieniem się z Wydziałem krajowym.

§. 10.

Wdowom i sierotom po nauczycielach zmarłych podczas pełnienia służby wojskowej, zastrzega się prawo należytości przypadających stosownie do całkowitego czasu, który zmarły wysłużył.

Gdyby przepisy wojskowe, tyjące się wdów i sierót do zaopatrzenia, różniły się od postanowień zawartych w tym względzie w ustawie z dnia 2. maja 1873 roku (Dz. ust. i rozp. kraj. l. 251), to w każdym razie zastosowane być ma do nich postępowanie korzystniejsze i w każdym przy-

padku na etacie emerytalnym wojskowym ciężać ma tylko zaopatrzenie przypadające według przepisów wojskowych za policzalny czas służby wojskowej, na etacie zaś emerytalnym nauczycieli szkół ludowych nadwyżka przypadająca podług przepisów o emeryturach nauczycieli szkół ludowych, na podstawie ogólnego czasu służby.

§. 11.

Ustawa niniejsza obowiązuje od dnia 25. Czerwca 1878.

§. 12.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświecenia.

Franciszek Józef w. r.

Stremayr w. r.

I n s t r u k c y a

dla miejscowych Rad szkolnych

w myśl §. 20. krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. Maja 1873., wydana rozporządzeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 5. Sierpnia 1874. L. 6110.

(Dziennik ustaw i rozp. kraj. z dnia 5. Sierpnia 1874.)

§. 1.

Miejscowa Rada szkolna układa inwentarz miejscowego funduszu szkolnego, mianowicie należących do tego funduszu:

- a) realności, gruntów, budynków, urządzeń itp.;
- b) kapitałów tak w gotówce jak i w papierach wartościowych, i
- c) zobowiązań do ofiar na rzecz szkoły (ustęp b. §. 15. krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. Maja 1873 Nr. 250.)

§. 2.

Inwentarz ten ma wykazywać, jakich dochodów dostarczają realności, kapitały i zobowiązania dotyczących stron:

- 1. na utrzymanie nauczyciela i
- 2. na potrzeby szkolne w §. 24. powołanej ustawy wskazane, a nareszcie które z pomienionych części składowych funduszu szkolnego miej-

scowego nie dostarczają żadnych dochodów na wspomniane cele.

§. 3.

Ułożony podług powyższych wskazówek inwentarz przedłoży miejscowa Rada szkolna niezwłocznie okr. Radzie szkolnej do potwierdzenia, a następnie przedkładać go jej będzie w tymże celu co trzy lata, zaszłe zaś w ciągu roku zmiany a to: przyrosty i ubytki, uwidoczni w tym inwentarzu i o tych zmianach zawiadomi Radę szkolną okręgową po upływie każdego roku słownego.

§. 4

W myśl §. 15. krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. Maja 1873 wpływają do miejscowego funduszu szkolnego:

- a) dochody z realności i kapitałów;
- b) ofiary, do których się zobowiązywały kiedykolwiek na rzecz szkoły miejscowej gminy, korporacye, instytucye, lub osoby prywatne, jakoteż datki dobrowolne;
- c) kary pieniężne za nieposyłanie dzieci do szkoły;
- d) dodatki pieniężne od stron konkurencyjnych na utrzymanie nauczycieli.

§. 5.

Miejscowa Rada szkolna zarządza miejscowym funduszem szkolnym i jego dochodami.

Zarząd ten ogranicza się jednak do czynności w następujących ustępach tej instrukcyi bliżej określonych w myśl §. 20. i 21 krajowej ustawy szkolnej.

§. 6.

Miejscowa Rada szkolna stara się o to, ażeby należące do miejscowego funduszu szkolnego nieruchomości były w dobrym stanie utrzymywane, ażeby mianowicie: grunta i budynki były wydzierżawione, jeżeli nie są przeznaczone do użytku nauczyciela lub bezpośrednio do użytku szkoły.

Miejscowa Rada szkolna układa się z dzierżawcami, przedkłada odnośne układy do potwierdzenia Radzie szkolnej okręgowej, ściągając czynsze dzierżawne w terminach oznaczonych, stosownie do otrzymanego rozporządzenia okręgowej Rady szkolnej, i odsyła ściągnięte kwoty do urzędu podatkowego w tem rozporządzeniu wskazanego.

Realności przeznaczone do użytku nauczyciela lub do użytku szkoły, oddaje miejscowa Rada szkolna w myśl otrzymanego polecenia okręgowej Rady szkolnej do użytku nauczyciela lub szkoły.

§. 7.

Kapitały, czy to w gotówce, czy w papierach wartościowych, uwidocznii miejscowa Rada szkolna

w dwóch równobrzmiących konsygnacjach i przesłać takowe wraz z konsygnacyami okręgowej Radzie szkolnej.

Okręgowa Rada szkolna potwierdziwszy odbiór nadesłanych jej efektów lub gotówki na wspomnianych konsygnacjach, odeśle jeden ich egzemplarz miejscowej Radzie szkolnej tudzież zarządzi co potrzeba, ażeby urząd podatkowy znajdujący się w jej siedzibie przechowywał kapitały te jako majątek dotyczącego miejscowego funduszu szkolnego i pobierał odsetki do tych kapitałów w terminie zapadłych.

§. 8.

Okręgowa Rada szkolna może jednak upoważniać niektóre miejscowe Rady szkolne, w miastach szczególnie lub miasteczkach, do przechowywania kapitałów (gotówki lub papierów wartościowych) w kasach dotyczących gmin, jeżeli ich urzędy gminne zawiadują rachunkami i kasowością w odpowiedni sposób.

W razie takiego upoważnienia ma miejscowa Rada szkolna złożyć kapitały czy to w gotówce, czy w papierach wartościowych w dotyczącej kasie miejskiej, czuwać nad tem, ażeby kapitały te przynosiły jak największe korzyści miejscowemu funduszowi szkolnemu i przestrzegać, ażeby dochody od tych kapitałów kasa miejska odsyłała w terminach oznaczonych do urzędu podatkowego,

rozporządzeniem okręgowej Rady szkolnej wskazanego.

§. 9.

Stałe ofiary, wymienione w ustępie b. §. 15. krajowej ustawy szkolnej, ściaga miejscowa Rada szkolna za współudziałem zwierzchności gminnej w terminach dotyczącymi zobowiązaniami stron oznaczonych, o ile takowe w gotówce się należą, i odsyła je w myśl rozporządzenia okręgowej Rady szkolnej do urzędu podatkowego, w tem rozporządzeniu wskazanego, ofiary zaś w ziemiopłodach lub świadczeniach, oddaje w myśl rozporządzenia okręgowej Rady szkolnej nauczycielowi lub komu należy.

§. 10.

Co do niestałych ofiar, a mianowicie czy to jednorazowych datków w gotówce lub ziemiopłodach, czy to przemijających świadczeń, pochodzących z zapisów lub darowizn, zawiadomi miejscowa Rada szkolna o każdym takim zapisie lub darze okręgową Radę szkolną.

Okręgowa Rada szkolna zarządzi co potrzeba, względem przyjęcia zapisu lub daru na rzecz miejscowego funduszu szkolnego i złożenia darów w gotówce w urzędzie podatkowym, jako też względem wydania darów w ziemiopłodach lub świadczeniach nauczycielowi lub komu należy.

Gdyby niestała ofiara jednorazowa nie miała szczegółowego przez dawcę z góry wskazanego celu, orzeknie Rada szkolna okręgowa na wniosek miejscowej Rady szkolnej, czyli i na którą rubrykę preliminarza funduszu szkolnego miejscowego ma być takowa przyjęta, lub wcielona do funduszu zapasowego na opędzenie potrzeb szkolnych w myśl §. 24. ustawy z dnia 2. Maja 1873. Nr. 250.

§. 11.

Względem kar pieniężnych za nieposyłanie dzieci do szkoły postąpi sobie miejscowa Rada szkolna w myśl postanowień tytułu III. ustawy powołanej; zarządzi co potrzeba, ażeby kary pieniężne ściagała zwierzchność gminna i oddawała ściągnięte kwoty miejscowej Radzie szkolnej. Celem zapisania tych kar pieniężnych do właściwych ksiąg kasowych na rzecz miejscowego funduszu szkolnego winna miejscowa Rada szkolna natychmiast po prawomocności wydanego orzeczenia, przedłożyć odpis wykazu kar wymierzonych okręgowej Radzie szkolnej, a po otrzymaniu rozporządzenia Rady szkolnej okręgowej odesłać ściągnięte kary pieniężne do urzędu podatkowego w tém rozporządzeniu wskazanego.

§. 12.

Miejscowa Rada szkolna, działając na podstawie orzeczenia krajowej Rady szkolnej, do

której należy pierwsze urządzenie szkół ludowych w myśl krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. Maja 1873 jakoteż na podstawie późniejszych orzeczeń i preliminarza potwierdzonego przez okręgową Radę szkolną, rozkłada dodatki pieniężne na utrzymanie nauczycieli w myśl §. 18. powołanej ustawy na dotyczące strony, ściaga takowe od obszarów dworskich w terminach do płacenia podatków przeznaczonych, zarządza, ażeby dodatki te ściągnęła zwierzchność gminna od stron do związku gminnego należących w terminach powyżej oznaczonych i wydawała ściągnięte kwoty miejscowej Radzie szkolnej.

Ściągnięte i odebrane dodatki pieniężne winna miejscowa Rada szkolna odsyłać niezwłocznie do urzędu podatkowego, wskazanego jej rozporządzeniem okręgowej Rady szkolnej.

§. 13.

Przewodniczący miejscowej Rady szkolnej powołany jest w pierwszym rzędzie do wykonania postanowień o ile takowe dotyczą miejscowej Rady szkolnej w myśl ostatniego ustępu §. 9. ustawy z dnia 25. Czerwca 1873 Nr. 255, powinien przeto starać się o należyte zabezpieczenie majątku funduszu szkolnego miejscowego, przedstawić w tym względzie odpowiednie wnioski okręgowej Radzie szkolnej, tudzież czuwać

nad regularnem wpływaniem dochodów tego funduszu.

Jeżeliby zaś dochody te z upływem 30 dni od terminu, do którego miały wpłynąć, nie były ściągnięte, lub jeżeliby w ściąganiu takowych zachodziły trudności, wówczas przewodniczący miejscowej Rady szkolnej jak najspieszniej donieść ma o tem okręgowej Radzie szkolnej, która zarządzi niezwłocznie odpowiednie środki względem przymusowego ściągnięcia tych dochodów.

§. 14.

Miejscowa rada szkolna nie zarządza wypłaty należności z dochodów miejscowego funduszu szkolnego w §. 4. tej instrukcyi wymienionych, jeżeli do tego nie jest upoważnioną przez okręgową Radę szkolną w myśl §. 21. krajowej ustawy szkolnej.

Przewodniczący miejscowej Rady szkolnej ma jednak obowiązek czuwać nad tem, ażeby nie czyniono nienależnych wypłat płac nauczycieli i z tego powodu zaopatrywać będzie każdy kwit nauczyciela na płacę klauzulą: „Niniejszém potwierdza się, że N. N. zajmuje posadę nauczyciela w szkole N. N.

§. 15.

Co do funduszków, z których mają być pokrywane wydatki na cele szkolne, wymienione

w §. 24. krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. Maja 1873, służy miejscowej Radzie szkolnej samodzielny zakres działania względem zarządu i rozporządzania tymi funduszami.

Pobieraniem dochodów tych funduszków i wypłatą należności nie będą się zajmowały urzędy podatkowe.

§. 16.

Miejscowa Rada szkolna uchwała, jakie zachodzą potrzeby na powyższe cele szkolne, ustanawia wysokość kosztów na pokrycie tych potrzeb, rozkłada takowe na strony do ich ponoszenia obowiązane w myśl §. 24. powołanej ustawy, ściąga na pokrycie tych wydatków potrzebną gotówkę, ziemiopłody i t. p. i rozporządza w granicach preliminarza potwierdzonego ściągniętą gotówką, ziemiopłodami i t. p.

Obowiązana jest jednak z użycia ściągniętej gotówki po upływie każdego roku ułożyć rachunek dochodów i wydatków i odpis tego rachunku z odnośnymi dokumentami przedłożyć Radzie szkolnej okręgowej.

Okręgowa Rada szkolna po zbadaniu tego rachunku wyda absolutorium miejscowej Radzie szkolnej, rachunek zaś przechowa u siebie.

§. 17.

Jeżeliby miejscowa Rada szkolna na pokrycie potrzeb w §. 24. krajowej ustawy szkolnej

wymienionych, zamierzała użyć w myśl §. 22. powołanej ustawy dochodów miejscowego funduszu szkolnego, lub też uzyskać zaliczkę albo zasiłek z funduszu szkolnego okręgowego lub krajowego, natenczas ma w każdym przypadku odnieść się do okręgowej Rady szkolnej, która co do użycia dochodów miejscowego funduszu szkolnego na pomienione potrzeby wyda stosowne rozporządzenie i poczyni odpowiednie kroki celem wyjednania zaliczki lub zasiłku z funduszu szkolnego okręgowego lub krajowego.

Miejscowa Rada szkolna ma zresztą starać się o to, ażeby na pokrycie wspomnianych powyżej potrzeb był utworzony osobny dział funduszu miejscowego szkolnego.

§. 18.

Miejscowa Rada szkolna układa rok rocznie preliminarz funduszu szkolnego miejscowego w 2ch działach, z których pierwszy dotyczy dochodów i wydatków nauczycieli, drugi zaś funduszy i wydatków na potrzeby w §. 24. na utrzymanie krajowej ustawy szkolnej bliżej określonych.

§. 19.

Dział pierwszy tego preliminarza ułoży miejscowa Rada szkolna na podstawie orzeczenia krajowej Rady szkolnej, urządzającego dotyczącą

szkołę z uwzględnieniem późniejszych orzeczeń, drugi zaś na podstawie zbadanych rzeczywistych potrzeb i z uwzględnieniem stosunku wskazanego we wspomnianych orzeczeniach.

§. 20.

Ułożony podług powyższych wskazówek preliminarz, przedkłada miejscowa Rada szkolna w dwóch egzemplarzach najdalej po koniec Maja każdego roku okręgowej Radzie szkolnej do potwierdzenia, załączając do odnośnego sprawozdania wykaz potrzebnych przyborów szkolnych, a względnie kosztów sprawienia tych przyborów.

§. 21.

Okręgowa Rada szkolna potwierdziwszy preliminarz, zwróci jeden egzemplarz tegoż miejscowej Radzie szkolnej z odpowiednimi rozporządzeniami, miejscowa zaś Rada szkolna udzieli odpisów odnośnych części preliminarza wszystkim stronom do utrzymywania szkoły obowiązany a w szczególności zwierzchności gminnej, celem zamieszczenia dodatków pieniężnych na szkołę w osobnym dziale budżetu gminnego.

§. 22.

W nadzwyczajnych wypadkach, a w szczególności w razie potrzeby stawiania nowych bu-

dowli, uda się miejscowa Rada szkolna do okręgowej Rady szkolnej o plan na budowę, przedłoży specjalny preliminarz kosztów tejże do potwierdzenia i zastosuje się do zarządzeń okręgowej Rady szkolnej względem prowadzenia budowy, kontroli wydatków i składania rachunków.

Z Rady szkolnej krajowej.

I n s t r u k c y a

dla okręgowych Rad szkolnych

wydana w myśl §. 31. krajowej ustawy szkolnej
z dnia 2. maja 1873 roku.

I.

Zarząd okręgowego funduszu szkolnego.

§. 1.

Okręgowa Rada szkolna zarządza funduszem szkolnym okręgowym i rozporządza jego dochodami w granicach corocznym preliminarzem zakreślonych pod nadzorem krajowej Rady szkolnej.

§. 2.

C. k. urzędy podatkowe mają na wezwanie właściwej Rady szkolnej okręgowej pobierać wszelkie dochody wspomnianego funduszu tak w gotówce jak i w efektach wartościowych, tudzież realizować wypłatę zaasygnowanych należności.

W tym celu prowadzić będą c. k. urzędy podatkowe księgi likwidacyjne i oddzielne dzienniki dla funduszu szkolnego okręgowego i przedkładać Radzie szkolnej okręgowej po upływie każdego miesiąca, najdalej do trzeciego dnia nastę-

pującego miesiąca, wspomniane dzienniki wraz z dokumentami, a zarazem wykaz, w którym uwidocznić mają ostateczną sumę przychodów (poszczególniejszy zapas kasowy pozostały z początkiem miesiąca), tudzież ostateczną sumę wydatków, a wreszcie pozostały z końcem miesiąca zapas kasowy, który także słowami wyrazić należy.

Zgodność sum poszczególnionych w tymże wykazie z dziennikami urzędu podatkowego winien potwierdzić przewodniczący Rady szkolnej okręgowej lub jego zastępca, tudzież zaopatrzyć wykaz pieczęcią Rady szkolnej okręgowej i odesłać go najdalej do dnia 10. każdego miesiąca do biura rachunkowego c. k. Namiestnictwa.

Wykazy te stanowić będą podstawę do sprawdzenia tak stanu kasy każdego urzędu podatkowego z osobna jak i zarachowanych przychodów i rozchodów okręgowego funduszu szkolnego w dziennikach rachunków bieżących (conto corrente), które się odsyła do biura rachunkowego krajowej dyrekcji skarbu.

§. 3.

Według podziału okręgów szkolnych znajduje się w jednym okręgu kilka urzędów podatkowych; winna więc okręgowa Rada szkolna przy zarządzeniach rozróżniać c. k. urząd podatkowy

znajdujący się w jej siedzibie, który pełni funkcyę kasy okręgowej funduszu szkolnego, od urzędów podatkowych reszty powiatów do okręgu szkolnego należących, albowiem te ostatnie urzędy tylko w zastępstwie kasy okręgowej pobierają dochody i wypłacają przekazane im należytości.

§. 4.

W myśl §. 27. ustawy szkolnej mają przede wszystkim wpływać do funduszu szkolnego okręgowego stałe dochody pieniężne miejscowych funduszy szkolnych, przeznaczone na utrzymanie nauczycieli, a mianowicie:

- a) dochody z wydzierżawionych realności;
- b) dochody z kapitałów w kasie gminnej przechowywanych;
- c) dochody z ofiar (ustęp b. §. 15. ustawy szkolnej);
- d) dodatki pieniężne (ustęp d. wspomnionego §.).

Okręgowa Rada szkolna zarządzi przeto na podstawie zatwierdzonego preliminarza miejscowego funduszu szkolnego, ażeby dotycząca Rada szkolna miejscowa składała w odpowiednich terminach dochody te w urzędzie podatkowym swego powiatu, tudzież ażeby urząd podatkowy znajdujący się w siedzibie okręgowej Rady szkolnej, wszystkie pomienione dochody jako dochody właściwego miejscowego funduszu szkolnego wziął na przepis dla okręgowego funduszu szkolnego.

Pomienione dochody pobierać ma w oznaczonych terminach tenże sam urząd podatkowy pełniący czynności kasy szkolnej okręgowej, jeżeli miejscowa Rada szkolna, która te dochody wnosi i miejscowość, należą do tego powiatu, dla którego ów urząd podatkowy jest ustanowiony; jeżeli zaś dotycząca miejscowa Rada szkolna należała do innego powiatu, wówczas pobierać ma dochody te urząd podatkowy właściwego powiatu.

§. 5.

Co do dochodów z kapitałów, złożonych okręgowej Radzie szkolnej przez miejscową Radę szkolną, rozporządzi okręgowa Rada szkolna, ażeby urząd podatkowy, znajdujący się w jej siedzibie, kapitały te odebrał i przechowywał jako majątek dotyczącego miejscowego funduszu szkolnego, tudzież wziął na przepis dla okręgowego funduszu szkolnego, i pobierał odsetki od tych kapitałów w terminach zapadłych.

§. 6.

Co zaś do niestałych dochodów w gotówce miejscowego funduszu szkolnego, a mianowicie:

- a) kar pieniężnych za nieposyłanie dzieci do szkoły, i
 - b) jednorazowych datków,
- zarządzi okręgowa Rada szkolna co należy wzglę-

dem wzięcia na przepis i pobrania tych dochodów w myśl §. 4. tej instrukcyi.

§. 7.

Oprócz powyżej wskazanych dochodów miejscowych funduszków szkolnych, przeznaczonych na utrzymanie nauczycieli, wpływają w myśl ustępu b. §. 27. ustawy szkolnej do okręgowego funduszu szkolnego dochody z zapisów lub darowizn, które mogą dostarczać stałych dochodów (jak np. z realności i kapitałów), albo też niestałych, jak np. jednorazowe datki czyli to w gotówce lub ziemiopłodach, czy to w przyborach szkolnych, książkach i t. p.

Wzmiankowane realności i kapitały stanowią majątek zarodowy okręgowego funduszu szkolnego i powinny być wciągnięte do inwentarza wspomnianego funduszu.

§. 8.

Realnościami, należącymi do okręgowego funduszu szkolnego, zawiaduje bezpośrednio okręgowa Rada szkolna i stara się o to, ażeby realności i kapitały przynosiły jak największe korzyści, zarządza nareszcie, ażeby urząd podatkowy, znajdujący się w jej siedzibie, przechowywał te kapitały, tudzież wziął na przepis dla okręgowego funduszu szkolnego i pobierał tak dochody

z tych realności, jak i odsetki od kapitałów w terminach oznaczonych.

§. 9.

Datki jednorazowe w gotówce składa okręgowa Rada szkolna w urzędzie podatkowym miejscowym z wezwaniem, ażeby pobrał datki te na rzecz okręgowego funduszu szkolnego.

Co zaś do datków w ziemiopłodach, przyborach szkolnych, książkach i t. p. przechowa je okręgowa Rada szkolna i rozporządzi nimi stosownie do ich przeznaczenia.

§. 10.

Do okręgowego funduszu szkolnego wpływają także kary pieniężne za nieusprawiedliwione nieprzyjęcie wyboru do miejscowej Rady szkolnej w myśl §. 7. ustawy z dnia 25. Czerwca 1873 r. (Nr. 255).

Kary te ściąga okręgowa Rada szkolna i składa je w urzędzie podatkowym znajdującym się w jej siedzibie z wezwaniem, ażeby je pobrał na rzecz okręgowego funduszu szkolnego.

§. 11.

Okręgowa Rada szkolna układa corocznie preliminarz dochodów i wydatków funduszu szkolnego okręgowego, który obejmować winien nie tylko dochody i wydatki funduszy szkolnych

miejscowych całego okręgu, przeznaczone na płace nauczycieli, lecz także w danym razie i zasiłki dalsze funduszu okręgowego, jako to: dochód z dodatków do podatków (ustęp d. §. 27. ustawy szkolnej) i zasiłek z krajowego funduszu szkolnego, (ustęp c. przytoczonego §)

§. 12.

Przy układaniu preliminarza uwzględnione być mają wszelkie w księdze kontowej na przepisie będące dochody i wydatki funduszu szkolnego okręgowego, tak stałe jak zmienne, tudzież kosztą sprawienia potrzebnych przyborów szkolnych, uwiódzonych w wykazach przedłożonych z preliminarzami przez miejscowe Rady szkolne, a nareszcie zbadane poprzednio potrzeby okręgu szkolnego w myśl §. 27. powołanej ustawy.

Dochody i wydatki zmienne, w braku innych pewniejszych podstaw, preliminarzuje się według wyników z roku przedostatniego lub według wyników przeciętnej z trzech lat ostatnich.

Należy nakoniec w tym preliminarzu uwzględnić możliwe niedobory i spóźnienia przy wpływie dochodów (§. 23. ustawy z dnia 2. Maja 1873) i z tego powodu preliminarzować odpowiedni zasiłek zwrotny z krajowego funduszu szkolnego.

§. 13.

Ułożony podług powyższych wskazówek preliminarz przedkłada okręgowa Rada szkolna w 2ch

egzemplarzach krajowej Radzie szkolnej najdalej po koniec Sierpnia każdego roku do zatwierdzenia.

Radom powiatowym zaś, w okręgu szkolnym znajdującym się, udziela poprzednio wyciągu wszystkich rubryk preliminarza dotyczących się powiatów przez nie reprezentowanych, celem uchwalenia dodatków do podatków na cele szkolne w myśl §. 28. ustawy szkolnej.

§. 14.

Po uchwaleniu tych dodatków do podatków przez Rady powiatowe i zawiadomieniu o dotyczącej uchwale, rozporządza okręgowa Rada szkolna, ażeby urząd podatkowy znajdujący się w jej siedzibie wziął na przepis uchwalone dodatki do podatków jako dochód okręgowego funduszu szkolnego z tém zastrzeżeniem, iż z pomienionych dodatków ma ściągać tylko dodatki do podatków od stron swego powiatu; dodatki do podatków zaś od stron do innego powiatu należących mają ściągać urzędy podatkowe właściwych powiatów. Urzędy te czynić to mają na rachunek urzędu podatkowego, znajdującego się w siedzibie okręgowej Rady szkolnej.

§. 15.

Rada szkolna krajowa potwierdza przedkładane jej przez okręgowe Rady szkolne preliminarze, zwraca jeden egzemplarz potwierdzonego preliminarza z odpowiednimi uwagami okręgowej

Radzie szkolnej, a po uchwaleniu budżetu funduszu krajowego przez Sejm krajowy asygnuje przypadający dla dotyczącego okręgowego funduszu szkolnego zasiłek z funduszu szkolnego krajowego w urzędzie podatkowym, będącym w siedzibie właściwej okręgowej Rady szkolnej.

Po zawiadomieniu o powyższej asygnacji rozporządzi okręgowa Rada szkolna, powołując się na dotyczące rozporządzenie Rady szkolnej krajowej, ażeby urząd podatkowy, znajdujący się w jej siedzibie, zapisał zaasygnowany zasiłek do dziennika przychodów okręgowego funduszu szkolnego.

§ 16.

Na podstawie potwierdzonego przez Radę szkolną krajową preliminarza, zarządza Rada szkolna okręgowa wypłatę należitości, mianowicie : *a)* na płace nauczycieli ; *b)* na przybory szkolne ; *c)* na biblioteki ; *d)* na konferencye nauczycielskie okręgowe, i *e)* na wydatki, których wymaga wspólne dobro szkół całego okręgu.

Okręgowa Rada szkolna może użyć na wydatki pod *b)* i *d)* wymienione dochodów miejscowych funduszy szkolnych, o ile według postanowień §. 22. ustawy szkolnej dochody tych funduszy są przeznaczone na te wydatki. W razie zaś, gdyby się okazała nieodzowna potrzeba wydatku znaczniejszego, budżetem niedostatecznie

lub całkowicie nie przewidzianego, wówczas należy zawczasu wyjednać u Rady szkolnej krajowej przyzwolenie na wypłatę.

§. 17.

Celem jednolitego postępowania w zarządzie, należy do c. k. urzędów podatkowych wydawać rozporządzenia.

§. 18.

Okręgowa Rada szkolna rozporządza według swego uznania, które wpłaty lub wypłaty muszą być zrealizowane w urzędzie podatkowym miejscowym, a które w urzędach podatkowych reszty powiatów do okręgu szkolnego należących.

Płace nauczycieli muszą jednak być zaasynowane do wypłaty w urzędzie powiatowym tego powiatu, w którym się dotyczące szkoły znajdują.

§. 19.

Wszystkie rozporządzenia do urzędów podatkowych tak względem wzięcia na przepis dochodów i wypłat, jako téż względem poboru dochodów i zrealizowania wypłat, mają być udzielane prowadzącemu księgę kontową przed wysłaniem, ażeby takowe zapisał i zaopatrzył klauzulą, że treść ich zanotowano w księdze kontowej, uwidoczniając zarazem dotyczącą stronicę tej księgi.

Rozporządzenia te muszą być nadto zaopatrzone podpisem przewodniczącego Rady szkolnej

okręgowej lub jego zastępcy i kontrasygnowane przez c. k. inspektora podatkowego.

§. 20.

Celem przestrzegania terminu, oznaczonego do przedkładania dzienników kasowych, prowadzi będzie Rada szkolna okręgowa odpowiednie zapiski.

Gdyby zaniedbano przedłożyć dzienniki kasowe w terminie oznaczonym, wówczas winna Rada szkolna okręgowa zażądać takowych niezwłocznie a najdalej w ośmiu dniach, od dotyczącej kasy.

§. 21.

Po otrzymaniu dzienników kasowych i zanotowaniu tego we wspomnionych zapiskach, winna Rada szkolna okręgowa przedewszystkiém przejrzeć takowe, czy są należycie podpisane przez odpowiedzialnych zdawców rachunku, dalej jakimi i wieloma zaopatrzone załącznikami i liczbę załączników wypisać na karcie tytułowej, jeżeliby tego zdawcy rachunku nie uczynili, nakoniec potwierdzić odbiór tychże na konsygnacyi i odesłać jeden egzemplarz konsygnacyi do kasy okręgowej.

Nie zaopatrzone podpisami pisma nie mogą być uważane jako dokumenta urzędowe ani poddawane sprawdzeniu, powinny więc być natychmiast zwrócone do uzupełnienia.

§. 22.

Odebrane dzienniki kasowe należy następnie zbadać jak najściślej:

- a) Czy pozostałości w gotówce i w efektach wartościowych z czasu poprzedniego przeniesiono dokładnie;
- b) czy w kalkulacyi pospolitej nie zachodzą jakie usterki;
- c) czy wydatek lub dochód każdej pozycyi przedstawiono w tej ilości, na jaką zezwala obowiązujące rozporządzenie;
- d) czy wypłatę udowodniono kwitami, które do każdej pozycyi wydatku dołączone być winny, a nareszcie
- e) czy przestrzegano przepisów stęplowych.

§. 23.

Dostrzeżone przy cenzurze dzienników kasowych usterki wytknie Rada szkolna okręgowa odnośnej kasie w krótkiej drodze i zarządzi sprawdzenia lub wyjaśnienia.

Gdyby jednak po odbytej korespondencyi okazały się zwroty lub pretensye niezaspokojone, wówczas wyda Rada szkolna okręgowa rozporządzenie, według którego dalej postąpić należy.

Usterki zaś, które domyślać się każą sprzeniewierzenia, należy podać niezwłocznie do wiadomości Rady szkolnej krajowej.

§. 24.

W celu kontroli i zebrania pojedynczych pozycji zarachowanych w dziennikach kasowych w jednolity rachunek ogólny, prowadzić będzie Rada szkolna okręgowa oddzielne księgi rachunkowe (kontowe) dla przychodów i wydatków funduszu szkolnego okręgowego, podzielone na działy majątku zarodowego i na działy majątku obrotowego.

§. 25.

Dla każdej strony lub osoby moralnej obowiązanej do płacenia lub uprawnionej do poboru pewnych stałych należności, utworzyć należy rachunek osobowy (specyalne konto), zaś na wszelkie inne jednorazowe, zmienne, przypadkowe dochody lub wydatki, utworzyć należy rachunek wspólny czyli zbiorowy.

§. 26.

W tekście przepisu każdej pozycji z osobna należy na stronnicy „Należność“ uwidocznic na podstawie otrzymanego rozporządzenia datę i liczbę onego, imię i nazwisko strony obowiązanej do płacenia lub uprawnionej do poboru, sposób poboru lub wypłaty, termin przypadłości i kwotę należności.

Na stronnicy zaś „Uiszczenia“ należy uwidocznic daty dziennika kasowego, a mianowicie

dzień uiszczenia, artykuł dziennika, czas za który uiszczenie nastąpiło i kwotę pieniężną. Wszystkie zmiany, jako to podwyższenia, umniejszenia lub całkowite odpisanie należitości, winny być na stronicy „Należitości“ natychmiast po otrzymaniu odnośnego rozporządzenia uwidocznione, a tekst i kwoty zrekyfikowane.

§. 27.

Po zapisaniu wszelkich pozycji dziennika kasowego do ksiąg kontowych, należy wyciągnąć dotyczące kwoty z odwołaniem się na stronicę księgi kontowej do zbiornika (szkonto) i takowe zesumować, celem przekonania się o zgodności sumy zakontowanej ze sumą zarachowaną w dzienniku kasowym.

§. 28.

Księgi kontowe należy z końcem każdego roku słonecznego zamknąć i wynikłości zebrać w ogólny rachunek, (Dz. u. kr. 1875 Nr. 42) tudzież odpis tego rachunku przedłożyć Radzie szkolnej krajowej najdalej w dwóch miesiącach po upływie każdego roku, usprawiedliwiając zarazem w krótkości różnice, okazujące się z porównania wynikłości z preliminarzem.

Rada szkolna krajowa po ściśłem zbadaniu i uznaniu rzetelności rachunku, wyda absolutoryum Radzie szkolnej okręgowej.

§. 29.

Przy zamknięciu pojedynczych rachunków (conti) wspomnianej księgi, należy obliczyć sumę przedziałki „Należytości“ i porównać ją z sumą uiszczeń, przyczem może się okazać, że albo suma uiszczeń wyrówna sumie należytości, albo jest mniejszą od tej sumy. W pierwszym wypadku jest zamknięcie dokonane, w drugim zaś wypadku należy uzupełnić sumę uiszczeń do wysokości sumy należytości.

Kwota stanowiąca to uzupełnienie przedstawia zaległość pozostałą z końcem roku, która ma być przeniesioną na rachunek (conto) następującego roku.

§. 30.

Co do zaległości czynnych okręgowego funduszu szkolnego, zarządzi okręgowa Rada szkolna, ażeby urzędy podatkowe wykazywały te zaległości z końcem każdego kwartału, tudzież ażeby na podstawie tych wykazów ściągnięto takowe w drodze egzekucyi politycznej w myśl §. 31. krajowej ustawy szkolnej.

§. 31.

Rada szkolna okręgowa winna ułożyć i utrzymywać dokładny inwentarz majątku funduszu szkolnego okręgowego, tudzież czuwać nad jego stanem i ulepszeniem, a zaszłe w ciągu roku

zmiany, to jest przyrosty i ubytki, uwidoczniać w tym inwentarzu.

Odpis inwentarza należy zaraz po rozpoczęciu czynności, a następnie po upływie trzech lat przedkładać Radzie szkolnej krajowej.

II.

Nadzór i kontrola nad miejscowymi funduszami szkolnymi.

§. 32.

Okręgowa Rada szkolna nadzoruje czynności miejscowych Rad szkolnych pod względem poruczonego im zarządu miejscowymi funduszami szkolnymi, wydaje w tym względzie miejscowym Radom szkolnym odpowiednie zlecenia i rozporządza samodzielnie dochodami miejscowych funduszków szkolnych, przeznaczonych na utrzymanie nauczycieli.

§. 33.

Okręgowa Rada szkolna potwierdza przedkładane jej przez miejscowe Rady szkolne inwentarze miejscowych funduszków w szkolnych, i dokładać ma wszelkich starań, ażeby te inwentarze były utrzymywane w porządku.

§. 34.

Okręgowa Rada szkolna czuwa nad tem, ażeby miejscowe Rady szkolne utrzymywały w dobrym stanie realności (grunta, budynki, urządzenia i t. p.) należące do miejscowych funduszków szkolnych, potwierdza układy o dzierżawę przedkładane jej przez miejscowe Rady szkolne, rozporządza, w którym urzędzie podatkowym mają być składane czynsze dzierżawne, ściągnięte przez miejscowe Rady szkolne, i które z realności należących do miejscowego funduszu szkolnego mają być oddane do użytku nauczycielom, a które do użytku szkołom według ich przeznaczenia.

§. 35.

Kapitały czy to w gotówce, czy w papierach wartościowych, należące do miejscowych funduszków szkolnych a nadesłane okręgowej Radzie szkolnej, przechowuje okręgowa Rada szkolna w urzędzie podatkowym znajdującym się w jej siedzibie i stara się o to, ażeby kapitały te przynosiły jak największe korzyści.

§. 36.

Okręgowa Rada szkolna może jednak upoważnić pojedyncze miejscowe Rady szkolne, szczególnie w miastach i miasteczkach, do przechowywania kapitałów (gotówki lub papierów wartościowych) w kasach dotyczących gmin, jeżeli

ich urzędy gminne zawiadują rachunkami i kasowością w odpowiedni sposób. W tych wypadkach czuwać mają miejscowe Rady szkolne, ażeby kapitały owe przynosiły jak największe korzyści, ażeby kasa miejska odsyłała w terminach oznaczonych zapadłe odsetki od tych kapitałów do urzędu podatkowego w odnośnem rozporządzeniu okręgowej Rady szkolnej wskazanego.

§. 37.

Okręgowa Rada szkolna rozporządza, ażeby miejscowe Rady szkolne ściągnięte stałe ofiary w gotówce (ustęp *b* §. 15. krajowej ustawy szkolnej) dodatki pieniężne (ustęp *d* §. 15. powołanej ustawy) i kary pieniężne za nieposyłanie dzieci do szkoły odsyłały do urzędu podatkowego w odnośnem rozporządzeniu wskazanego, stałe ofiary zaś w ziemiopłodach lub świadczeniach, wydawały nauczycielom lub komu należą. Co do niestałych ofiar a mianowicie: jednorazowych datków w gotówce, ziemiopłodach lub świadczeniach, pochodzących z zapisów lub darowizn, rozstrzyga okręgowa Rada szkolna o przyjęciu lub nieprzyjęciu odnośnych zapisów lub darów, rozporządza w razie przyjęcia, ażeby miejscowe Rady szkolne dotyczące dary ściągnęły, i o ile w gotówce się należą, składały we właściwym urzędzie podatkowym, dary zaś w ziemiopłodach lub świadczeniach wydawały nauczycie-

lom lub komu należy. Gdyby jednak niestała ofiara jednorazowa nie miała szczegółowego przez dawcę z góry wskazanego przeznaczenia, wówczas orzeknie Rada szkolna okręgowa na wniosek miejscowej Rady szkolnej, czy i na którą rubrykę preliminarza funduszu szkolnego miejscowego ma być takowa przyjęta, lub wcielona do funduszu zapasowego na opędzenie potrzeb szkolnych w myśl §. 24. ustawy szkolnej z dnia 2. Maja 1873 r.

§. 38.

Okręgowa Rada szkolna czuwa nad tém, ażeby majątek miejscowy funduszków szkolnych nie był uszczuplony, i ażeby dochody tych funduszków wpływały w terminach oznaczonych.

W tym względzie zarządza okręgowa Rada szkolna wszelkie potrzebne kroki celem zabezpieczenia majątku miejscowych funduszków szkolnych, jako téż w razie potrzeby celem ściągania zaległych dochodów tych funduszków w drodze przymusowej.

§. 39.

Okręgowa Rada szkolna czuwa nad tém, ażeby potrzebom szkoły, o których mówi §. 24. krajowej ustawy szkolnej czyniono zadość w myśl postanowień tego §., sprawdza przedkładane jej przez miejscowe Rady szkolne rachunki, dotyczące się kosztów pokrycia tych potrzeb i wydaje ze zło-

żenia rachunków absolutorium Radzie szkolnej miejscowej, rachunki zaś przechowuje u siebie.

W razie potrzeby stawiania nowych budynków, udziela okręgowa Rada szkolna miejscowym Radom szkolnym odpowiednich planów na budynki, potwierdza przedkładane jej przez miejscowe Rady szkolne szczegółowe budynków tych tyczące się preliminarze i wydaje stosowne rozporządzenia, co do prowadzenia budowli, kontroli, wydatków it. p.

§. 40.

Gdyby miejscowe Rady szkolne zamierzały użyć na pokrycie potrzeb wspomnionych w §. 24. krajowej ustawy szkolnej dochodów miejscowych funduszków szkolnych, udziela okręgowa Rada szkolna na to przyzwolenia, przestrzegając postanowień w §. 22. powołanej ustawy.

W razie zaś, jeżeliby która z gmin potrzebowała na pokrycie tych wydatków zaliczki z funduszu szkolnego okręgowego lub krajowego, wówczas okręgowa Rada szkolna, po zbadaniu zachodzących okoliczności, a mianowicie stosunków majątkowych tak gminy jak i członków gminy udziela zaliczki z okręgowego funduszu szkolnego, lub przedkłada tę sprawę z odpowiednimi wnioskami krajowej Radzie szkolnej, celem udzielenia zaliczki z krajowego funduszu szkolnego. Okręgowa Rada szkolna wpływa na gminy, ażeby starały się o

utworzenie osobnego działu funduszu miejscowego na powyższe potrzeby.

§ 41.

Bezzwrotne zapomogi mogą być udzielane tylko z krajowego funduszu szkolnego i tylko w przypadkach szczególnie zasługujących na uwzględnienie w myśl §. 38. krajowej ustawy szkolnej.

W takich przypadkach ma okręgowa Rada szkolna przedkładać krajowej Radzie szkolnej odpowiednie wnioski po ścisłym zbadaniu zachodzących okoliczności.

§. 42.

Okręgowa Rada szkolna sprawdza przedkładane jej przez miejscowe Rady szkolne preliminarze, potwierdza takowe, i zwraca jeden egzemplarz potwierdzonego preliminarza z odpowiednimi uwagami Radzie szkolnej miejscowej.

§. 43.

Celem utrzymywania w ewidencji majątku a względnie dochodów przeznaczonych na utrzymanie nauczyciela i potrzeby szkolne każdej szkoły ludowej z osobna, winna Rada szkolna okręgowa dla szkół swego okręgu założyć i prowadzić kataster, uwidoczniając w tym katastrze wszelkie zmiany tych dochodów i obowiązków z wymienieniem przyczyn.

Odpis założonego katastru przedłoży Rada szkolna okręgowa niezwłocznie Radzie szkolnej krajowej, a po upływie każdego roku słonecznego przedkładać będzie sprawozdanie co do zmian zaszłych w ciągu roku.

Z krajowej Rady szkolnej.

I n s t r u k c y a

tycząca się stawiania i urządzania budynków dla publicznych szkół pospolitych i wydziałowych

z dnia 13. Kwietnia 1875.

§. 1.

Budynek szkolny powinien leżeć osobno, dogodnie, zdrowo, w suchém i zaciszném miejscu, a jeżeli tylko jedna szkoła jest w gminie, o ile możliwości w pośrodku obszaru gminnego.

Obierając miejsce, należy zważać i na to, aby w sąsiedztwie nie było bagien i moczarów, hałaśliwych ulic, gościńców i warsztatów, tudzież fabryk zanieczyszczających powietrze; należy jedném słowem unikać wszystkiego, coby przeszkadzało nauce, wpływało zgubnie na zdrowie lub wywoływało zgorzenie.

Gdyby budynek szkolny musiał być koniecznie wystawionym przy drodze publicznej, należy go od niej oddzielić ogrodem lub dziedzińcem do zabawy i ćwiczeń gimnastycznych.

Przystęp do szkoły powinien być łatwy; drogi wiodące do niej będą miały chodniki twardo ubite i czysto utrzymywane.

Do stanowczego obioru miejsca należy zasięgnąć zezwolenia Rady szkolnej okręgowej.

§. 2.

W budynku szkolnym mają się mieścić tylko izby na cele szkoły, mieszkanie nauczyciela i sług szkolnych przeznaczone. Mury, ściany i przepierzenia powinny być takie, ażeby nie przepuszczały głosu i nie nasiąkały wilgocią; woda deszczowa ma być odprowadzona rynnami.

Zupełnym murom z cegieł i kamienia daje się pierwszeństwo przed murami pruskimi i budową z drzewa.

W planie budynku należy mieć wzgląd na możliwe przybudowania w razie rozszerzenia szkoły. Z tegosamego powodu należy też mury budynków parterowych robić ile możności tak grube, ażeby mogło być na nich piątro wybudowane.

§. 3.

Jeżeli budynek szkolny jest piętrowy, natenczas należy przedewszystkiém dolnych izb używać jako izb szkolnych. W razie, gdyby ilość klas wymagała także użycia piątra, należy tak postąpić, ażeby na piętrze mieściły się klasy dla dzieci starszych.

Schody wiodące na piątra mają być jasne, wygodne, nie śliskie, przynajmniej na 1.4^m (4' 5")

szerokie, nie kręcone i z dobrymi a tak urządzo-
nymi poręczami (względnie całymi płotkami), iżby
się uczniowie nie mogli po nich spuszczać. Wyso-
kość stopni nie powinna przenosić 0·16m (6"),
głębokość zaś dochodzić ma najmniej 0·32m (1').

Odpowiednią do 2 metrów (6' 4'') docho-
dzącą szerokość, powinny mieć także główne
wchody, sienie i korytarze, które nadto mają być
jasne i nie powinny podlegać silnym przeciągom
powietrza.

W głównych wchodach, oraz przed drzwiami
izb szkolnych, mają być umieszczane stosowne
skrobaczki i plecionki do oczyszczania obóvia.

§. 4.

Jeżeli w jednym budynku mają być umie-
szczone szkoły dla chłopców i dziewcząt, powi-
nny być o ile możliwości urządzone oddzielne
wchody dla tychże.

§. 5.

Liczba izb szkolnych ma być odpowiednią
liczbie nauczycieli prowadzących oddzielne klasy.
Oprócz izb szkolnych należy urządzić w większych
szkołach osobne ubikacje na zbiory naukowe,
tudzież na kancelaryą dla dyrektora, izbę dla
nauczycieli i odpowiednie mieszkanie dla sługi
szkolnego.

§. 6.

Obszerność izb szkolnych ma być taką, aby na jednego ucznia przypadało 3—4 metrów sześciennych (95 do 127 stóp sześć.) przestrzeni.

Wysokość izby wynosić ma najmniej 3.5m (11') a poziom zbliżać się będzie kształtem do kwadratu. Głębokość izb, wyjąwszy sale do rysunków, nie może przenosić 12 metrów (6° 2').

Ściany powinny być powleczone niebieskoszarą, klejową, a jeszcze lepiej olejną farbą, sufit może być biały.

Zalecenia godnóm jest wewnętrzne oszalowanie ścian w izbach szkolnych deskami do wysokości 1.5m (4' 9''), w którym to razie i oszalowanie będzie tą samą farbą powleczone.

Podłoga powinna być równa, należyście szparowana; w izbach parterowych leżeć ma około 0.8m (30'') ponad ziemią. Podłogi lub posadzki dębowe mają pierwszeństwo przed jodłowymi lub sosnowymi. Zaleca się przytém, ażeby podłogi, zwłaszcza z miękkiego drzewa, zapuszczano od czasu do czasu gorącym olejem schnącym.

Drzwi, wiodące do izb szkolnych, mają być urządzone w ścianie, leżącej naprzeciw głównej ściany z oknami i prowadzić ku wolnej przestrzeni pomiędzy pierwszym rzędem ławek a katedrą.

§. 7.

Należy troskliwie przestrzegać, ażeby izby szkolne miały dość światła, ażeby mianowicie powierzchnia okien równała się przynajmniej $\frac{1}{6}$ części powierzchni podłogi, a dochodziła nawet do $\frac{1}{4}$ części tejże powierzchni, gdyby naprzeciw okien szkoły wznosiły się większe budynki. Okna mają być umieszczone jak najwyżej i w ten sposób, aby światło padało uczniom od lewej ręki, a w danym razie i z tyłu, nigdy zaś prosto w oczy.

Konstrukcja okien powinna być taką, ażeby je można o każdej porze z łatwością otwierać. Górne okienka mają się otwierać na poziomych osiach w sposób potrzaskowy; wewnętrzne ku górze, zewnętrzne zaś ku dołowi.

W razie takiego położenia budynku, iż w ciągu godzin szkolnych promienie słońca, czyto wprost, czy też odbite od naprzeciwległych budynków padają do izby szkolnej, mają być w oknach zasłony (rulety) z gładkiej, szarej lub niebiesko-szarej tkaniny, ruchome, a mianowicie tak urządzone, aby nimi dowolnie tylko pewną część okna zasłanianano.

W razie potrzeby sztucznego oświetlenia, należy używać, zachowując niezbędną ostrożność, wiszących lub ściennych lamp naftowych, albo gazu.

§. 8.

Każdą izbę należy ogrzewać dostatecznie i jednostajnie za pomocą pieców, jeżeli się nie da przeprowadzić system centralnego opalania (kalorifery). Piec ma być należycie postawiony, nie-dymiący i opalany z wewnątrz, a nie z kurytarza.

Drzwiczki pieca winny być tak urządzone, ażeby się dały należycie zamykać, czyto na klucz czy w inny sposób niedozwalający ich swawolnym dzieciom otwierać.

Konstrukcyja pieca ma być taką, ażeby za pomocą niewielkiej stosunkowo ilości paliwa, osią-gano ilość ciepła dostateczną dla całej izby i na cały czas nauki. Piecom kamińkowym i kaflowym daje się pierwszeństwo przed żelaznymi. W razie użycia tych ostatnich, należy je koniecznie otaczać zewnętrznymi osłonami z podwójnej blachy, cegły, kafli i t. p. otwartymi w górze i w druciane siatki zaopatrzonymi.

Najbliższe ławki powinny być przynajmniej na 1^m (3' 2") od pieca oddalone. Wrazie gdyby się to z powodu niezupełnie stosownego rozkładu izby lub przepełnienia klasy osiągnąć nie dało, należy także kamińkowe i kaflowe piece zaopatrzyć osłonami, zrobionymi z płótna, naciągniętego na ramy i klejową farbą powleczonego.

§. 9.

Nadzwyczaj ważną rzeczą jest stosowne przewietrzanie izb szkolnych. Odbywać się ono będzie przede wszystkim za pomocą otwierania wszystkich okien i drzwi po nauce.

Względem urządzenia wentylacyi, w zastosowaniu do używanego już w poszczególnych zakładach systemu opalania, należy zasięgać zdania techników.

Przy piecach ze stałymi osłonami da się ona najsmadniej urządzić za pomocą kanału, mierzącego w świetle około 0.63m w kwadrat (4'□). a tak tuż nad podłogą do izby wchodzącego, iż wprowadza świeże powietrze z zewnątrz budynku pomiędzy piec i osłonę. Inny kanał, a stosowniej dwa kanały mają służyć do uprowadzania zepsutego powietrza z warstw dolnych. Przecięcie obu tych kanałów w świetle ma wynosić około 0.5m □ (5' □), umieszczone zaś być mają w dwóch kątach izby szkolnej w kształcie dwóch pionowo do 1.90m (6') od powały zwieszających się skrzyń drewnianych, które są w dole ukośnie siatką drucianą zamknięte, w górze zaś łączą się ze strychem i mogą być, (równie jak kanał wprowadzający powietrze) za pomocą łatwego przyrządu zamykane i otwierane.

Tenże sam sposób przewietrzania da się także zastosować do pieców kamiennych lub ka-

flowych bez osłon, jeżeli kanał wprowadzający świeże powietrze przechodzi przez piec, a tém samem ogrzane już powietrze do izby szkolnej wprowadza.

Przewietrzanie w czasie nauki odbywać się zresztą może za pomocą otwierania górnych okienek.

Przy każdym sposobie przewietrzania należy starannie unikać silnych przeciągów i przewiewu powietrza o znacznie niższej ciepłocie.

§. 10.

W każdej izbie szkolnej mają być następujące sprzęty: Stół czyli katedra dla nauczyciela z dwoma krzesłami, ławki dla uczniów w odpowiedniej ilości, wreszcie szafa na przybory naukowe, dająca się na klucz zamykać.

§. 11.

Stół czyli katedra dla nauczyciela ma się znajdować na podniesieniu i w takim miejscu, naprzeciw dzieci, ażeby nauczyciel siedząc mógł dokładnie wszystkie ławki przeglądać. Oddalenie pierwszego rzędu ławek od katedry ma wynosić około 2m (6' 4").

§. 12.

Ławki i pulpy szkolne powinny być zastosowane do wzrostu uczniów; w każdej klasie ma

być przynajmniej dwa stopnie ławek, tj. jeden dla uczniów wzrostem większych, drugi dla mniejszych.

Przy konstrukcyi ławek należy przedewszystkiem zważyć, ażeby popierwsze: uczeń siedząc w ławce i zgiąwszy nogi pod kątem prostym, miał uda podparte aż do podkolanek, a całymi stopami opierał się o podłogę; ażeby powtóre, będąc w tej pozycyi, mógł się swobodnie w pionowym kierunku opierać krzyżami i plecami; ażeby nakoniec miał przed sobą pulpę w miarę wysoki i w takim oddaleniu, iżby chcąc na nim pisać, nie potrzebował się zbytecznie nachylać i w krzyżach zginać.

Średni wymiar ławek będzie zatem następujący: Siedzenie ma być na jednego ucznia 50—60cm (19"—23"), długie 23—28cm (8" 9"—10" 8"), szerokie, 28—40cm (10" 8"—15" 3") wysokie. Przykładnica (Tischbrett) ma być około 40cm (15" 3") szeroka, płaszczyzną swą ku uczniowi nieco (na 4—5cm) pochylona, a od zewnętrzznego brzegu na 8—11cm (3"—4") pozioma, i wyłobieniami na kałamarz, pióra i ołówki zaopatrzona.

Wzwyżka, t. j. pionowa odległość przykładnicy od siedzenia, ma być nieco większa, niż odległość łokcia od siedzenia, gdy uczeń prostosiedzący ramiona opuści. Odstęp krawędzi sie-

dzenia i przykładnicy (w rzucie poziomym) ma wynosić do 5cm (1" 10"). Półka na książki jest o 12cm (4" 7") po za krawędź przykładnicy w głąb cofnięta. Do oparcia grzbietu będą stósonie urządzone przody ławek drugiego rzędu i dalszych; w ławkach ostatniego szeregu ma być przy każdym siedzeniu zaplecek do 20cm (7" 6") szeroki, a do 5cm (2") gruby, należycie wyokrąglony i górnym krawędziem cokolwiek wysokości przykładnicy niedosiegający.

Wszelkie krawędzie i węgły ławek mają być należycie pozaokrągłane. Ze względu na okoliczność, iż w ławkach o należycie przybliżonej przykładnicy nie może uczeń stać wygodnie, zaleca się przed innymi ławki o przykładnicach ruchomych t. j. wysuwalnych, tudzież urządzenie ławek odosobnionych na dwóch uczniów, zamiast ławek wspólnych. W ławkach wspólnych o przykładnicy nieruchomej może być odstęp krawędzi siedzenia i przykładnicy nieco większy.

Pomiędzy rzędami ławek, tudzież wokoło całej ławkami zajętej przestrzeni, mają być wolne przejścia; wszystkie ławki należy wreszcie tak ustawić, iżby uczniowie patrzyli wprost na nauczyciela.

Ławki większe można w razie potrzeby przystosować dla uczniów mniejszych, podwyż-

szajac odpowiednio nakładkami siedzenie i dając im podnózek stósownej wysokości.

Wszystkie dawniejsze ławki należy o ile możności wedle powyższych wskazówek przerobić.

§. 13.

W izbach przeznaczonych na roboty ręczne powinny być dla uczennic siedzenia oddzielane z oparciami i zastosowane do robót stoły. — Toż samo stosownie do potrzeb nauki mają być oddzielne siedzenia i stoły w salach rysunkowych.

§. 14

Wychodki należy tak umieszczać, ażeby przystęp do nich był łatwy i kryty, wiatry zaś nie roznosiły smrodu po korytarzach i izbach. Tam gdzie dostatek wody i dobra kanalizacya dozwoli urządzić ujścia wodą zamykane (waterklozety), zaleca się takowe przed innymi, jako jedyny środek zapobiegający zapowietrzeniu budynków. W braku takiego urządzenia należy w dziurze wychodka zamieścić miskę z polewanego żelaza z zamykającą się klapą. Obowiązkiem służby szkolnej będzie, miski te codziennie wodą (lub roztynem karbolowym w stosunku 1 : 100) spłukiwać.

Dla szkół i klas mieszanej płci mają być osobne, całymi ścianami oddzielone, zamykane wychodki, a prócz tego rynewki moczowe dla

uczniów, albo wpuszczone w podłogę i zamknięte kratą, albo też umieszczone wzdłuż ściany tak, ażeby najwyższy punkt nie był bardziej nad 0.65 m (24" 9") a najniższy nad 0.5 m (19") nad podłogą wzniesiony. Zasłaniające przedziałki na rynewce w odstępach 0.5 m (19") do 0.6 m (23") są pożądane.

Wnętrze wychodka powinno być dobrze oświetlone, najlepiej za pomocą szyb z mdłego szkła. Ściany mają być do wysokości 2 metrów (6' 4") wyłożone kaflami, a to, ażeby udaremnić tak często wypisywanie i rysowanie nieprzyzwoitości. Podłogę należy wylać asfaltem lub cementem, albo też wyłożyć je kamiennymi płytami i nadać jej lekki spadek ku rynewce moczowej.

§. 15.

Przy każdej szkole ma być dziedziniec do zabawy i ćwiczeń gimnastycznych i o ile możliwości osobny kryty tok dla tychże ćwiczeń w porze zimowej. Tożsamo ma być ogród szkolny, najmniej około $\frac{1}{2}$ morga obszaru dla nauki, wytchnienia i orzeźwienia, tudzież studnia, gdzie tylko to jest możliwe, z wodą tryskającą (z pompą). Tam gdzie nie ma zegara publicznego, będzie na każdej szkole wieżyczka z dzwonkiem, zwołującym dzieci na naukę.

§. 16.

Rada szkolna miejscowa obowiązana jest z funduszu szkolnego miejscowego asekurować budynek szkolny od ognia.

§. 17.

Skoro się okaże potrzeba wystawienia nowego budynku lub przebudowania dawnego, winna miejscowa Rada szkolna wszystkie okoliczności i potrzeby szczegółowo zbadać i program budowy ułożyć, a następnie przedłożyć go wraz z planami i kosztorysami budowy c. k. okręgowej Radzie szkolnej do zatwierdzenia.

Zezwolenia na przeprowadzenie budowy udziela c. k. Rada szkolna okręgowa, w wypadkach zaś w których fundusz szkolny krajowy do kosztów budowy się przyczynia, c. k. Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Kollaudacją dokonanych budowli zarządza ta władza szkolna, która zezwolenia na przeprowadzenie budowy udzieliła.

W zastępstwie :

B a r t m a ń s k i w. r.

I n s t r u k c y a

dla c. k. Urzędów podatkowych,

tycząca się obrotu gotówką i walorami funduszków szkolnych okręgowych w myśl krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. Maja 1873 r.

§. 1.

C. k. Urzędy podatkowe, znajdujące się w siedzibie okręgowych Rad szkolnych, działają jako samoiste ograna wykonawcze rozporządzającej władzy szkolnej w granicach określonych niniejszą instrukcją.

Urzędy podatkowe, nie znajdujące się w siedzibach Rad szkolnych okręgowych, pobierają dochody i wypłacają przekazane im należności okręgowego funduszu szkolnego jedynie na rachunek Urzędu podatkowego znajdującego się w siedzibie dotyczącej Rady szkolnej okręgowej.

§. 2.

Rozporządzającą władzą dla urzędów podatkowych, znajdujących się w obrębie okręgu szkolnego, jest właściwa Rada szkolna okręgowa.

§. 3

Asygnaty, wydawane przez okręgową Radę szkolną do urzędów podatkowych, winny zawierać klauzulę, że zapisano je w księdze kontowej funduszu szkolnego okręgowego, nadto powinny być zaopatrzone podpisem przewodniczącego Rady szkolnej okręgowej lub jego zastępcy i kontrasygnowane przez c. k. inspektora podatkowego.

§. 4.

Celem uwidocznienia wszelkich dochodów i wydatków okręgowego funduszu szkolnego, prowadzić będzie urząd podatkowy osobny dziennik kasowy według wzoru dzienników etatowych (formularz 2 do §. 4 instrukcyi II. dla urzędów poborowych i podatkowych z r. 1866).

Do tego dziennika należy zapisywać w porządku chronologicznym wszystkie przychody i wydatki niezwłocznie po ich pobraniu, a względnie wypłaceniu. Wyjątek stanowią tylko dodatki do podatków pobrane wspólnie ze stałymi podatkami, z którymi postąpić należy w myśl §. 5. c. instrukcyi II. z roku 1866 ustęp 2.

§. 5.

Postanowienia instrukcyi II. z roku 1866, mianowicie §§. 3. i 5., obowiązują w zupełności także co do obrotu majątkiem okręgowego

funduszu szkolnego, dlatego też wszystkie dochody i wydatki, odnoszące się do okręgowego funduszu szkolnego, mają być zapisywane do dziennika głównego i rachunków bieżących (Conto corrente).

Ponieważ jednak w dziennikach przychodów i wydatków, prowadzonych w myśl §. 4. niniejszej instrukcyi, ma być (ze względu na §. 10. tejże) zapas kasowy z końcem każdego miesiąca uwi-doczniony i do dziennika przychodów w miesiącu następującym jako pierwsza pozycja przeniesiony, w dzienniku głównym zaś i w rachunku bieżącym zawarty już będzie zapas kasowy okręgowego funduszu szkolnego we wspólnym zapasie kasowym, przeto należy z końcem miesiąca zapisywać do dziennika rachunków bieżących tylko sumę przychodów okręgowego funduszu szkolnego, pozostałą po odtrąceniu zapasu kasowego, wykazanego z początkiem tegoż miesiąca.

§. 6.

Oprócz tego powinien urząd podatkowy prowadzić odrębny spis walorów, znajdujących się u niego w przechowaniu.

§. 7.

Księgi likwidacyjne mają być prowadzone w myśl postanowień §. 9. instrukcyi II. dla urzędów poborowych i podatkowych z r. 1866.

§. 8.

Likwidując dochody i wydatki okręgowego funduszu szkolnego, winien c. k. urząd podatkowy postępować według przepisów §§. 8 i 9. instrukcyi II. z r. 1866.

§. 9.

Każdą pozycyą dziennika okręgowego funduszu szkolnego, tak w dziale dochodów jak i wydatków, należy udowodnić dokumentem, stosownie do §. 11. instr. II. z roku 1866.

Dzienniki te, prowadzone w myśl §. 4. niniejszej instrukcyi, odsyłać będzie c. k. urząd podatkowy wraz z dokumentami okręgowej Rady szkolnej w przeciągu trzech dni po upływie każdego miesiąca, załączając oraz wykaz, w którym uwidocznić należy ostateczną sumę przychodów okręgowego funduszu szkolnego (wyszczególnwszy zapas kasowy pozostały z początkiem miesiąca) tudzież ostateczną sumę wydatków, a wreszcie pozostały z końcem miesiąca zapas kasowy, który także słowami wyrazić należy.

Gdyby w ciągu miesiąca odbyło się skontrolowanie kasy urzędu podatkowego, wówczas należy w wykazie stanu kasy uwidocznić oddzielnie wynik dzienników kasowych od pierwszego dnia miesiąca do dnia skontrolowania, oddzielnie zaś od dnia skontrolowania aż po koniec miesiąca.

§. 10.

Wypłaty na rachunek okręgowego funduszu szkolnego mogą o tyle tylko być uskutecznione, o ile wystarcza gotówka tegoż funduszu, znajdująca się w urzędzie podatkowym: zamknięcia dzienników rzeczonoego funduszu nie mogą też nigdy wykazywać niedoboru.

Będzie więc obowiązkiem c. k. urzędów podatkowych żądać zawczasu od okręgowej Rady szkolnej potrzebnego zasiłku na pokrycie wydatków zaasygnowanych z okręgowego funduszu szkolnego, ażeby nie wstrzymywać wypłat należności z braku odpowiedniej gotówki.

Posiłkowanie się gotówką ze skarbu państwa jest bezwzględnie wzbronione.

§. 11.

Odpowiedzialni urzędnicy c. k. urzędu podatkowego ręczą za każdą szkodę wyrządzoną z ich winy okręgowemu funduszowi szkolnemu. Służbowa ich kaucya może być użytą na pokrycie szkód wyrządzonych wspomnionemu funduszowi (tak jak i innym nierządowym funduszom) o tyle tylko, o ile takowa nie będzie potrzebną do pokrycia zwrotów, należących się skarbowi państwa.

§. 12.

Przy oddawaniu i skontrowaniu kasy urzędu podatkowego może brać udział także delegat władzy zarządzającej funduszem szkolnym okręgowym, jeżeli komisarz skonstruujący uzna to za potrzebne.

§. 13.

Wszystkie inne przepisy kasowe dla ces. król. urzędów podatkowych, o ile takowe nie sprzeciwiają się niniejszej instrukcyi, obowiązują także przy obrocie pieniężnym, zapisywaniu do dzienników, prowadzeniu ksiąg i likwidowaniu przychodów i wydatków okręgowego funduszu szkolnego.

§. 14.

Wydatki w gotówce, spowodowane obrotem pieniędzy i walorów, ponosi okręgowy fundusz szkolny, a koszta druków krajowy fundusz szkolny.

Ces. król. urzędy podatkowe, znajdujące się w siedzibach okręgowych Rad szkolnych, mają przeto po upływie każdego roku słonecznego przedkładać ces. król. Dyrekcyi skarbu rachunek z druków użytych na cele okręgowego funduszu szkolnego, uwzględniając przytém koszta przypadające za wydrukowanie dzienników zamiejscowych urzędów podatkowych.

§. 15.

Ces. król. urzędy podatkowe, nie znajdujące się w siedzibie Rad szkolnych okręgowych, pobierają dochody i wypłacają przekazane im należności okręgowego funduszu szkolnego na rachunek urzędu podatkowego, znajdującego się w siedzibie dotyczącej Rady szkolnej okręgowej w myśl §. 5. ust. c. instr. II. dla urzędów poborowych i podatkowych z roku 1866.

Z krajowej Rady szkolnej.

REGULAMIN

dla szkół ludowych wszelkiej kategorii

w król. Galicyi i Lodomeryi wraz z Wiel. Ks. Krakowskiem.

Tyt. I. Uczęszczenie do szkoły.

§. 1.

Obowiązek uczęszczania do szkoły poczynają się ze skończonym szóstym a ustaje z upłynionym dwunastym rokiem życia.

§. 2.

Rada szkolna miejscowa sporządzi w myśl art. 42. ustawy szkolnej krajowej z 2. Maja 1873 w ciągu każdorocznych wakacyi wykaz wszystkich dzieci wiek szkolny mających a to bez względu na ich przynależność do gminy lub na różnicę wyznania i obrządku.

Do tego wykazu zapisze i takie dzieci, które skończyły wprawdzie rok dwunasty, lecz nie uzyskały świadectwa z odbytych z pomyślnym skutkiem nauk, przepisanych planem dla szkół ludowych każdej kategorii.

Druków przepisanych w niniejszym Regulaminie dostać można w Expedycyi nakładów E. Winiarza we Lwowie

W wykazie tym należy jednakże osobno zestawić dzieci, które Rada szkolna miejscowa w myśl art. 40. wspomnionej ustawy szkolnej uwolniła od obowiązku uczęszczania do szkoły, ponieważ

- a) albo uczęszczają już do szkół wyższej kategorii,
- b) albo pobierają naukę stosowną w domu lub jakim zakładzie prywatnym,
- c) albo w końcu z powodu kalectwa lub niedołężności umysłowej nie mogą na razie korzystać z nauk udzielanych w szkole ludowej pospolitej.

§. 3.

Najdalej do 23. Sierpnia wręczy Rada szkolna miejscowa wykaz ten kierownikowi szkoły, który winien w ciągu pierwszych czterech tygodni po rozpoczęciu nauki szkolnej przedłożyć odpis tegoż Radzie szkolnej okręgowej.

§. 4.

Wpisy do szkoły odbywają się 29., 30. i 31. Sierpnia każdego roku. Kierownik jednakże szkoły może bez odnoszenia się do przełożonej władzy przyjmować dzieci do szkoły i w ciągu dwu następnych tygodni, t. j. do 15 Września.

Kto zaś do tego czasu nie zapisze dziecka własnego lub oddanego mu w opiekę, tego wykaże nauczyciel Radzie szkolnej miejscowej, która

z nim postąpi w myśl art. 43. lit. b. wspomnianej ustawy szkolnej.

Wykaz wszystkich dzieci nie zapisanych do szkoły winien kierownik tejże najdalej do połowy drugiego miesiąca roku szkolnego, t. j. do 15. Października przedłożyć Radzie szkolnej okręgowej wraz z doniesieniem, czy Rada szkolna miejscowa pociągnęła do odpowiedzialności opieszających rodziców i opiekunów, albo też nie.

§. 5.

Dziecko zapisane do szkoły powinno regularnie uczęszczać na naukę w godzinach przepisanych, a każdą nieobecność jego w szkole mają usprawiedliwić rodzice lub opiekun.

§. 6.

Nieobecność dziecka w szkole usprawiedliwia się :

- a) słabością udowodnioną tegoż,
- b) słabością rodziców lub krewnych wymagającą pozostania jego w domu,
- c) niepogodą, któraby zdrowie jego naraziła na niebezpieczeństwo i
- d) tak złą drogą, że niepodobna mu było dostać się do szkoły.

§. 7.

Nauczyciel zapisuje codziennie dzieci nieobecne w szkole, uwiadamia o tém ich rodziców

lub opiekunów, a wykazy tych, których nieobecności nie usprawiedliwiono, przedkłada co tygodnia przewodniczącemu Rady szkolnej miejscowej, który zbadawszy przyczynę ich nieuczęszczania na naukę, pociągnie w myśl art. 43. lit. c. wspomnianej ustawy szkolnej rodziców lub opiekunów do odpowiedzialności, jeżeli na nich ciąży wina.

Odpisy tych wykazów będzie nauczyciel przedkładał co miesiąca Radzie szkolnej okręgowej.

Rada zaś szkolna miejscowa winna w myśl art. 44. przytoczonej ustawy szkolnej przedkładać przynajmniej co dwa miesiące Radzie szkolnej okręgowej wykazy dzieci nieuczęszczających do szkoły wraz z poszczególnieniem kar wymierzonych i wykonanych.

§. 8.

Jeżeli Rada szkolna okręgowa z wykazów peryodycznie przez kierownika szkoły i Radę szkolną miejscową przedkładanych się przekona, że ostatnia nie wywiązuje się należycie z powinności ustawą na nią włożonych i na upomnienia jej nie zważa, zarządzi w myśl ustępu 6. § 27. ustawy krajowej z 25. Czerwca 1873 o nadzorze szkolnym miejscowym i okręgowym wprost od siebie środki odpowiednie do ściślejszego wykonania przepisów dotyczących przymusu szkol-

nego i regularnego uczęszczania dzieci na naukę szkolną.

§. 9.

Gdyby dziecko z powodu ubóstwa nie miało potrzebnej odzieży i dlatego nie mogło uczęszczać do szkoły, poczyni Rada szkolna miejscowa potrzebne kroki, aby ci, do których to z obowiązku lub urzędu należy, zaopatrzyli je w takową.

Tyt. II. Czas trwania nauki szkolnej.

§. 10.

W tych stronach kraju, gdzie z powodu mieszanej ludności i używania odmiennego kalendarza obchodzą wszystkie święta uroczyste według nowego i starego kalendarza a zatem podwójnie, będzie się odbywać we wszystkich szkołach ludowych nauka przez 10 i pół miesięcy w roku, to jest zaczynać się 1. Września a kończyć 15. Lipca roku następnego. Tam zaś, gdzie nie zachodzą te stosunki, ma się zaczynać nauka z dniem 1. Września a kończyć 30. Czerwca roku następnego.

§. 11.

W pierwszym wypadku trwają wakacje coroczne nieprzerwanie 6 tygodni a mianowicie od 15. Lipca do końca Sierpnia, a w drugim dwa miesiące, czyli od 1. Lipca do końca Sierpnia.

§. 12.

Z wyjątkiem dni niedzielnych i świąt uroczystych, tudzież popołudnia czwartkowego w każdym tygodniu, odbywa się nauka we wszystkich szkołach ludowych tak pospolitych jak wydziałowych codziennie. Które zaś dni świąteczne i inne prócz niedzieli i świąt uroczystych są wolne od nauki szkolnej, wskaże osobne w tej mierze rozporządzenie Rady szkolnej krajowej.

§. 13.

We wszystkich bez wyjątku szkołach ludowych odbywa się nauka dwa razy dziennie t. j. rano i po południu. W wypadkach jedynie w §. 58. tego regulaminu wskazanych może Rada szkolna okręgowa na uzasadniony wniosek Rady szkolnej miejscowej dozwolić zaprowadzenia nauki jednorazowej.

§. 14.

O której godzinie nauka codzienna przed i popołudniowa ma się zaczynać i kończyć, oznaczy według okoliczności Rada szkolna miejscowa, lecz nie wolno jej zmniejszyć liczby godzin w planie naukowym dla każdej kategorii szkół ludowych wymierzonej. W jakich zaś godzinach nauka codzienna będzie się odbywała, należy donieść Radzie szkolnej okręgowej.

Tyt. III. Uwolnienie od obowiązku uczęszczania do szkoły.

§. 15.

Jeżeli dziecko ukończyło lat dwanaście, a po sześcioletniem uczęszczaniu do szkoły wykazało się pomyślnym postępem w przepisanych planem naukowym przedmiotach, wyda mu nauczyciel, a w szkołach więcej klas mających, kierownik szkoły na podstawie uchwały konferencji świadectwo uwalniające je od obowiązku dalszego uczęszczania na naukę codzienną.

Za wydanie takiego świadectwa nie wolno żądać opłaty.

Gdyby kierownik szkoły nie chciał wydać świadectwa, mogą rodzice lub opiekun dziecka wniesić do Rady szkolnej okręgowej prośbę o zarządzenie egzaminu.

§. 16.

Gdy dziecko z powodu przesiedlenia się rodziców w inne strony nie może nadal pozostać w szkole, wyda mu kierownik tejże poświadczenie wyrażające, jak długo i z jakim skutkiem pobierało naukę w jego szkole.

§. 17.

Dzieci które uczą się w domu lub jakim zakładzie, nie mającym prawa wydawania świa-

dectw uznawanych w państwie za ważne, winne po skończeniu lat dwunastu poddać się egzaminowi w szkole publicznej i wykazać się przed Radą szkolną okręgową świadectwem z odbycia tegoż.

Za taki egzamin należy się w szkołach jednoklasowych opłata 2 zł. w.a. a w więcejklasowych 5 zł. w. a., W ostatnich ma być opłata w równych częściach rozdzieloną między kierownika szkoły i egzaminatorów.

W razie udowodnionego ubóstwa może Rada szkolna okręgowa uwalniać rodziców lub opiekunów od tej opłaty.

§. 18.

Od takiego egzaminu po skończonych latach dwunastu są wolne dzieci uczęszczające do szkół średnich, tudzież te, które już poprzednio co roku zdawały prywatnie egzamin w jakiej szkole publicznej i wykazały się świadectwami z tych egzaminów, a w końcu dzieci uwolnione od uczęszczania do szkoły w myśl art. 40. lit. b wspomnianej ustawy szkolnej.

§. 19.

Kierownik szkoły podaje imiona i nazwiska dzieci uwolnionych od obowiązku uczęszczania do szkoły Radzie szkolnej miejscowej, która je wykreśli ze spisu obowiązanych do pobierania nauki

codziennej, a wciągnie do wykazu obowiązanych do uczęszczania na naukę niedzielną.

§. 20.

Świadectwa wydawane dzieciom po odbytej sześcioletniej nauce szkolnej zawierają według formularza :

- a) Imię, nazwisko i wyznanie religijne dziecka,
- b) przeciąg czasu pobieranej w szkole nauki,
- c) ocenę jego zachowywania się obyczajowego tudzież pilności,
- d) postępy poczynione we wszystkich przedmiotach planem naukowym przepisanych i
- e) oświadczenie, że po dopełnieniu obowiązków szkolnych uwolniono je od dalszego uczęszczania do szkoły.

§. 21.

Po odbyciu sześcioletniej nauki codziennej w szkole ludowej powinno każde dziecko w myśl art. 41. wspomnianej ustawy szkolnej uczęszczać jeszcze dwa lata na naukę niedzielną. Od tego obowiązku są wolne tylko dzieci uczęszczające do szkół średnich lub wydziałowych. Do wszystkich innych należy w razie uchylania się od tego obowiązku zastosować przepisy dotyczące przymusu szkolnego, zawarte w art. 43. wspomnianej ustawy szkolnej.

§. 22.

I po ukończeniu dwuletniej nauki niedzielnej wyda kierownik szkoły uczniom i uczennicom świadectwa uwalniające ich ostatecznie od wszelkiego dalszego obowiązku pobierania nauki szkolnej.

Tyt. IV. Karność szkolna.

§. 23.

Nauczyciel powinien nieustannie czuwać nad moralnością dzieci do szkoły uczęszczających, wszczepiać w młode ich serca bogobojność i cnoty obywatelskie, ludzkość, miłość kraju i poszanowanie ustaw, a przytém wzniecać w nich poczucie obowiązku i honoru, tudzież zamiłowanie do pracy. Dążąc do tego celu, może używać, wszelkich środków ustawami dozwolonych.

§. 24.

Z tego powodu winien każde dziecko od chwili pierwszego wstępu do szkoły przyzwyczajać do schludności, porządku, posłuszeństwa i przyzwoitości i bardzo starannie przestrzegać, aby zawsze umyte, uczesane i czysto ubrane przychodziło do szkoły. Jeżeli które z dzieci przybywa do szkoły nieumyte, niezaczesane lub w brudnej i obłoconej odzieży, ma upomnieć rodziców albo opiekuna tegoż, aby więcej dbali o schlu-

dność jego. Gdyby upomnienia jego okazały się bezowocnymi, przedłoży wykaz opieszających w tej mierze rodziców lub opiekunów Radzie szkolnej miejscowej, która stosownych użyje środków, aby ich spowodować do większej staranności o schludność swych dzieci na naukę szkolną uczęszczających.

§. 25.

Dzieci winne w godzinach oznaczonych przybywać do szkoły. Nauczyciel dopilnuje zatem, aby przed każdym rozpoczęciem nauki dwa razy w odstępach kwadransowych zwoływano na nią dzieci dzwonkiem szkolnym. Gdyby się jednakże mimo to niektóre z nich spaźniały, wezwie ich rodziców lub opiekunów, aby je wcześniej wyprawiali do szkoły, a jeżeli i to będzie daremném, uda się o zarządzenie do Rady szkolnej miejscowej, która kładąc częste spażnianie się dzieci na równi z nieobecnością ich w szkole, postąpi przeciw opieszającym rodzicom lub opiekunom w myśl artykułu 43. litera c, wspomnianej ustawy szkolnej.

§. 26.

Nauka szkolna ma się każdym razem rozpoczynać i kończyć modlitwą lub śpiewem nabożnym. Po rozpoczęciu teje nie mogą dzieci bez pozwolenia wychodzić z izby szkolnej. Po upływie

pierwszych dwa godzin przedpołudniowej nauki nastąpi przerwa 15 minut trwająca, podczas której dzieci wyjdą klasami lub oddziałami pod nadzorem nauczyciela (nauczycieli) na świeże powietrze, jeżeli miejscowość na takie wyjście pozwala. Gdyby zaś nie było stosownego miejsca, należy wyjście z izby szkolnej zastąpić gimnastyką pokojową. W obu najniższych klasach lub oddziałach ma być prócz tego po każdej godzinie nauki przerwa 5 minut trwająca.

§. 27.

Środkami wychowawczymi są z jednej strony pochwały i nagrody, a z drugiej upomnienie, skarcenie, ukaranie staniem w ławce lub na środku, zatrzymanie w szkole po godzinach szkolnych pod ścisłym nadzorem, wezwanie przed konferencją lub Radę szkolną miejscową, wykluczenie od udziału w rozrywkach i wycieczkach dla wszystkiej dziatwy szkolnej urządzanych, i wydalenie na tydzień a nawet na cały miesiąc ze szkoły.

§. 28.

Środki powyżej wyliczone powinien nauczyciel zastósowywać ile możności do indywidualnego usposobienia każdego dziecka. Nie wolno jednakże używać kar narażających moralne tegoż uczucie lub zdrowie na uszczerbek.

§. 29.

Za zwykłe wykroczenia przeciw karności szkolnej nie wolno karać dziecka cielesnie. Gdyby jednakże dziecko dopuszczało się częstych a'rozmyślnych wykroczeń przeciw moralności i przez to stawało się powodem zgorszenia drugih, wszelkie zaś inne środki dyscyplinarne okazały się daremnymi, można je za przyzwoleniem rodziców lub opiekunów i w ich obecności ukarać czterma co najwięcej plagami, przyczem nie powinien być obecnym żaden z współuczniów jego.

§. 30.

Na karę cielesną w wypadkach w §ie poprzednim przywiedzionych tudzież na doczesne wydalenie ze szkoły może skazać ucznia lub uczennicę tylko Rada szkolna miejscowa na wniosek nauczyciela a względnie grona nauczycielskiego. Co zaś do czasowego wydalenia ze szkoły, należy pamiętać, że takowe wtedy jedynie może nastąpić, jeżeli zachodzi obawa szkodliwego dla reszty dziatwy przykładu i zgorszenia, i że wydalenie dłuższe nad miesiąc nie jest dozwolonem.

§. 31.

Nauczyciel powinien czuwać również i nad zachowywaniem się dzieci poza szkołą, a za każdą nieprzystoitość udzielać wykraczającym

stosownego napomnienia, lub w razie większej przewiny surowiej nawet z nimi postąpić. Najsurowiej zaś należy im wzbronić rzucania kamieniami i igrania ogniem.

Tyt. V. Obowiązki nauczyciela.

§. 32.

Nauczyciel winien najsumienniej pełnić obowiązki swego powołania, pracować nieustannie nad dalszém kształceniem się własném, przestrzegać ściśle przepisów regulaminu tego, przygotowywać się należycie na każdodzienną naukę, wykonywać wszelkie rozporządzenia i polecenia władz przełożonych, mieć czujne oko na powierzoną pieczy jego działwę i troszczyć się o dobro i rozwój szkoły, a przytém pamiętać, że pod żadnym warunkiem nie wolno mu nadużywać tejże i stanowiska swego do jakichkolwiek agitacyj społecznych, politycznych, religijnych lub narodowościowych.

§. 33.

Nauczyciele szkół więcejklasowych powinni w wzorowej żyć z sobą zgodzie, a postępowaniem nienaganném i okazywaniem sobie wzajemnego poważania jednać sobie zaufanie publiczności, czém się przyczynią najbardziej do rozwoju powierzonej im szkoły. Kierownikowi zaś szkoły

mają być posłuszni we wszystkich sprawach, odnoszących się do ich obowiązków urzędowych.

§. 34.

Nauczycielowi nie wolno używać dzieci do zajęć przynoszących mu korzyść własną lub niezgodnych z porządkiem i zadaniem szkoły ludowej.

§. 35.

Nauczyciel nie powinien być zbyt pochopnym do karania, a gdy nawet w poczuciu obowiązku swego i odpowiedzialności musi się uciec do tego środka, winien pamiętać, że może wymierzyć karę wtedy jedynie, jeżeli tego wymaga niezbędnie dobro szkoły i poprawa ukarać się mającego dziecka. Dzieci zaś pozostawione w szkole za karę powinien nadzorować z największą starannością.

§. 36.

Z rodzicami swych uczniów i uczenie powinien w ciągłej być styczności, aby tym sposobem spowodować tak potrzebne a oraz zbawienne oddziaływanie wzajemne szkoły i domu rodzicielskiego na ich wychowanie. W razie zaś wykroczeń dziecka przeciw karności ma się zawsze porozumieć z rodzicami lub opiekunem tegoż co do rodzaju kary, jaką należałoby wymierzyć.

§. 37.

Budynku, izb i sprzętów szkolnych nie może ani sam używać do celów nieszkolnych, ani komukolwiek dozwalać takiego ich używania. Za każde ich uszkodzenie odpowiada, kto je zrządził.

O potrzebie pomnożenia lub naprawy sprzętów szkolnych winien wcześniej uwiadamiać Radę szkolną miejscową, a gdyby ta nie zaradziła potrzebie, odnieść się do Rady szkolnej okręgowej.

Taksamo ma sobie postąpić, gdy idzie o potrzebną naprawę lub przeistoczenie budynku szkolnego.

§. 38.

W szkołach jednoklasowych powinien nauczyciel wnet po pierwszém przedzwonieniu być już w izbie szkolnej, aby czuwać nad zgromadzającą się dziatwą a przytém przed rozpoczęciem nauki szkolnej przekonać się naocznie, czy każde dziecko jest umyte, zaczesane i czysto ubrane.

W szkołach o kilku nauczycielach przeznacza kierownik szkoły kolejno nauczycieli, którzy mają dokonać tej czynności, wszyscy zaś inni nauczyciele takich szkół powinni być 10 przynajmniej minut przed rozpoczęciem nauki w klasach swoich.

Nad ściśłym dopełnianiem tej powinności ma czuwać kierownik szkoły, a w szkołach jednoklasowych inspektor miejscowy.

§. 39.

Każdy nauczyciel powinien przestrzegać ściśle przepisanego planu naukowego a oraz podziału godzin ułożonego na każde półrocze. Nie wolno zatem przerywać, skracać lub na inny dzień przenosić nauki, ani téż dowolnych czynić zmian w wymierzonej w planie naukowym dla każdego przedmiotu liczbie godzin.

W osobnym zaś dzienniku winien zapisywać, czego uczył w dniu każdym, aby c. k. Inspektorowie przy wizytacyi mogli się zeń przekonać, czy i o ile wyczerpuje przepisany dla szkół tej kategorii plan naukowy i czy pracował z należytą sumiennością i ciągłością nad kształceniem powierzonej mu dziatwy.

§. 40.

W szkołach jednoklasowych ma nauczyciel w razie słabości uwiadomić bezzwłocznie Radę szkolną miejscową, że z powodu tejże nie może odbyć nauki. W szkołach o dwu lub więcej nauczycielach winien nauczyciel uwiadomić kierownika szkoły o swój słabości przed rozpoczęciem nauki, aby tenże stosowne zarządzić mógł zastępstwo.

§. 41.

W szkołach jednoklasowych udziela Rada szkolna miejscowa nauczycielowi urlopu trzydnio-

wego, a w szkołach o dwu lub kilku nauczycielach kierownik szkoły.

Urlopów dłuższych aż do trzech miesięcy udziela Rada szkolna okręgowa w razie udowodnionej słabości.

Jeżeli zachodzi potrzeba udzielenia nauczycielowi dłuższego niż trzymiesięcznego urlopu, lub gdy powodem do udzielenia krótszego nawet urlopu nie jest udowodniona słabość, należy się odnieść do Rady szkolnej krajowej.

§. 42.

W wypadkach w §ie 40. i 41. wskazanych należy zarządzić bezzwłoczne ile możliwości zastępstwo, aby nauka szkolna nie doznała przerwy. W szkołach o kilku nauczycielach winni nauczyciele zastępywać chorego lub nieobecnego kolegę według zarządzenia kierownika szkoły.

Gdyby się należało obawiać, że słabość nauczyciela potrwa czas dłuższy, należy o tém donieść Radzie szkolnej okręgowej.

§. 43.

Jeżeli nauczyciel zamierza opuścić posadę, winien na trzy miesiące przed upływem roku szkolnego uwiadomić o tém Radę szkolną okręgową i prosić o uwolnienie z tejże. Gdyby zaś chciał odejść w ciągu roku szkolnego, ma się postarać o pozwolenie Rady szkolnej krajowej. Bez

wyraźnego pozwolenia nie wolno opuszczać zajmowanej posady.

§. 44.

W każdej szkole mają być następujące akta: Kronika szkolna, metryka szkolna, katalog główny, dziennik czynności, dziennik wykazujący, czego uczono każdego dnia, księga lustracyjna, inwentarz sprzętów, przyborów naukowych i biblioteki szkolnej, wykaz książek dla ubogich dzieci, tudzież zbiór ustaw szkolnych i rozporządzeń władz szkolnych. W szkołach dwu i więcejklasowych mają być prócz tego katalogi klasowe i osobna księga do wciągania protokołów konferencyjnych.

§. 45.

W szkołach jednoklasowych winien nauczyciel pod kontrolą inspektora miejscowego utrzymywać akta szkolne w porządku.

W szkołach więcejklasowych cięży ten obowiązek na kierowniku szkoły.

Z końcem każdego roku szkolnego należy wykazać, co przybyło do inwentarza szkolnego i uwiadomić o tém Radę szkolną miejscową.

Wszystkie zaś akta szkolne układa się chronologicznie w archiwum szkolném, a odchodzący nauczyciel lub kierownik szkoły odda takowe protokolarnie swemu następcy lub nadzorcy miejscowemu.

§. 46.

Kierownik szkoły więcejklasowej ma prawo nadzoru i zarządu tejże. Winien też czuwać nad ścisłym przestrzeganiem przepisów regulaminu tego, za co jak nie mniej za stan powierzonej kierownictwu jego szkoły jest odpowiedzialnym obec władz szkolnych. Ma zatém ile możliwości najczęściej hospitować naukę w klasach i usuwać wszelkie niewłaściwości i nadużycia, które spostrzeże, a nauczyciele obowiązani wykonywać polecenia jego w tej mierze wydane. Jeżeli zaś który z nich jest zdania, że polecenie kierownika sprzeciwia się ustawom lub regulaminowi szkolnemu, albo też naraża dobro szkoły, ma prawo, donieść o tém Radzie szkolnej okręgowej.

§. 47.

O skargach lub życzeniach z zewnątrz szkoły nadchodzących ma kierownik tejże uwiadomić dotyczących nauczycieli. Gdyby zaś sprawa jaka mogła narazić dobro szkoły na uszczerbek, winien o tem bezzwłocznie donieść Radzie szkolnej miejscowej.

§. 48.

Każdy nauczyciel szkół ludowych publicznych jest obowiązany do udzielania tygodniowo 30 godzin nauki, w co się wlicza zastępywanie w szkołach jednoklasowych katechety, gdzie tego

zachodzi potrzeba i czas przeznaczony na naukę niedzielą. Jeżeliby zaś więcej uczył niż 30 godzin tygodniowo, należy mu się za tę przewyżkę osobne wynagrodzenie.

Tyt. VI. Konferencye nauczycielskie.

§. 49.

W szkołach więcejklasowych powinien kierownik szkoły zwoływać z końcem każdego miesiąca konferencyą zwyczajną a nadzwyczajną wtedy, gdy albo sam uzna potrzebę tejże, albo dwaj nauczyciele zażądają jej zwołania. Nauczyciele starsi i młodszy mają w niej udział we wszystkich sprawach z głosem stanowczym, nauczyciele zaś poboczni z głosem tylko doradczym w sprawach dotyczących całej szkoły, a ze stanowczym wtedy, gdy idzie o ich przedmiot wyłącznie.

§. 50.

Głównem zadaniem takich konferencyi jest porozumiewywanie się nauczycieli co do potrzebnych szkole przyborów naukowych, metody uczenia, zakresu i stanu nauki w poszczególnych klasach i oddziałach, postępów dzieci w naukach i ich zachowywania się, sposobu utrzymywania karności i porządku szkolnego, wymiaru kar większych, jeżeli tego zachodzi potrzeba, tudzież w sprawie wydawania dzieciom, które już skoń-

czyły rok dwunasty, świadectw uwalniających je od dalszego obowiązku uczęszczania na naukę codzienną.

Przez wymianę myśli i zdań na konferencji da się uzyskać zgodność postępowania wszystkich nauczycieli, tak potrzebna w każdej szkole.

Gdyby uchwały konferencji przekraczały zakres przepisany dla szkół ludowych, należy je przed wykonaniem przesłać radzie szkolnej okręgowej, która je wraz ze swymi wnioskami przedłoży Radzie szkolnej krajowej.

§. 51.

Konferencji przewodniczy kierownik szkoły lub w razie przeszkody wyznaczony przezeń zastępca. Gdyby kierownik szkoły nie wyznaczył swego zastępcy, przewodniczy konferencji nauczyciel najstarszy w służbie. Każdy z nauczycieli winien być na niej a jeżeliby mu co ważnego przeszkodziło, uwiadomić przewodniczącego, z jakich powodów nie może przybyć. Przebieg obrady należy protokolarnie zestawić w osobnej księdze, a każdy taki protokół mają podpisać wszyscy na konferencji obecni.

§. 52.

Uchwały zapadają większością głosów, a w razie równości tychże rozstrzyga głos przewodniczącego.

§. 53.

Kierownik szkoły powinien z obowiązku wstrzymać wykonanie zapadłej uchwały, jeżeli takowa zdaniem jego sprzeciwia się obowiązującym przepisom szkolnym lub może narazić dobro szkoły na uszczerbek, lecz winien oraz odnieść się bezzwłocznie do Rady szkolnej okręgowej, która wglądnawszy w rzecz całą, rozstrzyga ostatecznie w tej mierze.

§. 54.

Każdy członek konferencji ma jej uchwały i postanowienia, o ile takowe jego dotyczą, ściśle wykonywać.

Tyt. VII. Podział na klasy.

§. 55.

Oznaczenie kategorii szkół ludowych będzie odtąd zależało od liczby nauczycieli przy każdej szkole zatrudnionych.

Są zatem szkoły jedno-, dwu i więcejklasowe stosownie do tego, czy w nich uczy jeden tylko, czy też dwu lub więcej nauczycieli.

Klasy współrzędne nie wchodzi w obliczenie przy oznaczeniu kategorii szkoły.

§. 56.

Wszystkie dzieci zapisane z początkiem roku szkolnego do szkoły należy według liczby

sił nauczycielskich rozdzielić na klasy, a w każdej klasie, w której są dzieci różnego wieku i stopnia nauki, urządzić według przepisanego planu naukowego i uzdolnienia dzieci odpowiednią ilość oddziałów.

Tak klasy jak niemniej oddziały liczą się z dołu do góry.

§. 57.

Rozdzielanie dzieci na klasy i oddziały ma się uskuteczniać głównie według stopnia nauk i przyczem jednakże należy ile możności uwzględnić i stopień wieku.

Sposób przeprowadzenia tego rozdziału w szkołach rozmaitej kategorii wskazują plany naukowe, przepisane dla tychże.

Co do rozdziału wedle płci należy się zastosować do przepisów zawartych w art. 8. wspomnianej ustawy szkolnej krajowej.

Jeżeli w szkołach więcejklasowych wypadnie jaką z klas, w której są dzieci dwu stopni nauki i wieku, rozdzielić na dwie równorzędne, należy ten rozdział uskutecznić wedle tych stopni, a nie według porządku abecadłowego lub dowolnie, jak się to dzieje najczęściej.

§. 58.

Jeżeli w budynku przeznaczonym na szkołę jednoklasową izba szkolna jest tak małą, iż

w niej wszystkie dzieci wiek szkolny mające i do szkoły uczęszczające nie zdołają się pomieścić, może Rada szkolna okręgowa na wniosek Rady szkolnej miejscowej pozwolić na urządzenie nauki codziennej w ten sposób, by dzieci drugiego i trzeciego oddziału pobierały ją przed południem, a dzieci pierwszego po południu.

Takie urządzenie nauki ma trwać tak długo jedynie, dokąd nie nastąpi rozszerzenie odpowiednie izby szkolnej, do czego należy dążyć stanowczo.

Z tychsamych powodów można pozwolić na podobne urządzenie nauki w pierwszej klasie szkół dwu- lub więcej klasowych a mianowicie, by dzieci rok już drugi do szkoły uczęszczające przychodzili na naukę przed południem, a dzieci wstępujące dopiero do szkoły po południu.

Rada szkolna okręgowa może bądź na wniosek Rady szkolnej miejscowej, bądź też z własnej inicjatywy takisam sposób udzielania nauki zarządzić i w tych szkołach jednoklasowych, gdzie wprowadzie izba szkolna jest dość obszerna na pomieszczenie dziatwy do szkoły uczęszczającej, lecz zbyt wielka liczba tejże utrudnia wspólną wszystkich naukę, a ustanowienie drugiej siły nauczycielskiej nie da się na razie uskuteczyć.

§. 59.

W miejscowościach, w których część dzieci mieszka bardzo daleko od budynku szkolnego, może Rada szkolna miejscowa za zezwoleniem Rady szkolnej okręgowej urządzić jednorazową naukę codzienną, aby dzieci nie musiały dwa razy codziennie zbyt dalekiej odbywać drogi. Lecz i w takich wypadkach ma się nauka odbywać codziennie w wymierzonej planem naukowym liczbie godzin chociaż jednym ciągiem i z przerwą trzydziestu minut po każdych dwu godzinach nauki.

§. 60.

Jeżeli w pewnych porach roku stosunki miejscowe tego wymagają, aby nauka szkolna w sposób w §ie poprzednim wskazany jednorazowo się odbywała, może Rada szkolna okręgowa na wniosek Rady szkolnej miejscowej udzielić na to pozwolenia.

§. 61.

Liczba godzin szkolnych ustanawia się dla dzieci dwu pierwszych stopni wieku na 18 do 22, dla dzieci dwu drugich na 22 do 26, a dla dzieci obu ostatnich na 26 do 30 tygodniowo

W szkołach jednoklasowych powinien nauczyciel z dziećmi pierwszego oddziału pracować godzin 12, a z dziećmi obu następnych oddziałów

18 godzin tygodniowo. Resztę godzin szkolnych zapełnia nauka cicha.

§. 62.

Przenoszenie uczniów i uczennic z niższego oddziału do wyższego lub z niższej klasy do wyższej odbywa się z końcem jedynie roku szkolnego.

§. 63.

Jeżeli w ciągu roku szkolnego wypadnie przyjąć do szkoły bądź dzieci, które z powodu przesiedlenia się rodziców przybyły z innych szkół, bądź też dzieci, które pobierały dotąd naukę w domu lub w jakim zakładzie prywatnym, przeznaczy je kierownik szkoły na podstawie egzaminu wstępnego do właściwego oddziału lub klasy swej szkoły. Takisam wstępny egzamin należy odbywać z dziećmi wstępującymi do szkoły ludowej innej kategorii, niż była ta, do której przedtém uczęszczały.

§. 64.

Ucząc dzieci jednego oddziału lub stopnia, powinien nauczyciel działy innych oddziałów lub stopni stosownie zatrudniać.

Tyt. VIII. Zakres nauki.

§. 65.

Oznaczenie zakresu nauki, która ma być udzielaną we wszystkich klasach i oddziałach

szkół ludowych pospolitych i wydziałowych, zawiera się w planach naukowych, przepisanych dla wszystkich kategorii szkół rzeczonych, które rozporządzeniem z dnia 15. Maja 1875, l. 6731 rozesłano wszystkim szkołom i radom szkolnym wraz z wyczerpującą instrukcją wprowadzenia ich w wykonanie.

§ 66.

Rada szkolna krajowa może w myśl art. 3. wspomnianej ustawy szkolnej krajowej na wniosek uzasadniony Rady szkolnej okręgowej udzielić pozwolenia, by prócz objętych planem naukowym przedmiotów w tej lub owej szkole uczono i innych jeszcze. Przedmioty takie należy uważać za nadobowiązkowe, a témsamem uczyć ich po za godzinami na przedmioty obowiązkowe wymierzonymi.

Za uczenie przedmiotów nadobowiązkowych należy się nauczycielowi osobna remuneracya, jeżeli przez to zajęcie jego w szkole wyniesie więcej niż trzydzieści godzin tygodniowo.

§. 67.

Przepisy zawarte w planach naukowych i w dołączonej do tychże instrukcyi mają nauczyciele szkół ludowych wykonywać z wszelką ścisłością i sumiennością, za co odpowiedzialni są wobec nadzorczych władz szkolnych.

§. 68.

W każdej bez wyjątku szkole ludowej należy dążyć do tego, aby się dzieci do niej uczęszcza-
jące uczyły wszystkich przedmiotów w tym za-
kresie, jaki przepisuje plan naukowy dla szkół
tej kategorii. Gdyby jednakże cel ten nie dał się
na teraz już osiągnąć, winne Rady szkolne okrę-
gowe w myśl §fu. 3. ustawy zasadniczej szkolnej
z 14. Maja 1869 na przedstawienie uzasadnione
konferencyj okręgowych nauczycieli szkół ludo-
wych przedkładać radzie szkolnej krajowej wnio-
ski, w czém wypadnie na dziś odstąpić od wyma-
gań zawartych w planie naukowym dla szkół lu-
dowych tej lub owej kategorii.

§. 69.

Podział godzin szkolnych układa w szkołach
jednoklasowych nauczyciel, a w dwu- i kilkukla-
sowych grono nauczycielskie i podaje go za po-
średnictwem Rady szkolnej miejscowej do wiado-
mości Rady szkolnej okręgowej. Podział godzin
należy zawiesić w izbie szkolnej w miejscu stoso-
wném i łatwo w oczy wpadającym.

Tyt. IX. Popisy i zaświadczenia.

§. 70.

Z końcem każdego roku szkolnego zarządzi
Rada szkolna okręgowa we wszystkich szkołach

ludowych swego okręgu popisy publiczne, które mają przekonać rodziców, czego się ich dzieci nauczyły w szkole w ciągu roku. Tym sposobem będzie można rozbudzić z czasem w gminach chęć żywszego zajmowania się szkołami.

Miesiącem naprzód wyznaczy Rada szkolna okręgowa dla każdej szkoły dzień popisów i przewodniczącego tymże.

Z popisami tymi może Rada szkolna miejscowa w porozumieniu z kierownikiem szkoły połączyć uroczystość szkolną.

§. 71.

Po pierwszém półroczu szkolném należy z uczniami i uczennicami przeprowadzić klasyfikacyą tylko i wciągnąć takową do katalogu.

§. 72.

Oprócz świadectw uwalniających dzieci od dalszego obowiązku uczęszczania do szkoły (§. 15 i 20 tego regulaminu), wydaje się każdemu z nich z końcem roku szkolnego świadectwo wykazujące, jakie było zachowanie się jego i postępy w naukach w tym roku szkolnym.

§. 73.

Na żądanie uzasadnione rodziców lub opiekuna można wydać dziecku także zaświadczenie frekwencyjne, w którem należy uwydatnić, z jakich je wydano powodów.

Dzieciom zaś, które z powodu przesiedlenia się rodziców w inne strony, opuszczają szkołę, wydaje się z urzędu takie świadectwo frekwencyjne.

§. 74.

Świadectwo odejścia ze szkoły wydaje się takim dzieciom, które dla ułomności fizycznej lub umysłowej muszą wystąpić ze szkoły.

§. 75.

W połowie każdego półrocza szkolnego winien nauczyciel uwiadomić rodziców lub opiekunów dzieci o obyczajowem zachowywaniu się tychże i o ich postępach w naukach. Uwiadomienie to mają rodzice lub opiekun podpisać, a jeżeliby się wzbranieli od tego, wezwie nauczyciel pośrednictwa Rady szkolnej miejscowej.

Tyt. X. Przybory naukowe.

§. 76.

Każdą szkołę ludową należy zaopatrzyć w potrzebne do uzmysławiania nauki przybory, o co kierownik tejże winien się udać do Rady szkolnej miejscowej. Gdyby jego starania były tu daremnymi, odniesie się do Rady szkolnej okręgowej z prośbą o zarządzenie stosowne.

§. 77.

Każda szkoła ludowa powinna mieć przynajmniej:

- a) przyrządy potrzebne do udzielania nauki czytania na podstawie pisania;
- b) liczydło lub inny przyrząd do uzmysławiania nauki rachunków;
- c) obrazki do nauki pogładowej;
- d) globus większych lub mniejszych rozmiarów;
- e) planigloby, mapę ścienną kraju ojczystego i monarchii austriacko-węgierskiej, tudzież mapy Europy i ziemi świętej;
- f) wzory do pisania i rysunków;
- g) zbiór okazów do historyi naturalnej kraju ojczystego;
- h) najzwyczajniejsze aparaty fizykalne;
- i) modele miar i wag metrycznych;
- k) modele narzędzi rolniczych i rękodzielniczych i
- l) księgozbiór szkolny złożony z dzieł do użytku nauczyciela tudzież uczniów i uczennic.

§. 78.

Z wyjątkiem szkół konfesyjnych izraelickich ma być zresztą w każdej szkole ludowej krzyż lub obraz przedstawiający Zbawiciela.

§. 79.

Prócz tego ma się każda szkoła ludowa publiczna postarać o wizerunek Najjaś. Pana.

§. 80.

Każde dziecko uczęszczające do szkoły powinno mieć książki przepisane na jego klasę lub oddział i potrzebne do nauki przybory, jakoto: tabliczkę łupkową lub inną do tegoż użytku, zeszyty do pisania i rysunków, rysiki i pióra. We wszystko to mają je zaopatrzyć rodzice. W razie udowodnionego ubóstwa należy wezwać do zaopatrzenia go w książki i przybory tych, którym to porucza ustawa.

Tyt. XI. Nauka niedzielna

§. 81.

Z wyjątkiem świąt tak uroczystych jak Wielkanoc, Zielone świątki i Boże narodzenie ma się zresztą w każdą niedzielę i święto odbywać we wszystkich szkołach publicznych ludowych od trzeciej do piątej godziny popołudniu nauka z tymi dziećmi starszymi obojga płci, które w myśl końcowego ustępu art. 41. wspomnianej ustawy szkolnej krajowej są obowiązane do uczęszczania na takową.

Jeżeli stosunki miejscowe nie przeszkadzają, może nauczyciel za zezwoleniem Rady szkolnej okręgowej urządzić tę naukę w tyłu godzinach wieczornych dni powszednich każdego tygodnia, aby ich suma całoroczna wyrównała sumie owych godzin popołudniowych w niedzielę i święta całego roku.

W czasie wakacyi całorocznych nie odbywa się nauka niedzielna.

§. 82.

Celem nauki niedzielnej jest z jednej strony powtórzenie tego z dziećmi na nią uczęszczającymi, czego się uczyły przez lat sześć w szkole, a z drugiej uzupełnienie ich wiedzy nauką takich przedmiotów, które im w życiu praktycznem są niezbędnie potrzebne.

§. 83.

Nauce tej należy nadać kierunek przeważnie praktyczny i dlatego objąć nią głównie przedmioty mające związek z przyszlými zajęciami uczniów i uczennic. W szkołach zatem wiejskich powinien nauczyciel przeważnie uczyć w szkole niedzielnej gospodarstwa wiejskiego, ogrodnictwa, sadownictwa i pszczelnictwa, gospodarstwa domowego kobiecego, rachunków gospodarskich i stylistyki praktycznej. W szkołach zaś miejskich winna nauka ta uwzględniać przeważnie rzemio-

sła, przemysł miejscowy i handel; i podawać uczniom wiadomości w tym kierunku potrzebne. W szkołach żeńskich objąć należy przedewszystkiem to głównie, co w domowém gospodarstwie i zarządzie domu jest niezbędném.

Bliższe oznaczenie zakresu nauki szkół niedzielnych podadzą szczegółowe plany naukowe dla szkół rzeczonych.

§. 84.

W czasie popisów corocznych w szkole codziennej odbędzie się również popis z dziećmi uczęszczającymi na naukę niedzielną, a każdemu z nich ma być wydane świadectwo z całorocznego postępu w naukach.

§. 85.

Ponieważ ta nauka jest obowiązkową, nie wolno nauczycielowi jęj zaniedbywać, a każde opuszczenie tejże ściągą na niego takąsamą odpowiedzialność, jak zaniedbanie nieusprawiedliwione nauki codziennej.

§. 86.

Nadzorowanie ścisłe tej nauki i przekonywanie się o jęj wyniku ciąży w pierwszym rzędzie na inspektorach miejscowych a dalej na c. k. inspektorach okręgowych i krajowych, którzy podczas swych podróży wizytacyjnych winni i tę ga-

łęź nauki publicznej zbadać przez naoczne przekonanie się o sposobie jej udzielania.

Tyt. XII. Roboty ręczne kobiece i nauka gospodarstwa domowego.

§. 87.

Robót ręcznych kobiecych mają uczyć w szkołach żeńskich nauczycielki tychże, każda w swej klasie: a co do szkół mieszanych, w których nie ma nauczycielki, winna się Rada szkolna miejscowa postarać o wynalezienie potrzebnych funduszków miejscowych na opłacenie osobnej nauczycielki tych robót.

Jeżeli by w jakiej miejscowości zaradzić się dało tej potrzebie utworzeniem komitetu dam, może go Rada szkolna miejscowa złożyć i przyznać mu prawo nadzorowania tej nauki.

Gdyby zaś tak wynalezienie funduszu miejscowego jak niemniej utworzenie komitetu dam okazało się niepodobnem, może się Rada szkolna miejscowa w wyjątkowych i na uwzględnienie zasługujących wypadkach odnieść do Rady szkolnej okręgowej z prośbą o wyjednanie zasiłku z funduszu szkolnego krajowego na opłacenie nauczycielki robót ręcznych kobiecych. Każdą prośbę taką należy upowadować:

- a) wyświeceniem szczegółowem, co zrobiono celem wynalezienia funduszu miejscowego i
- b) wykazaniem niezbędnej potrzeby tej nauki i sprzyjających jej zaprowadzeniu miejscowych warunków.

§. 88.

W szkołach niższej kategorii ma się nauka robót ręcznych kobiecych ograniczać na nauce robienia pończoch i innych wyrobów drutowych, szycia, łątania i cerowania bielizny i haczkowania. W szkołach żeńskich o kilku klasach należy prócz tego uczyć szycia i kroju sukien, robót na kanwie włóczką, jedwabiem, paciorkami i t. d. robienia kwiatów sztucznych i t. p.

W takich szkołach powinna być maszyna do szycia.

§. 89.

Potrzebne do nauki robót ręcznych przybory i materiały mają uczennice przynosić z sobą do szkoły, w co je winni zaopatrywać rodzice lub opiekunowie. W razie udowodnionego ubóstwa należy postąpić według §fu 80. tego regulaminu.

§. 90.

Nauka gospodarstwa domowego jest przedmiotem obowiązkowym w szkołach żeńskich wyższej kategorii a mianowicie w wydziałowych,

gdzie w ostatnich klasach należy jej udzielać. Stanowi również główny przedmiot nauki niedzielnej w szkołach żeńskich i w tych mieszanych, gdzie jest odpowiednia do tego siła nauczycielska.

§. 91.

Nauka gospodarstwa domowego ma zaznajomić uczennice:

- a) ze sposobem utrzymywania ładu, porządku i czystości w domu a względnie w pomieszkaniu;
- b) z przyrządzaniem najpospoliciej używanych pokarmów;
- c) z cenami i właściwościami rozmaitych gatunków żywności i z przechowywaniem zapasów tejże;
- d) z sposobem obchodzenia się z nabiałem tudzież z wyrabianiem masła i serów;
- e) z chowem różnego rodzaju drobiu i trzody chlewnej;
- f) z pieczeniem chleba i ciast;
- g) ze sposobem wyrabiania mydła, krochmalu, octu i t. d.
- h) z praniem bielizny, wywabianiem plam z sukien i t. p.

- i)* z wskazówkami jak pielęgnować dzieci i chorych;
- k)* ze środkami utrzymywania karności domowej;
- l)* ze sposobem prowadzenia rachunków dotyczących gospodarstwa domowego i
- m)* z wskazówkami rozmaitych oszczędności w zakresie tego gospodarstwa.

Rozporządzenie **c. k. Rady szkolnej krajowej**

z dnia 25. października 1878 L. 12.358.

(W sprawie unormowania okresów półroczy szkolnych i feryj w szkołach ludowych wszelkiej kategorii).

Rada szkolna krajowa rozszerza na szkoły ludowe wszelkiej kategorii ważność przepisów, normujących okresy półroczy szkolnych i ferye w szkołach średnich, wydanych w rozporządzeniu J.E. Pana Ministra wyznań i oświecenia z dnia 21. grudnia 1875, do L. 19.109 o ile przepisy zawarte w tem rozporządzeniu dotyczą szkół średnich galicyjskich, uzupełniając tym sposobem przepisy §§. 10, 11 i 12 Regulaminu, wydanego w roku 1876.

W wykonaniu powyższego rozporządzenia zarządza się co następuje:

§. 1. Przepisy co do długości okresów półrocznych.

- a) We wszystkich szkołach ludowych rozpoczyna się rok szkolny dnia 1. września.
- b) Pierwsze półrocze kończy się z dniem 30. stycznia, a jeśli ten termin wypada na niedzielę, z dniem 29. stycznia.

- c) Drugie półrocze rozpoczyna się dnia 3. lutego.
- d) Półrocze drugie kończy się w Galicyi zachodniej dnia 30. czerwca, w Galicyi wschodniej dnia 15. lipca.

§. 2. Ferye w ciągu roku szkolnego.

Wolne od nauki szkolnej w ciągu roku szkolnego są dni następujące:

1. Niedziele i święta rzymsko-katolickie w Galicyi zachodniej, zaś w Galicyi wschodniej niedziele i święta uroczyste tak rzymsko-jak i grecko-katolickie.

2. Dzień 4. października ku uczczeniu imienia Jego c. k. Apost. Mości Cesarza.

3. W święta Bożego Narodzenia obrządku rz. kat. dzień 23., 24., 25., 26., 27. i 28. grudnia*), a w święta obrządku grecko-kat. dzień 4., 5., 6., 7., 8. i 9. stycznia.

4. Dni wolne od nauki, przypadające między I. a II. półroczem patrz §. 1. b) i c).

5. Ferye Wielkanocne rozpoczynają się w Wielką Środę i obejmują jeszcze wtorek po uroczystych dniach Wielkanocnych obrządku rzymsko-kat., a środę włącznie po Wielkanocy obrządku grecko-katolickiego.

*) Porównaj Rozporządzenie uzupełniające R. S. K. z dnia 29. listopada 1878. Str. 176.

6. Na Zielone święta prócz dni ściśle świątecznych, jeszcze sobota przed świętami i wtorek po świętach katolickich.

7. Dwa osobne dni feryalne, które w szczególniejszych wypadkach mogą wyznaczyć kierownicy szkół z tem ograniczeniem, że dnie te nie mogą służyć w celu przedłużenia powyżej wyznaczonych feryj.

§. 3. Co do rozkładu godzin naukowych

dla przedmiotów obowiązkowych na pojedyncze dni tygodnia i pory dnia, należy dążyć do pogodzenia słuszných względów z jednej strony na zasoby i wytrwałość sił młodocianych, a z drugiej strony na cel nauki. Dlatego ciąży na zarządach szkół obowiązek czuwania nad tem, aby z jednej strony przepisany planami cel nauki mógł być osiągnięty przez jak najkorzystniejsze i jak najoszczędniejsze zużytkowanie wyznaczonego czasu; z drugiej zaś strony należy starać się przez stosowny do pór dnia i tygodnia rozkład przedmiotów o to, ażeby osiągnięcie tego celu dało się przeprowadzić bez zbytniego przeciążenia sił nauczycieli i uczniów. Mianowicie należy unikać niepomierne go przetężenia sił obustronnych przez niestosowne i nieogłędne gromadzenie i skupianie trudniejszych i więcej wysila-

jących zadań naukowych. Dla osiągnięcia jak największej korzyści przy najstaranniejszem oszczędzaniu sił uczniów i nauczycieli będą obowiązywały następujące zasady:

- a) Jeżeli ilość godzin naukowych wynosi do 25 na tydzień, natenczas należy wyznaczać na każde przedpołudnie nie więcej jak 3 godziny; na każde popołudnie 1 do 2 godzin, z zachowaniem wolnego popołudnia w środę i sobotę.
- b) Jeżeli zaś liczba godzin naukowych przewyższa ilość 25 godzin na tydzień, natenczas należy wyznaczyć na każde popołudnie (z wyjątkiem wolnego popołudnia w środę a ewentualnie i w sobotę) 2 do 3 godzin, a na każde przedpołudnie po 3 do 4 godzin, z tem ograniczeniem, że czwartej godziny przedpołudniowej, ile możliwości nie należy używać na naukę teoretyczną, zaś trzecia godzina popołudniowa może służyć jedynie i wyłącznie na udzielanie nauki gimnastyki.
- c) Nauka przedmiotów pobocznych nie może poprzedzać nauki przedmiotów głównych.
- d) Przed trzecią i czwartą godziną nauki przedpołudniowej należy dla wytchnienia wyznaczać przerwy za każdym razem po 10 minut

trwające, ujmując na ten cel po 5 minut z każdej z oba następujących po sobie godzin. Przystanki te powinni uczniowie przepędzać ile możności na wolnem powietrzu (stosownie do pory i miejsca), nie opuszczając jednakże zakładu.

- e) W miesiącach letnich należy przestrzegać tej zasady, aby godziny najgorętsze były wolne od nauki szkolnej, dlatego należy poczynić odpowiednie zarządzenia, aby od początku maja do końca września nauka popołudniowa nierozpoczynała się przed godziną trzecią.

Rozszerzenie tego zarządzenia poza okres wyżej przepisany, może nastąpić za porozumieniem z c. k. Radą szkolną okręgową.

§. 4. Ćwiczenia w służbie Bożej

przepisane dla młodzieży wyznania katolickiego, mają się odbywać bez uszczuplenia przepisanych planem godzin naukowych, o ile one już z natury swojej nie przypadają na niedziele i uroczyste dni świąteczne*).

*) Porównaj dodatkowe Rozporządzenie ministeryalne z dnia 8. listopada 1880. Str. 177.

§. 5. Zmiany co do trwania dni wolnych od nauki

nie są dozwolone. Nie wolno zatem w żadnym zakładzie publicznym bez poprzedniego upoważnienia od Wysokiej Rady szkolnej krajowej, odstępować od powyższych przepisów ani wyznaczać większej ilości dni wolnych nad wymiar powyżej określony.

Nie wolno też przepisanej ilości godzin naukowych pod żadnym warunkiem ani na początku ani w ciągu, ani na końcu roku szkolnego uszczuplać. Z tego powodu powinni nauczyciele kierujący załatwianie wszelkich ubocznych spraw szkolnych, jakoto: odbywanie egzaminów wstępnych i prywatnych i t. d., o ile tego bez ukrócenia nauki szkolnej w ciągu roku szkolnego uskutecznić nie można, wyznaczać na koniec lub względnie na początek feryj, tak by sprawy te nie przeszkadzały bezzwłocznemu wprowadzeniu regularnego toku nauki natychmiast po rozpoczęciu roku szkolnego i doprowadzeniu go trybem prawidłowym aż do wyznaczonego zakończenia.

Rozporządzenie

c. k. krajowej Rady szkolnej

z dnia 29. listopada 1878 do L. 12141.

(W sprawie unormowania feryj Bożego Narodzenia).

JE. Pan Minister wyznań i oświaty przyzwolił rozporządzeniem z dnia 15. listopada 1877. L. 20487, ażeby ferye Bożego Narodzenia na przyszłość trwały w szkołach ludowych zachodniej części Galicyi od 23. grudnia do 1. stycznia, zaś w wschodniej części od 23. do włącznie 28. grudnia. Natomiast należy odbywać lekcyę szkolną w ostatni poniedziałek i wtorek zapustny we wszystkich szkołach ludowych całego kraju a w zachodniej części nadto w sobotę przed i we wtorek po Zielonych świętach.

Rozporządzenie

c. k. Rady szkolnej krajowej

z dnia 7. lutego 1881 L. 12446 ex 1880.

(W sprawie odprawiania spowiedzi).

Rozporządzeniem z dnia 8. listopada 1880 L. 15.905 postanowił Pan Minister wyznań i oświecenia, aby na odprawianie przepisanej ustawami szkolnemi spowiedzi i na przyjęcie komunii świętej przez uczniów katolickich w seminariach nauczycielskich męskich i żeńskich, tudzież w szkołach ludowych pospolitych i wydziałowych dyrektor zakładu a względnie kierownik szkoły, każdym razem w porozumieniu z katechetą wyznaczał odtąd albo cały dzień, albo też popołudnie i przedpołudnie dnia następnego, stosownie do wymagań miejscowych potrzeb i okoliczności, uwalniając zarazem młodzież na ten czas od lekcyj szkolnych.

Rozporządzenie

c. k. Rady szkolnej krajowej

z dnia 31. maja 1880 L. 5171.

(Oдноśnie do czuwania c. k. Rad szkolnych
okręgowych nad postępem nauki w szkołach
i zakładach naukowych prywatnych).

Pan Minister wyznań i oświaty oznajmił
reskryptem z dnia 12. maja 1880 L. 62, że prze-
pisy tytułu III. ustawy szkolnej krajowej z dnia
2. maja 1873 Nr. 250, przepisy krajowej ustawy
z 25. czerwca 1873 Nr. 255 „O władzach nad-
zorczych miejscowych i okręgowych dla szkół lu-
dowych“, tudzież postanowienia państwowej ustawy
szkolnej z 14. maja 1869, upoważniają dostate-
cznie władze szkolne do należytego czuwania nad
tem, aby zapisane do prywatnych szkół ludowych
dzieci, znajdujące się w wieku szkolnym, także
regularnie do tych szkół uczęszczały. Celem wy-
konywania tego nadzoru mają władze szkolne
prawo przeglądać wykazy dzieci nieregularnie
uczęszczających na naukę do prywatnych szkół
ludowych, a inspektorowie okręgowi mają od czasu
do czasu dzieci takie w tym celu przepytować,
ażeby w wykonaniu ostatniego ustępu Nr. 23
państwowej ustawy szkolnej sprawdzić można,
czy dzieci te przez naukę, w wyż wymienionych

zakładach pobieraną, nabyły przynajmniej takich wiadomości, jakie przepisane są dla uczniów szkół ludowych.

Na podstawie ujemnych spostrzeżeń polecić należy w danym razie, ażeby dzieci takie uczęszczały do publicznej szkoły ludowej, a przeciw rodzicom, ociągającym się od tego obowiązku, postąpić według przepisów ustawy.

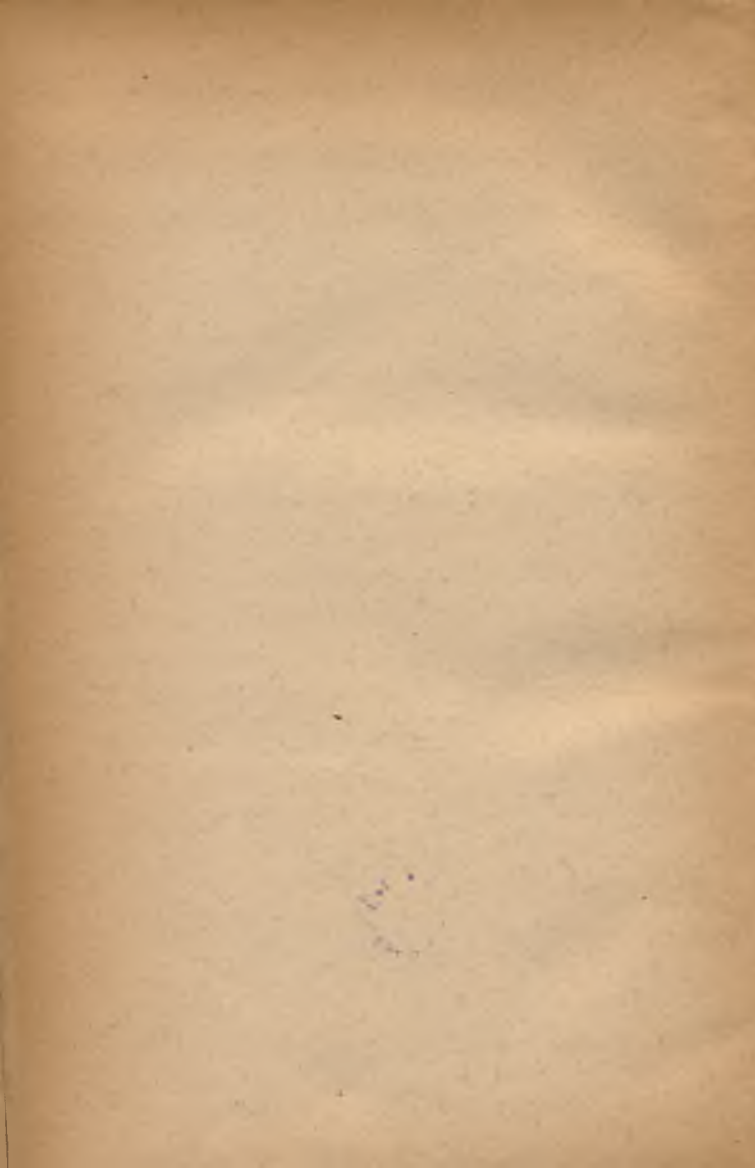
Rozporządzenie
Wys. c. k. Ministerstwa Skarbu
z dnia 26. kwietnia 1881 L. 2126.

Wysokie c. k. Ministerstwo Skarbu oznajmiło reskryptem z dnia 26. kwietnia 1881 L. 2126 że podania stron do władz szkolnych o ułatwienia w uczęszczaniu do szkół lub o uwolnienie od uczęszczania do szkół nie są wolne od ostemplowania, lecz przeciwnie powinny być zaopatrzone stemplem podług P. T. 43. a. 2., nawet w tym razie, jeżeli dołączone jest świadectwo ubóstwa.

Załączniki takich podań, z wyjątkiem świadectwa ubóstwa, mają być ostemplowane podług P. T. 20, jeżeli już przedtem nie były odpowiednim stemplem zaopatrzone.

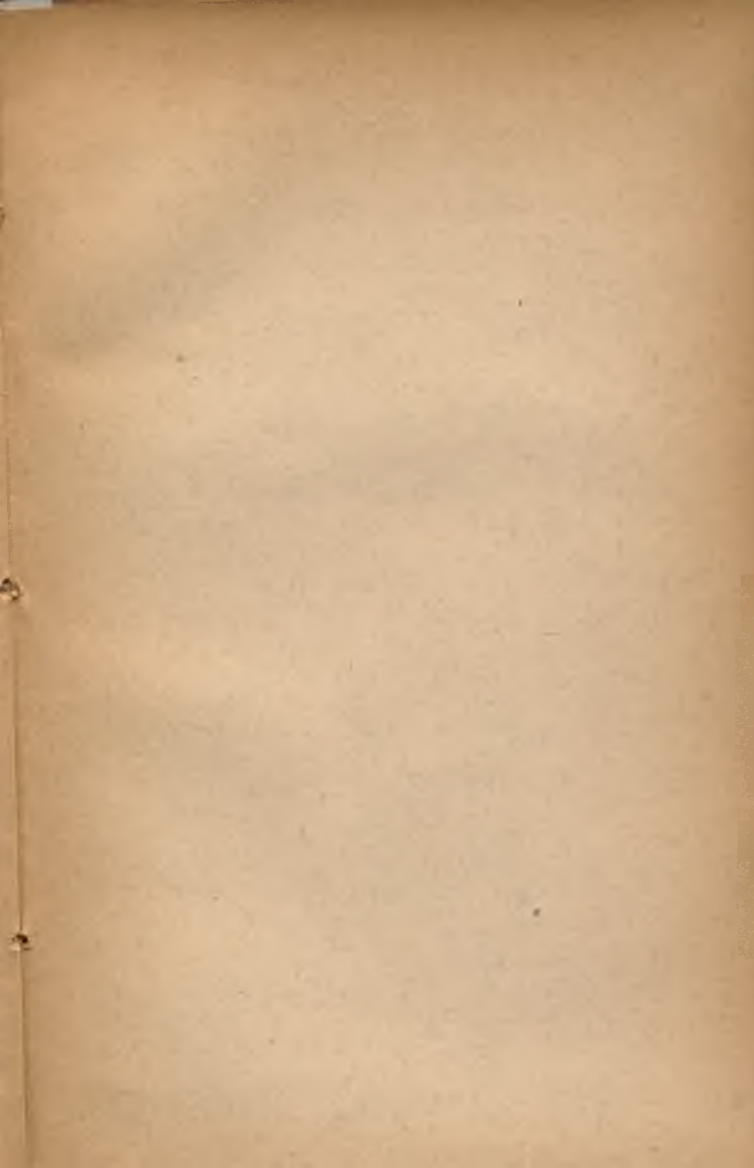

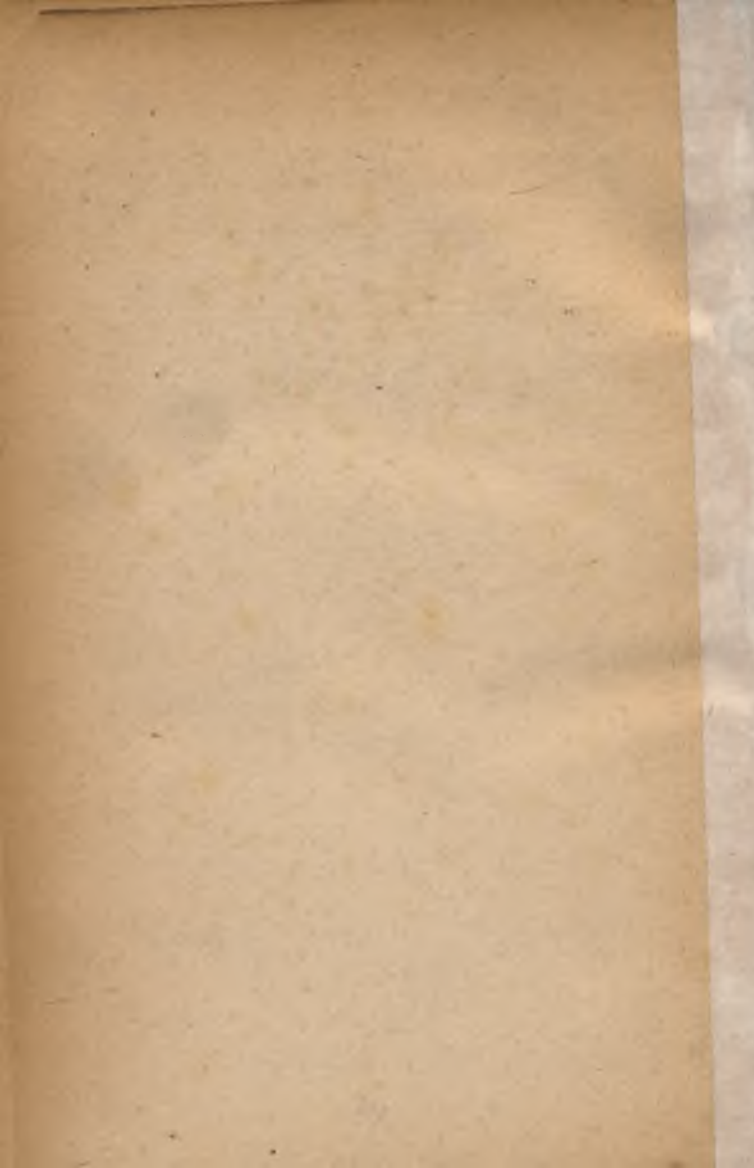

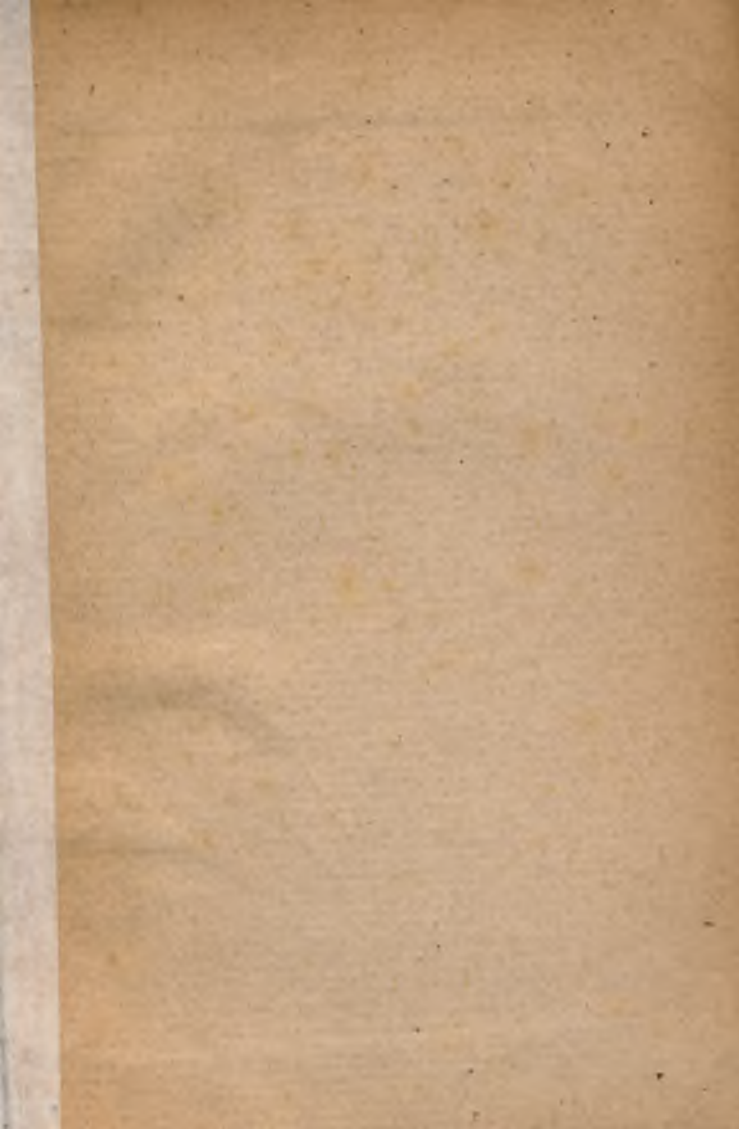

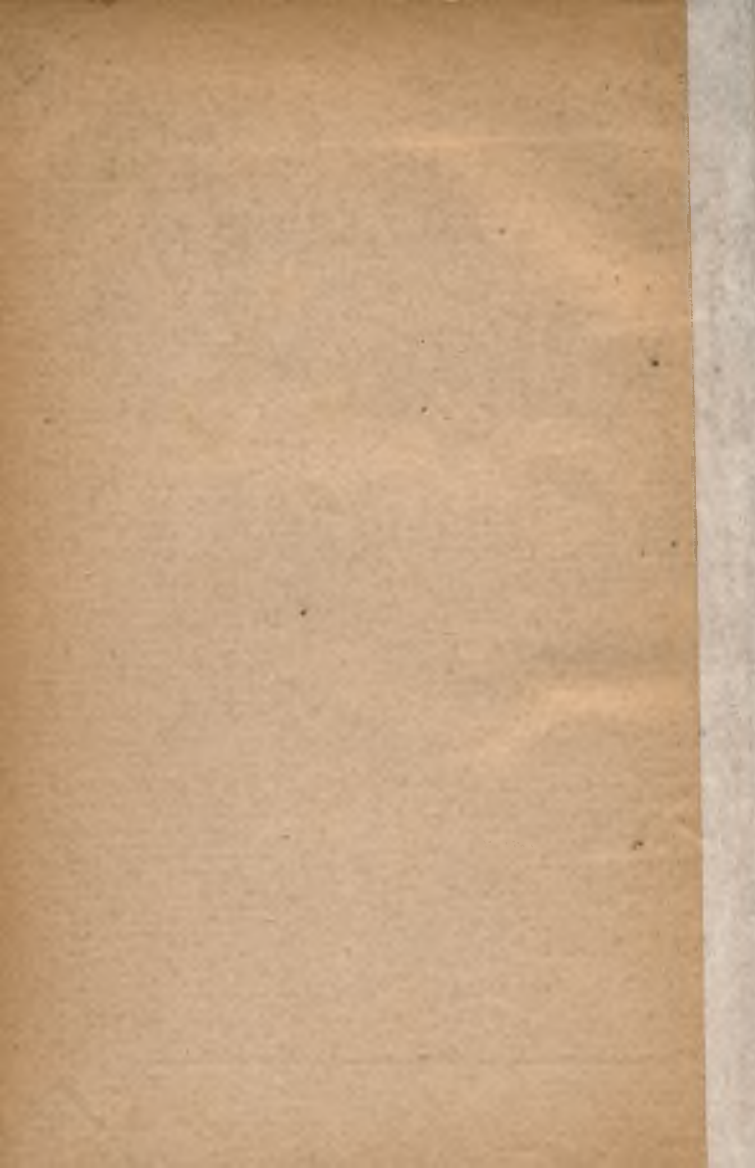

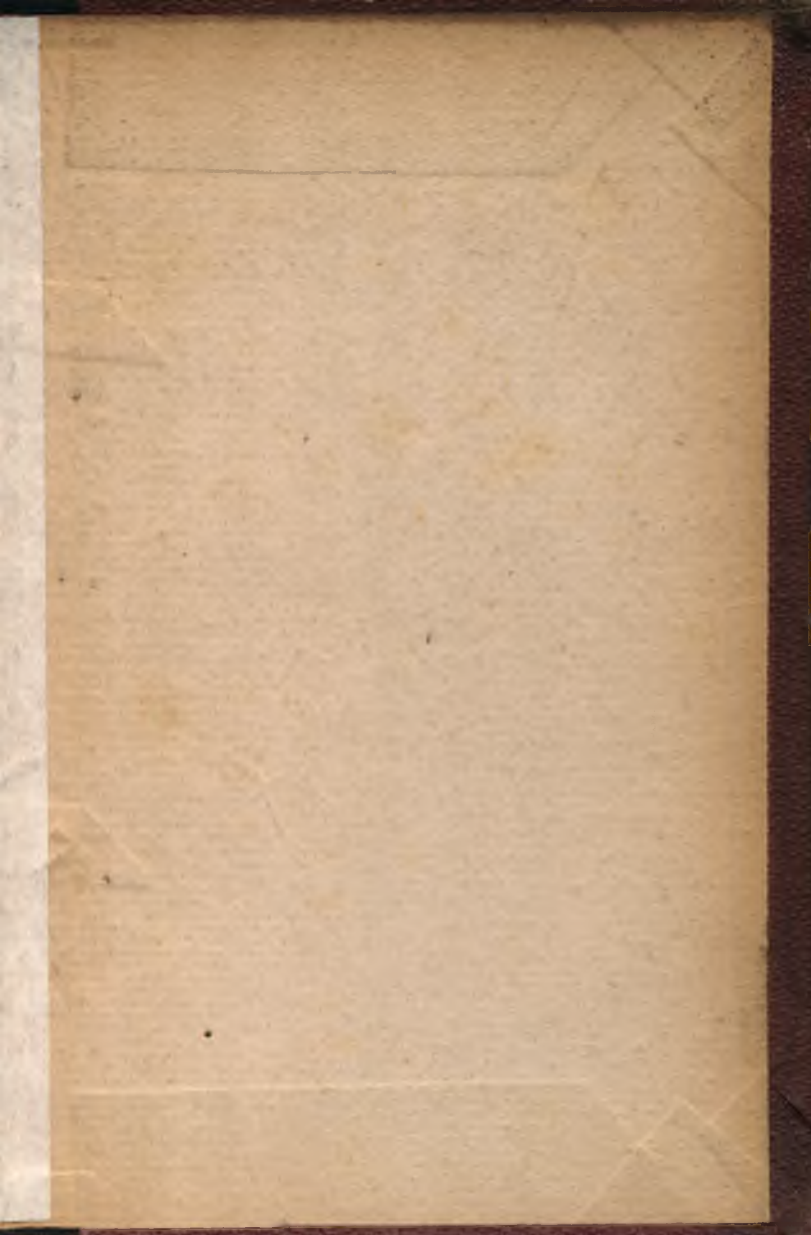

Bz 12336